

**AMMATTI-
KASVATUKSEN
AIKAKAUS-
KIRJA**

4.2012

KOULUTUKSEN VIENTI

Ammattikasvatuksen aikakauskirja

.....

4.2012

Päätoimittaja

Petri Nokelainen
puh. 040 557 4994, petri.nokelainen@uta.fi

Toimitussihteeri

Taina Lundén
puh. 020 748 9679, taina.lunden@oaj.fi

Toimituskunta

Puheenjohtaja

Petri Nokelainen, FT, professori,
Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö

Sihteeri

Tuulikki Similä-Lehtinen, KL, säätiönjohtaja
OKKA-säätiö

Jäsenet

Eeva-Liisa Antikainen, KL, vararehtori
Humanistinen ammattikorkeakoulu

Antti Kauppi, KL, projektijohtaja
FUAS-liittouma

Jari Laukia, KL, johtaja
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu

Timo Luopajarvi, KT, dosentti, toiminnanjohtaja
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, ARENE ry.

Seija Mahlamäki-Kultanen, FT, dosentti, johtaja
Hämeen ammattikorkeakoulu

Pentti Nikkanen, KT, dosentti
Jyväskylän yliopisto/Koulutuksen tutkimuslaitos

Katariina Raji, KT, johtaja
Laurea-ammattikorkeakoulu

Hannu Sirén, johtaja
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Marja-Leena Stenström, YTT, professori
Jyväskylän yliopisto/Koulutuksen tutkimuslaitos

Risto Sääntti, FT, tuntiopettaja
Vaasan yliopisto/Johtamisen laitos

Marja-Liisa Tenhunen, KTT, Associate professor
Tallinn University

Julkaisija

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry.
www.ottu.fi
Puheenjohtaja Seija Mahlamäki-Kultanen
Hämeen ammattikorkeakoulu,
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Korkeakoulunkatu 6, 13101 Hämeenlinna
seija-mahlamaki-kultanen@hamk.fi

Sihteeri Marianne Teräs
Helsingin yliopisto
PL 9, 00014 Helsingin yliopisto
mteras@helsinki.fi

Kustantaja

Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-
säätiö www.okka-saatio.com

Toimituksen osoite:

OKKA-säätiö
Rautatieläisenkatu 6 A, 00520 Helsinki
puh. 020 748 9521, fax (09) 150 2418
email: tuulikki.simila-lehtinen@okka-saatio.com

Tilaukset ja osoitteenmuutokset:

taina.lunden@oaj.fi tai puh. 020 748 9679

Tilauhinta

1—4/2012 kotimaahan yhteensä 30 €

Ilmoitukset: taina.lunden@oaj.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu 370 €, 1/2 sivua 185 €,
1/4 sivua 93 €

Ulkoasu/taitto

Nalle Ritvola, Osakeyhtiö Nallellaan, Tampere

Painopaikka

Saarijärven Offset Oy, Saarijärvi

Ammattikasvatuksen aikakauskirjaa
ilmestyy vuonna 2012 neljä numeroa

ISSN 1456-7989

© OKKA-säätiö

Sisältö

Pääkirjoitus

Marja-Liisa Tenhunen & Heljä Misukka Koulutuksen vienti	4
--	---

Artikkelit

Hannu Sirén & Birgitta Vuorinen Korkeakoulutusta myydään ja ostetaan, myös Suomessa	7
Pasi Sahlberg Kuka ostaisi suomalaista koulutusosaamista	17
Seppo Hölttä, Juha Tähkämaa & Yuzhuo Cai Koulutusvientä Kiinaan	28

Haastattelut ja katsaukset

Koulutusviennissä korostuu asiakaslähtöinen ajattelutapa Hannele Teirin haastattelu	39
Markku Tasala	
Opettajakorkeakoulut aloittavat koulutusviennissä yhteistyön Jari Laukian haastattelu	46
Markku Tasala	
Vuoden 2012 artikkelikäsikirjoitusten arvioitsijat	49
Education Export at the University of Helsinki: First steps 2011-2012 Mika Hietanen, Kauko Hämäläinen & Tea Seppälä	50
Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU juhlisti 20-vuotista taivaltaan	65
Markku Tasala	
Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry 20 vuotta	70
Marja-Leena Stenström	
Vuoden artikkelin valinta nostaa profiilia	76
Markku Tasala	
Vuoden artikkeli -palkinto	79
Vuoden 2013 teemojen kuvaus	89
Ohjeita kirjoittajille	90

Koulutuksen vienti

Marja-Liisa Tenhunen

Associate professor
(Entrepreneurship Education), KTT
Tallinn University
marja-liisa.tenhunen@anvianet.fi

Heljä Misukka

Koulutusjohtaja, VTM
Opetusalan ammattijärjestö OAJ
helja.misukka@oaj.fi

Ammattikasvatuksen Aikakauskirjan vuoden 2012 viimeinen numero kohdentuu koulutuksen vientiin. Koulutuksen vientikeskustelu vauhdittui Matti Vanhasen hallituksen kaudella ja on jatkunut sen jälkeen. Valtioneuvoston vuonna 2010 hyväksymän kansallisen strategian ja siihen liittyvän koulutusvientistrategian tavoitteeksi asetettiin, että ”Suomi on yksi maailman johtavista koulutukseen ja koulutusjärjestelmän laatuun perustuvista talouksista. Koulutuksen ja osaamisen viennin

osuus Suomen kokonaisviennistä on merkittävästi kasvanut nykyisestä vuoteen 2015 mennessä” (OKM 2010: 11 Kiinnostuksesta kysynnäksi ja tuotteiksi).

Suomen menestystä koskevan tavoitteen asettelu taustalla on maamme menestyminen PISA-tutkimuksessa. Koulutuksen vientimarkkinoiden laajuudesta kertoo osaltaan esimerkiksi aikakauslehti TIMEn elokuun 2012 numeron artikkeli, jonka mukaan 85 % kiinalaisista vanhemmista aikoo lähettää lapsensa ulkomaille opiskelemaan, myös Suomeen. Nämä perheet ovat valmiita mak-

samaan koulutuksesta ja tutkinnoista. Koulutuksen viennin konkreettiset toimenpiteet ovat jääneet maassamme kuitenkin varsin vähälle. Tunnistamme ja tunnustamme, että osana maamme kilpailukyyn parantamista koulutuksen ja siihen liittyvän osaamisen vienti antaisi maallemme paljon mahdollisuuksia ja tuloja, mutta samalla tunnistamme laajamittaisen koulutuksen viennin käynnistämiseen liittyvät esteet. Koulutuksen vientiin liittyy vahvasti puolesta ja vastaan puhujia. Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan Suomen menestyksen ja hyvinvoinnin kasvu on riippuvainen laajasta sivistyksestä, ammattitaidosta ja korkeasta osaamisesta. Hallituksen tavoitteena on nostaa maamme maailman osaavimmaksi maaksi vuoteen 2020 mennessä. Tavoite edellyttää vahvaa kansainvälistä osaamista.

Tämän aikakauskirjan numeron neljä tavoitteena on virittää keskustelua ja lisätä rohkeutta käynnistää laajamittaisia koulutuksen vientiin liittyviä projekteja ja uusia avauksia. Aikakauskirjan numero on tarkoitettu perusopetuksen, toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen piirissä työskenteleville ja päättöksiä tekeville henkilöille. Se on tarkoitettu myös poliittisille päätöksentekijöille sekä elinkeino- ja työelämän edustajille keskustelujen avaajaksi. Teema on moni-ilmiöinen ja vaatii tarkastelua eri näkökulmista. Keskustelujen taustalla tulisi säilyttää maamme kilpailukyyn parantaminen ja menestyminen globaaleilla markkinoilla. Suomen menestys perustuu korkeatasoiseen osaamiseen, jonka taustalla on laadukas koulutus. Haluamme myös kannustaa opettajia kehittämään kansainvälistä osaamistaan ja tarttumaan uramahdollisuuksiin, joita koulutusviennin kasvu tulee tarjoamaan.

Ensimmäisessä artikkelissa Hannu Sirén sekä Birgitta Vuorinen Opetus- ja kulttuuriministeriöstä tarkastelevat teemaa otsikolla ”Korkeakoulutusta myydään ja ostetaan, myös Suomessa”. Artikkelissa on tarkasteltu aihetta seikkaperäisesti lainsäädännöllisen viitekehyksen sekä kansainvälisen tilannekatsauksen näkökulmista. Artikkelissa on tuotu esille nykytila ja saadut kokemukset jo käynnissä olleista hankkeista. Samoin on esitetty seikkaperäinen katsaus lukukausimaksuihin eri maissa ja Suomen lukukausimaksuja koskevaan kokeiluun. Artikkelin lopussa esitetään eräs tilauskoulutuksen laajamittaiseen käynnistämiseen liittyvä haaste, joka on suomalaisen koulutusosaamisen tuotteistaminen.

Toisessa artikkelissa Pasi Sahlberg tuo esille kansainvälisiä laajamittaisia kokeuksiaan otsikolla ”Kuka ostaisi suomalaista kouluosaamista?” Hän päättää artikkelinsa ehdotuksiin, joilla koulutuksesta tulisi nykyistä merkittävämpi tekijä Suomen ulkomaankaupassa. Ne olisivat: ”a) vahvistettava kansallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä, b) pyrittävä kohti aidosti kansainvälistä toimintaa pyrkimällä aktiivisesti myös Pohjois-Amerikan markkinoille ja c) kehitettävä rohkeita uusia palveluita ja tuotteita globaaleille markkinoille”.

Kolmas artikkeli sisältää kokonaisuuden, jossa Juha Tähkämaa, Seppo Hölttä ja Yuzhuo Cai tarkastelevat Koulutusvientä Kiinaan. Suomen haasteeksi he määrittelevät hankaluuden vastata valtavan suureen lukuina esitettyyn kysyntään. Artikkelisi sisältää konkreettisia toimenpideehdotuksia Kiinan koulutusmarkkinoille pääsemiseksi. Kirjoittajat toteavat ratkaisujen olevan ”koulutusviennin tuotteistaminen, asiakkaiden

tarpeiden kuunteleminen sekä lokalisointi”. Kiinan markkinoille pääsemiseksi tulisi toimia yhteisellä periaatteella, ”mitä Suomi voi tarjota Kiinalle”.

Kolmanteen artikkeliin sisältyy lisäksi kaksi haastattelua. Ensimmäinen on Hannu Sirénin ja Hannele Teirin haastattelu, jotka koskevat lukukausimaksukokeilun haasteita sekä kiinalaisten sairaanhoitajien kouluttamista EU:n kriteereiden mukaisiksi sairaanhoitajiksi Suomessa. Sairaanhoitajien kouluttamista koskenut projekti osoitti kaikkine hankaluuksineen, että Kiinassa on olemassa todellista kysyntää ja halua maksaa tutkinnoista. Toinen on Jari Laukian haastattelu ”Opettajakorkeakoulut aloittavat koulutusviennissä yhteistyön”. Haastattelu osoittaa, että ammatillisilla opettajakorkeakouluilla on hyvät mahdollisuudet kehittää vientituotteita.

Neljäs artikkeli on Mika Hietasen, Kauko Hämäläisen ja Tea Seppälän kuvaus Helsingin yliopiston koulutusvientä koskeneista kokemuksista otsikolla ”Education Export at the University of Helsinki. First Steps 2011-2012”. Artikkelissä sisältyy useita mielenkiintoisia korkeakoulujen kansainväliseen toimintaan liittyviä kokemuksia. Ne antavat paljon eväitä ja kannusteita pohtia myös eri kulttuurien ja erilaisten yhteiskuntajärjestelmien mukanaan tuomia haasteita ja ongelmia. Liian usein pidämme Suomen korkeakoulujärjestelmän toimintaan liittyviä ratkaisuja itsestäänselvyyksinä.

Teemanumero sisältää monipuolisen koulutuksen ja osaamisen vientiä koskevan katsauksen. Tämän numeron toivotaan vauhdittavan keskustelua siten, että lähiaikoina on mahdollisuus käynnistää koulutuksen vientiä koskevia

konkreettisia toimenpiteitä. Tämän numeron toivotaan innostavan lukijoita koulutusta koskevaan kansainväliseen toimintaan ja sitä koskevaan tieteelliseen tutkimukseen. Aihe koskee mitä suurimmassa määrin myös koulutusorganisaatioiden sekä elinkeino- ja työelämän välistä yhteistyötä. Teemanumeron aihetta saadaan käsitellä vielä useaan otteeseen. Käsiteltäväksi jää toisen asteen ammatillisen koulutuksen kansainvälinen arviointi sekä AHELO-hankkeen mukaan tuomat arviointitulokset.

Kiitämme kaikkia kirjoittajia hyvästä yhteistyöstä julkaisuprosessissa.

Antoisia lukuhetkiä toivottaen
*Marja-Liisa Tenhunen ja
Heljä Misukka*

Koulutusta myydään ja ostetaan, myös Suomessa

Hannu Sirén

Johtaja, VTM

Opetus- ja kulttuuriministeriö

hannu.siren@minedu.fi

Birgitta Vuorinen

Opetusneuvos, KM

Opetus- ja kulttuuriministeriö

birgitta.vuorinen@minedu.fi

Tiivistelmä

Korkeakoulutettujen määrä maailmassa kasvaa. Korkeakouluissa opiskelevien määrä ja korkeakoulutuksen kysyntä on lisääntynyt erityisesti ns. kasvavissa talouksissa. Korkeakoulutuksen kysyntä ja tarjonta eivät kuitenkaan aina määrällisesti, sisällöllisesti tai laadullisesti kohtaa. Koulutusta etsitään sieltä, missä sitä on tarjolla tai koulutusta tuodaan sinne, missä on kysyntää. Suomalaiset korkeakoulut haluavat toimia kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla. Millaisin reu-

naehdoin suomalaiset korkeakoulut voivat näillä markkinoilla toimia?

Suomalaiset korkeakoulut voivat periä maksuja muusta kuin tutkintoon johtavasta koulutuksesta eli esimerkiksi tutkinnon osien suorittamisesta, avoimen yliopiston opetuksesta sekä täydennyskoulutuksena annetusta opetuksesta.

Suuri osa maailmanlaajuisen koulutuskäytön arvosta muodostuu tutkintoon johtavan koulutuksen myynnistä ja perustuu opiskelijoilta perittäviin mak-

suihin. Suomalaisen korkeakoulujen tutkintoon johtava koulutus on sekä kotimaisille opiskelijoille että kansainvälisille opiskelijoille pääsääntöisesti maksutonta. Suomalaiset korkeakoulut voivat tiettyin ehdoin periä maksuja EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta vain määräaikaiseen lukukausimaksuko-keiluun kuuluvissa ylempään korkeakou- lututkintoon johtavissa ohjelmissa. Suomalaiset korkeakoulut voivat myös myydä tutkintoon johtavaa koulutusta EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille tilauskoulutuksena, jolloin koulutuksen tilaa ja maksaa joku muu kuin opiskelija.

Kaikki tutkintoon johtava korkeakou- lutus ei kuitenkaan ole Suomessa mak- sutonta. Ulkomailla toimivat korkeakou- lut ovat löytäneet suomalaiset korkea- koulutusmarkkinat ja niiltä maksavia asiakkaita. Rajat ylittävä koulutus ja kou- lutuspalvelujen kauppa lisääntyy. Rajat ylittävä koulutuspalvelujen myynti vai- kuttaa myös korkeakoulutustarjontaan Suomessa.

Avainsanat: ammattikorkeakoulu, yliopisto, maksullinen korkeakoulutus, lukukausimaksukoikeilu, tilauskoulutus, koulutusvienti

Kasvava ja kansainvälistyvä korkeakoulutus

Korkeakoulutus on ollut maailman nopeimmin kasvavia sektoreita. Vuonna 2000 korkea- kouluissa opiskeli Unes- con mukaan noin 100 miljoonaa henkilöä ja vuonna 2010 jo noin 177 miljoonaa henkilöä (OECD, 2012). Korkeakoulusektorin kasvuvauhti on kuitenkin jonkin verran hiipumassa. Tuoreen British Councilin (2012) selvi- tyksen mukaan korkeakoulutukseen osallistuneiden määrä on viimeisten 20 vuoden aikana kasvanut yli 5 prosentin vuosivauhtia ja vuodesta 2002 vuoteen 2009 lähes 6 prosenttia vuodessa. Kor- keakoulutukseen osallistuvien määrän odotetaan 2010-luvulla kasvavan kuiten- kin enää keskimäärin 1,4 prosenttia vuodessa. Suurimmat korkeakoulutus- alueet ovat Kiina, Intia, Yhdysvallat ja Venäjä. Näissä maissa opiskelee yhteen- sä noin 45 prosenttia maailman korkea-

kouluopiskelijoista. Maantieteellisesti korkeakoulutuksen määrällinen paino- piste on siirtynyt lännestä itään, kasva- viin talouksiin.

Edellä mainitun British Councilin ra- portin mukaan korkeakoulutuksen mää- rällinen kasvu sekä opiskelijoiden kan- sainvälinen liikkuvuus ovat seuranneet maailmankaupan liikkeitä. Kauppavir- tojen ja opiskelijavirtojen välillä on voi- makas korrelaatio. Siellä missä hyvin- vointi lisääntyy, lisääntyy myös opiskeli- jaliikkuvuus. Alhaisen bruttokansan- tuotteen maissa talouskasvu saa aikaan bruttokansantuotteen kasvua suurem- man opiskelijaliikkuvuuden kasvun.

Oman maansa ulkopuolella opiskele- vien korkeakouluopiskelijoiden määrä on myös kasvanut voimakkaasti. Vuon- na 1975 noin 800 000 korkeakoulu- opiskelijaa suoritti tutkintoa oman maansa ulkopuolella. Vuonna 2010 kan- sainvälisiä opiskelijoita oli jo noin 4,1 miljoonaa. 2000-luvulla vuosittainen keskimääräinen liikkuvuuden kasvu-

vauhti on ollut hieman yli 7 prosenttia. Viime vuonna yli puolet kaikista kansainvälisistä opiskelijoista oli aasialaisia opiskelijoita, erityisesti Kiinasta, Intiasta ja Koreasta. Noin 83 prosenttia kaikista kansainvälisistä opiskelijoista opiskelee G20 maissa ja 77 prosenttia kaikista kansainvälisistä opiskelijoista OECD-maissa (OECD, 2012). Eurooppa on suosittu korkeakoulualue, mutta Latinalaisen Amerikan ja Karibian alue, Oseania ja Aasia, joissa on kasvava ja kansainvälistyvä korkeakoulusektori, kiinnostaa entistä useampaa myös opiskelumaana.

Korkeakoulutus on vain harvoin ilmaista opiskelijalle

Korkeakoulutuksesta peritään useimmissa maissa erilaisia maksuja, kuten hakumaksuja, rekisteröitymismaksuja ja lukukausimaksuja. Usein maksujen perimiseen ja suuruuteen vaikuttaa opiskelijan kansalaisuus. Esimerkiksi Skotlannissa skotlantilaisten opiskelijoiden ja Britannian ulkopuolelta tulevien EU-maiden opiskelijoiden ei yleensä tarvitse maksaa lukukausimaksuja, vaan Skotlannin hallitus voi anomuksesta maksaa lukukausimaksut opiskelijoiden puolesta. Walesilaiset, pohjoisirlantilaiset ja englantilaiset sen sijaan maksavat lukukausimaksuja myös skotlantilaisissa korkeakouluissa. Eräissä maissa, kuten Virossa ja Tšekin tasavallassa, maksuja voidaan periä vieraskielisessä koulutuksessa olevilta, riippumatta opiskelijan kansalaisuudesta. Maksujen suuruuteen voi vaikuttaa myös esimerkiksi opintoala, opiskelijan sosioekonominen tilanne, opinnoissa menestyminen ja opintojen suorittaminen tavoiteajassa. Bolognan prosessiin osallistuvasta 47 maasta ainoastaan seit-

semän maata ei perinyt lainkaan lukukausimaksuiksi luokiteltavia maksuja alempaan korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuonna 2010/2011 (EACEA, 2012).

Samansuuntaisen kuvan antaa myös Eurooppalaisen yliopistojärjestön EUA:n vuonna 2011 toteuttama automiaselvitys, jossa oli mukana yhteensä 28 maata (EUA, 2011). Selvityksen keskeisenä tavoitteena oli kartoittaa, missä määrin korkeakoulut itse voivat vaikuttaa maksujen perimiseen. Selvityksen mukaan korkeakoulut voivat vapaammin päättää EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta perittävästä maksuista. Korkeakoulut eivät raportin mukaan peri oman maan tai EU-maiden kansalaisilta maksuja Tšekin tasavallassa, Tanskassa, Suomessa, Kreikassa, Islannissa, Irlannissa, Norjassa, Puolassa, Slovakiassa ja Ruotsissa. Samoin toimivat korkeakoulut eräissä Saksan osavaltioissa. Selvityksen mukaan EU/ETA -alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta ei peritä maksuja ensimmäisen ja toisen syklin korkeakouluopinnoista Tšekin tasavallassa, Suomessa, Islannissa, Norjassa sekä eräissä Saksan osavaltioissa (EACEA, 2012).

Eurydicen mukaan ensimmäisellä syklillä eli kandidaattivaiheen koulutuksessa yleisimmin perittävän maksun suuruus ei nouse yli 3 000 euron, mutta toisella syklillä eli maisterivaiheen koulutuksissa perittävän yleisimmän maksun suuruus vaihtelee Euroopassa maittain muutamasta kymmenestä eurosta noin 7 000 euroon (EACEA, 2011). Useimmissa maissa, joissa lukukausimaksuja peritään, ulkomaalaiset maksavat suurempia maksuja kuin oman maan kansalaiset (OECD, 2011).

Maksuja on kuitenkin vaikea verrata, sillä maksut vaihtelevat usein mm. kansalaisuuden tai opintoalan perusteella. Maksuja myös nimetään eri tavoin. Joissain maissa maksetaan esimerkiksi rekisteröintimaksuja, joita ei kuitenkaan varsinaisesti luokitella lukukausimaksuiksi. Maksukäytäntöjen rinnalla tulisi myös samalla tarkastella apurahakäytäntöjä, opinto-tukien ja -lainojen kokonaisuutta, verotuskäytäntöjä ja muuta yhteiskunnan tarjoamaa tukea, jotta todella päästäisiin käsiksi siihen, missä määrin yksilö ja yhteiskunta jakavat koulutuskustannuksia.

Suomessa tutkintoon johtava koulutus on lähes aina opiskelijalle maksutonta

Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä ja osuus opiskelijoista on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla. Suomalaisissa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskeli vuonna 2001 hieman alle 6 900 ulkomaalaista tutkinto-opiskelijaa. Vuonna 2011 heitä oli jo yli 17 600 (ks. esim. CIMO, 2011).

Suurin osa tutkinto-opiskelijoista tulee EU/ETA-alueen ulkopuolelta. Vuonna 2006 EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien osuus kaikista alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa yliopistoissa suorittavista ulkomaalaisista opiskelijoista oli 66 prosenttia, vuonna 2010 vastaava luku oli 74 prosenttia. Ammattikorkeakouluissa alemmaa korkeakoulututkintoa nuorten koulutuksessa suorittavien EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien määrä on vastaavasti samalla aikavälillä kasvanut 77 prosentista 84 prosenttiin. Vuonna 2010 EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien osuus kaikista ulkomaalaisista opiskeli-

joista oli 76 prosenttia (ks. esim. OKM, 2012b).

Suomalaiset korkeakoulut voivat periä maksuja muusta kuin tutkintoon johtavasta koulutuksesta, mutta tutkintoon johtavassa koulutuksessa vain ns. EU/ETA alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta lukukausimaksukokeilun kuuluvissa ohjelmissa ja tilauskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa. Lukukausimaksukokeilun taustalla oli pitkälti se, että useat suomalaiset korkeakoulut toivoivat maksujen perimismahdollisuutta, jotta voisivat täysipainoisesti osallistua ja hyötyä kansainvälisestä yhteistyöstä ja siihen liittyvistä rahoitusmahdollisuuksista, esimerkiksi Erasmus Mundus-ohjelmasta. Yhteistutkinto-ohjelmissa suomalaiset korkeakoulut koettiin haastavina kumppaneina, koska maksukäytännöt olivat niin erilaisia.

Maksujen perimisen edellytyksenä on apurahajärjestelmä.

Tanska otti käyttöön maksut kaikille kolmansien maiden kansalaisille luvulla vuonna 2006/2007 ja Ruotsi viime vuonna. Suomessa ammattikorkeakouluilla ja yliopistoilla on ollut vuoden 2010 alusta lähtien mahdollisuus periä maksuja vieraskieliseen ylempään korkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutusohjelmaan hyväksytyiltä ETA/EU-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Maksujen perimisen edellytyksenä on, että korkeakoululla on apu-

rahajärjestelmä, jolla voidaan tarvittaessa tukea maksullisiin ohjelmiin osallistuvien opiskelijoiden opiskelua. Maksuja on tarkoitus periä opiskelutarkoituksessa Suomeen tulleilta, joten mm. Suomessa pitkään oleskelleilla tai heidän perheenjäseniltään maksuja ei ole lupa periä. Maksujen perimismahdollisuus päättyy vuoden 2014 lopussa, mikäli sitä ennen ei tehdä uusia päätöksiä (OKM, 2003, 2010a).

Kokeilua seurataan säännöllisesti. Seurannan ja arvioinnin tavoitteena on tuoda esille kokeilun vaikutuksia korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen ja vetovoimaan sekä vieraskielisen korkeakoulutuksen laatuun. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman seuranta- ja arviointiryhmän väliraporttien (2011, 2012a) mukaan lukukausimaksukokeiluun osallistuminen on ollut määrällisesti vähäistä ja kokeilun käynnistyminen erittäin varovaista. Lukuvuonna 2011/2012 lukukausimaksuja perittiin vain 24 ohjelmassa. Maksavia opiskelijoita oli yhteensä 110. Suurin osa maksavista opiskelijoista on kiinalaisia, pakistanilaisia, venäläisiä, iranilaisia ja intialaisia. Yleisin korkeakoulujen ilmoittama maksun suuruus on 8 000 euroa lukuvuodessa. Useimmat lukukausimaksuja maksavat opiskelijat saavat apurahaa, joka kattaa lukukausimaksun joko osittain tai kokonaan. Lisäksi osa apurahoista sisältää rahoitusta elinkustannuksiin (OKM, 2012a).

Tilauskoulutus räätälöitiin koulutusviennin tarpeisiin

Korkeakoulut ovat vuodesta 2008 lähtien voineet periä maksuja myös ns. tilauskoulutuksena järjestetystä tutkintoon johtavasta koulutuksesta. Tilauskoulutuslainsäädännön

taustalla oli ajatus siitä, että suomalaisella korkeakoulutuksella on kysyntää ja esimerkiksi eri valtiot voisivat olla halukkaita ostamaan suomalaista korkeakoulutusta kansalaisilleen. Korkeakoulut ovat voineet järjestää maksullista tilauskoulutusta ryhmälle joko Suomessa tai Suomen rajojen ulkopuolella. Tilauskoulutuksessa opiskelijoiden tulee olla muita kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisia, EU:n kansalaisia tai heihin rinnastettavia tai Suomessa pitkään oleskelleita kolmannen maan kansalaisia.

Tilaajana ja rahoittajana voi olla yksityis- tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö, kuten valtio, kansainvälinen järjestö, julkisyhteisö, säätiö, tai yksityinen yhteisö. Maksuja ei kuitenkaan voi suoraa tai välillisestikään periä opiskelijoilta. Eräs tärkeä tilauskoulutuksen periaate on, että tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää korkeakoulujen perus- tai jatkokoulutusta. Korkeakoulujen on tästä syystä perittävä tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään koulutuskustannukset kattava maksu. Tilauskoulutusta ei samanlaisilla reunaehdoilla toteuteta monessakaan maassa, mutta esimerkiksi Ruotsissa tilauskoulutusta on säädelty samaan tapaan kuin Suomessa.

Onko koulutusviennissä onnistuttu?

Valtioneuvosto on nähnyt koulutuksen yhtenä merkittävistä suomalaisista vientialoista. Valtioneuvosto teki keväällä 2010 periaatepäätöksen suomalaista koulutusvientä koskevista strategisista linjauksista. Strategian tavoitteena on, että koulutusala nousisi merkittäväksi vientialaksi ja työllistäisi jatkossa suomalaisia koulutuksen

Suomalaisen koulutus- osaamisen tuotteistaminen ja vienti on osoittautunut haasteelliseksi.

asiantuntijoita. Tavoitteena on, että Suomi on yksi maailman johtavista koulutukseen ja koulutusjärjestelmän laatuun perustuvista talouksista, ja että koulutuksen osuus Suomen kokonaisviennistä kasvaa merkittävästi vuoteen 2015 mennessä (OKM, 2010b). Tavoitteet toteutetaan opetusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoasiainministeriön sekä muiden eri toimijoiden yhteistyönä. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön rahoittama Future Learning Finland -hanke tukee koulutusvientialan yritysten, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen koulutusvientihankkeita. Eri hallinnon alat ovat tiivistäneet yhteistyötään suomalaisen viennin tueksi sekä kotimaassa että kohdemaissa. Tasavallan presidentti ja eri ministeriöt ovat ilmaisseet tukensa yritysten ja julkisten palveluntarjoajien vientipyrkimyksille. Työtä tuetaan eri toimijat yhdistävällä verkostomaisella Team Finland -konseptilla.

Suomalaisen koulutusosaamisen tuotteistaminen ja vienti on osoittautunut haasteelliseksi. Haasteita on tullut esille Future Learning Finland -hank-

keen yhteydessä ja niitä on kartoitettu mm. lukukausimaksukokeilun seurannan yhteydessä ja tilauskoulutuksen osalta CIMO:n laatiman selvityksen avulla. Tutkintoon johtavan koulutuksen myynti on yksi selkeimmistä vientituotteista, mutta korkeakoulut ovat viestittäneet, että nykyisen lainsäädännön reunaehdot asettavat tutkintoon johtavan koulutuksen viennille runsaasti rajoituksia. Kokeilun määräaikaisuus sekä maksuttoman ja maksullisen tarjonnan rinnakkaiselo on nähty ongelmallisena. Lukukausimaksukokeilu koskee korkeakoulujen ylemmän korkeakoulututkintoon johtavia ns. maisterivaiheen koulutuksia. Ammattikorkeakouluissa lähes kaikki ulkomaalaiset opiskelijat opiskelevat kuitenkin ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa ohjelmissa, jotka eivät ole kokeilun piirissä. Korkeakoulujen näkemyksen mukaan lainsäädännössä määritelty tilauskoulutus on kansainvälisesti vähän tunnettu ja laissa määriteltyjä koulutuksen tilaajia on ollut vaikea löytää. Hankaluutena on pidetty myös sitä, että opiskelijalta ei tilauskoulutuksessa voi periä minkäänlaisia maksuja. Korkeakoulujen näkökulmasta on ollut myös epäselvää, ulottuuko korkeakoulun vastuu sen varmistamiseen, ettei koulutuksen tilaaja peri koulutukseen osallistuvilta maksuja.

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO kartoitti vuonna 2010 tilauskoulutuksen käynnistymistä ja siihen liittyviä kokemuksia (CIMO, 2010). Käytännön kokemuksia tutkintoon johtavasta tilauskoulutuksesta oli tuolloin ja on edelleenkin melko vähän. Selvä enemmistö CIMO:n kyselyyn osallistuneista korkeakouluista ilmoitti kuitenkin olevansa kiinnostunut tilauskoulutuksen kehittämisestä. Korkeakoulut näkevät tilauskoulutukselle mahdolli-

suuksia monilla eri aloilla. Ammattikorkeakoulut painottivat liiketaloutta, sairaanhoitajakoulutusta sekä muuta hyvinvointialaa sekä tietotekniikkaa. Yliopistot pitivät tilauskoulutusta mahdollisena mm. kauppa- ja taloustieteissä, kasvatustieteissä ja opettajankoulutuksessa. Mahdollisina tilauskoulutuksen kohdealueina korkeakoulut pitivät yleisimmin Aasiaa, Lähi-itää, Persianlahden aluetta, Afrikkaa ja Venäjää. Selvityksen mukaan tilauskoulutuksen esteinä pidettiin toimintaan kohdennettavien voimavarojen vähäisyyttä, tilauskoulutuksen vaatiman osaamisen puutetta sekä lainsäädännön asettamia reunaehdoja tilauskoulutuksen järjestämiselle. Kehittämistarpeita nähtiin myös korkeakoulujen sisäisen ja korkeakoulujen välisen asiantuntijayhteistyön lisäämisessä, verkottumisessa ja tiedonvaihdossa (CIMO, 2010).

Koulutuksen kansainvälistymisellä ja osaamisen viennillä on monia muotoja. Eräät suomalaiset korkeakoulut ovat perustaneet tai perustamassa *etäkampuksia ja sillanpääasemia*, jotka tukevat koulutusta, tutkimusta ja yritys yhteistyön lisäksi osaamisen vientiä. Esimerkiksi Itä-Suomen yliopisto on perustanut yhdessä Nanjingin yliopiston kanssa etäkampuksen Kiinaan. Aalto-yliopistolla on Aalto-Tongji Design Factory -sillanpääasema Shanghaissa, Kiinassa.

Useat korkeakoulutuksen asiantuntijat tarjoavat *konsultointia* yksityishenkilöinä tai toimivat esimerkiksi konsultointiyriytysten tai kansainvälisten organisaatioiden välityksellä suomalaisen koulutusosaamisen viejinä. Suomalaiset korkeakoulut ja yritykset ovat solmineet myös erilaisia koulutuskonsultointisopimuksia.

Jyväskylän alueen korkeakoulut ja koulutuskuntayhtymä ovat perustaneet *yhteisen yrityksen*, Edu Cluster Finlandin, joka myy kehittämis- ja koulutuspalveluja Suomessa ja ulkomailla. Yrityksen kautta on jo käynnistynyt koulutusvientihankkeita esimerkiksi opettajankoulutuksessa (esim. Abu Dabi, Kiina). Haaga-Helia ammattikorkeakoulun tytäryritys Haaga-Helia Global Education Services keskittyy koulutusvientiin ja on esimerkiksi Saudi-Arabiassa toiminut tiiviissä yhteistyössä EduCluster Finlandin kanssa. Useat korkeakoulut myyvät täydennyskoulutusta ja kehittämisohjelmia maksullisina palveluina myös ulkomaille. Suomalaiset opettajakorkeakoulut tekevät koulutusviennin alueella tiivistä yhteistyötä ja pyrkivät tekemään kohdemaihinsa yhteisiä vientiponnisteluja yhteistyössä Future Learning Finlandin ja sen yhteistyöyritysten kanssa. Aktiivisuutta on ja osa tehdyistä tarjouksista on muuttumassa sopimuksiksi.

Vapaa pääsy koulutusmarkkinoille, mikä muuttuu?

Koulutuspalvelut kuuluvat Maailman kauppajärjestö WTO:n palvelukaupan yleissopimukseen (General Agreement on Trade of Service, GATS), jolla pyritään kaupan esteiden purkamiseen (WTO, 1995). GATS-sopimuksessa palvelujen tarjoaminen ryhmitellään seuraavasti:

1. Rajat ylittävä palvelun tarjonta, cross border supply
2. Palvelun tarjoaminen ulkomailla, consumption abroad
3. Kaupallinen läsnäolo ulkomailla, commercial presence
4. Luonnollisten henkilöiden tilapäinen läsnäolo, presence of natural persons.

Sopimus kattaa esimerkiksi virtuaaliopetuksen, etäkampustoiminnan ja franchising-toiminnan, ulkomailla opiskelevat korkeakouluopiskelijat sekä tutkintoon johtavan koulutuksen myynnin kansainvälisille tutkinto-opiskelijoille. Sopimuksen keskeinen periaate on, että kaikille palvelujen tarjoajille tarjotaan pääsy markkinoille ja että kaikkia palveluntarjoajia on kohdeltava samoin kuin oman maan palveluntarjoajia. Koulutuksen katsotaan kuuluvan yleisiin ja yhtäläisiin julkisiin palveluihin. Sopimus mahdollistaa kuitenkin sen, että julkiseksi määritellyt palvelut jätetään sopimuksen ulkopuolelle. Suomi on monien eurooppalaisten maiden tapaan katsonut, että korkeakoulutus on osa julkista palvelua. Korkeakoulutusta voidaan rahoittaa valtion talousarviosta osoitetuilla määrärahoilla.

Suomessa on pitkään toiminut vain suomalaisia, julkisin varoin tuettuja korkeakouluja, joiden lupa toimia perustuu korkeakoululainsäädäntöön ja opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiin toimilupiin. Viime vuoden ja kuluvan vuoden aikana Suomeen on perustettu joitain yksityisiä korkeakouluja, jotka eivät ole valtion rahoituksen ja ohjauksen piirissä, eivätkä voi myöntää suomalaisia korkeakoulututkintoja. Myös kaksi virolaista yliopistoa on aloittanut toimintansa Suomessa ja muitakin kiinnostuneita toimijoita on parhaillaan selvittämässä toimintamahdollisuuksia Suomessa. Miksi Suomeen? Virolaiset yliopistot perustelivat päätöstään sillä, että heillä oli joka tapauksessa jo usean vuoden ajan ollut suomalaisia opiskelijoita. Miksei siis tuoda koulutusta lähemmäksi opiskelijoita, Suomeen? Virolaisen yliopiston Suomessa tarjoama oikeustieteen alan koulutus on suosittu ja kovin kilpailtu ala Suomessa. Vain noin joka

Eri puolilla maailmaa taistellaan ns. tutkintomyllyjä vastaan.

kymmenes oikeustiedettä opiskelemaan pyrkivä pääsee aloittamaan oikeustieteen opinnot suomalaisissa yliopistoissa, ehkä yhden tai useamman vuoden odottelun tai maksullisen valmennuskurssin jälkeen. Kysyntää siis on, sillä yhteensä yli sata suomalaista on jo aloittanut oikeustieteen tai kauppatieteen alan opinnot virolaisissa Suomessa toimivissa yliopistoissa. Opiskelijat maksavat koulutuksesta noin 5 000 – 10 000 euroa vuodessa.

Ulkomaisten korkeakoulujen kiinnostus suomalaisia opiskelijoita kohtaan on myös tuonut mukanaan suomalaisesta näkökulmasta uudenlaisia palveluja. Yhden ulkomaisen yliopiston on uutisoitu sopineen suomalaisen valmennusyrityksen kanssa siitä, että yliopisto maksaa yritykselle sen yliopistoon hankkimista suomalaisista opiskelijoista. Opiskelijaksi haluava maksaa yritykselle noin 2 500 euroa, joka on osa ulkomaisen yliopiston lukukausimaksuja. Käytännössä yliopistoon ei pääse ilman suomalaisyrityksen apua. Yritys etsii opiskelijalle myös asunnon ja opastaa elämään opiskelumaassa.

Eri puolilla maailmaa taistellaan ns. tutkintomyllyjä vastaan. Tutkintomyllyjen toiminta ylittää valtioiden rajat ja tutkintotodistuksia ilman opiskeluel-

voitetta kaupataan myös suomalaisille. On mahdollista, että suomalaisiin korkeakouluihin ja suomalaiseen työelämään hakeutuvilla on myös näitä tutkintotodistuksia. Olisi tärkeää lisätä korkeakoulujen ja työnantajien tietoisuutta tutkintokaupasta ja niistä tavoista, joilla asiakirjojen oikeellisuus ja tausta voidaan tarkistaa. Osaamista Suomessa ja maailmalla on. Se pitäisi vain saada laajempaan käyttöön.

Suomalaiset korkeakoulut tarjoavat koulutuspalveluja entistä enemmän ulkomailla. Myös korkeakoulutustarjonta Suomessa tulee ulkomaisten yliopistojen toiminnan kautta lisääntymään. Suomessa tulee olemaan, ja jo onkin, sekä opiskelijalle maksutonta korkeakoulutusta että mahdollisuuksia suorittaa korkeakoulututkinto maksullisessa koulutuksessa. Utta tilannetta ja sen vaikutuksia esimerkiksi muuhun koulutustarjontaan, opintotukeen ja muihin opintososiaalisiin etuihin joudutaan varmaankin arvioimaan. Pohdinta ulottune ”GATS-hengessä” myös muille hallinnonaloille esimerkiksi maahantuloon ja yritystoimintaan liittyvissä kysymyksissä. Kyky osoittaa tarjoavansa laadukasta koulutusta tulee sekä suomalaisten ulkomailla toimivien korkeakoulujen että Suomessa toimivien ulkomaalaisten korkeakoulujen kohdalla nousemaan entistä enemmän esille. Riittävätkö nykyiset käytännöt ja välineet vai tarvitaanko pussillinen uusia?

Lopuksi

”Suomi on maailman paras maa”. ”Suomi on maailman vähiten epäonnistunein valtio”. ”Suomalaiset koululaiset ovat parhaiten menestyneitä Pisa-vertailussa”. ”Suomi on edelläkävijä korkeakoulu-

tukseen pääsyn ja korkeakoulutuksen saavutettavuuden suhteen”. Edellä mainitun kaltaiset otsikot kansainvälisessä mediassa ja kansainvälisissä vertailuissa ovat lisänneet kiinnostusta Suomea ja suomalaista koulutusta kohtaan. Suomalaista koulutusjärjestelmää ja koulutuspolitiikkaa käytetään vertailukohtana eri puolilla maailmaa.

Suomessa on koulutusosaamista, jota on mahdollista hyödyntää myös Suomen rajojen ulkopuolella, joko hintalapun kanssa tai ilman sitä. Suomalaista koulutusjärjestelmää, koulua, opetusratkaisua tai opettajankoulutusta ei kuitenkaan sellaisenaan voi siirtää toiseen maahan ja kulttuuriin. Jotta osaamista voitaisiin viedä, se pitää ensin paketoita tuotteeksi ja räätälöidä ostajan tarpeisiin. Osaamisen tuotteistaminen ja sopivien markkinoiden löytäminen on kuitenkin osoittautunut haastavaksi projektiksi. Korkeakoulut ja koulutusalan yritykset myyvät hyvin ”brändättyä” täydennyskoulutusta sekä Suomessa että ulkomailla. Suomalaiset yritykset rakentavat koulurakennuksia ja -pihoja, vievät opetusteknologiaa ja kehittävät oppimateriaaleja, toisinaan yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.

Suomessa on myös ”valmiita tuotteita”, joilla on kysyntää: suomalaista korkeakoulututkintoa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa suoritti viime vuonna yli 17 000 ulkomaalaista opiskelijaa. Suomalaisilta korkeakouluilta haluttaisiin myös ulkomailla ostaa tutkintoon johtavaa koulutusta siten, että opiskelijat maksaisivat koulutuksesta. Opiskelijoilta ei kuitenkaan Suomen rajojen ulkopuolellakaan voida periä maksuja tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan Suomen menestyksen ja hyvinvoinnin kasvu on riippuvainen laajasta sivistyksestä, ammattitaidosta ja korkeasta osaamisesta. Hallituksen tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Tavoite edellyttää tiivistyvää kansainvälistä vuorovaikutusta. Kansainväliset opiskelijat ovat silta suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen yhteisön välillä ja luovat edellytyksiä yritysten kansainvälistymiselle sekä suomen tieteen ja tutkimuksen kehittymiselle. Kansainvälisen opiskelijamäärän kasvattaminen nykyisellä rahoituspohjalla ei kuitenkaan ole realistinen vaihtoehto. Ne maat, jotka ovat kasvattaneet ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän tasolle, jolla on riittävän suuri vaikutus korkeakoulu-yhteisön kansainvälistymiseen, ovat yleensä maita, joissa korkeakoulujen rahoituspohjaa on laajennettu.

Lähteet

British Council. (2012). *The shape of things to come: Higher education global trends and emerging opportunities to 2020*. London: British Council.

CIMO. (2010). *Tilaukoulutuksen toimivuus. Havaintoja korkeakouluille suunnatun kyselyn pohjalta*. Helsinki: Centre for International Mobility. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/20859_Tilaukoulutuslainsaadannon_toimivuus_raportti_CIMO_082010.pdf.

CIMO. (2011). *Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat Suomen korkeakouluissa 2001–2011*. Helsinki: Centre for International Mobility. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/25560_UTO_kokonaismaarat20012011.pdf.

EACEA. (2012). *The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: <http://www.ehea>.

[info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf](http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf).

EACEA. (2011). *Modernisation of Higher Education in Europe: Funding and the Social Dimension 2011*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/131EN.pdf.

EUA. (2011). *The European Higher Education Area in 2012. The scorecard*. Brussels: European University Association.

OECD. (2011). *Education at a Glance 2011: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2011-en>.

OECD. (2012). *Education at a Glance 2012: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2012-en>.

OKM. (2003). *Ammattikorkeakoululaki*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 18.09.2012 osoitteesta: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>.

OKM. (2010a). *Yliopistolaki*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 18.09.2012 osoitteesta: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1997/19970645>.

OKM. (2010b). *Kiinnostuksesta kysynnäksi ja tuotteiksi. Suomen koulutusviennin strategiset linjaukset. Valtioneuvoston periaatepäätös*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okm11.pdf?lang=fi>.

OKM. (2012a). *Korkeakoulujen lukukausimaksukokeilun seurantaraportti*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/lukukausimaksukokeilu/index.html>.

OKM. (2012b). *EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien osuus kaikista ulkomaisista opiskelijoista ja suoritetuista tutkinnoista*. Lähde: Tilastokeskus. Julkaisematon.

WTO. (1995). *General Agreement on Trade in Services (GATS)*. Geneva: World Trade Organisation. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf.

Kuka ostaisi suomalaista koulutusosaamista

Pasi Sahlberg

Johtaja, KT
Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO
pasi.sahlberg@cimo.fi

Suomalaisten 15-vuotiaiden menestys OECD:n PISA-tutkimuksissa on odottamattomalla tavalla lisännyt mielenkiintoa suomalaista koulutusta kohtaan maailmalla. Pelkästään opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) ottaa vuosittain vastaan yli sata korkean tason valtuuskuntaa maailman jokaiselta kolkalta. Useimmat näistä vieraista etsivät PISA-menestyksen taustalla vaikuttavia tekijöitä usein toivoen, että niistä olisi apua heidän omiin koulureformeihinsa. Suomalaisista on hetkessä tullut haluttuja puhujia kansainvälisissä konferensseissa ja koulutustapahtumissa. Valtionpäämiehet ja ministerit puhuvat Suomen koulutusmallista ihailien oppimisemme tasoa ja koulutuksemme tasa-arvoisuutta. Tällaisessa tilanteessa on luontevaa herättää kysymys suomalaisen

koulutusosaamisen nostamisesta osaksi palveluiden ulkomaankauppaa. Tässä kirjoituksessa kysytään, kuka ostaisi suomalaista koulutusosaamista.

Suomalaisen koulutusosaamisen perusta

Suomalaista koulutusta on maailmalla arvostettu jo paljon ennen ensimmäisten PISA-tulosten julkittuloa 2000-luvun alussa. Esimerkiksi OECD:n tekemä ensimmäinen arviointi Suomen koulujärjestelmästä vuonna 1982 kertoi maailmalle systemaattisesti järjestetystä ja korkeatasoisesta kansallisesta sivistystyöstä, joka on onnistunut saattamaan eri koulutusasteet jokaisen kansalaisen ulottuville (OECD, 1982). Kansainvälisissä koululaisten lukutaitovertailuissa suomalaiset ovat menestyneet erinomaisesti jo 1980-luvulla. Pohjoismaisen elinikäisen oppimisen ideo-

logian mukaisesti suomalaisten aikuisten osallistuminen koulutukseen on niin ikään ollut kansainvälisesti korkealla tasolla jo pitkään. Suomalainen korkea-asteen koulutus on arvioitu erinomaiseksi saavutettavuutensa ja tasa-arvon kannalta (OECD, 2012). Mutta vasta vuonna 2000 toteutettu ensimmäinen PISA-tutkimus nosti suomalaisen koulutuksen koko maailman tietoisuuteen ainoana länsimaisena koulutusjärjestelmänä, jossa oppivelvollisuuttaan päättämässä olevat oppilaat pystyivät päihittämään aasialaiset kumppaninsa lukemisessa, matematiikassa ja luonnontieteissä.

Suomalaisen koulutuksen vetovoima lepää kuitenkin pääasiassa peruskoulun varassa. Kansainvälisesti tunnettuja Suomessa tuotekehittyjä pedagogisia tai opetusmenetelmällisiä innovaatioita on niukasti. Yhdeksi suurimmista haasteista koulutusviennin edistämiseksi onkin muodostunut omaperäisten suomalaisten vientiin sopivien palveluiden vähäisyys. Omat kansalliset vahvuutemme eivät sellaisenaan vielä takaa kansainvälisen yhteistyön lisääntymistä. Varhaiskasvatuksen malli, joka meillä on monella tapaa kansainvälisesti ainutlaatuinen, ei kelpaa koulutuksen vientituotteeksi, koska se on yhteiskunnallisesti ja poliittisesti suomalaiseen kulttuuriin vahvasti sidoksissa oleva kokonaisuus. Samaa on usein sanottu peruskoulusta. Se on hankalasti muunlaiseen toimintaympäristöön soveltuva rakennelma, koska se edellyttää toimiakseen yhteiskunnallisia hyvinvointivaltion perusarvoja, kuten tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja yhteisvastuu. Hyvin toimivan perusopetusjärjestelmän rakentaminen on ehkä juuri se osaamisalue, missä suomalaiset voivat menestyksellisesti kilpailla muiden kanssa.

Suomalaisen koulutuksen vetovoima lepää pääasiassa peruskoulun varassa.

Toisen asteen koulutuksessa suomalaiset suoriutuvat kansainvälisissä vertailuissa keskinkertaisesti, jos tarkastellaan loppuun saatettujen tutkintojen määriä. Siitä huolimatta toisen asteen koulutuksen rakenteessa on meillä sellaisia piirteitä, jotka ovat herättäneet kansainvälistä kiinnostusta. Nostetaan tässä esiin kolme esimerkkiä.

Ensimmäinen esimerkki on Suomessa tutkittu ja vuosikymmenten kuluessa kehitetty luokattomana toimivan lukio-koulun malli. Tämä malli on herättänyt kiinnostusta maailmalla siksi, että siinä toteutuvat samanaikaisesti henkilökohtainen opiskelun suunnittelu, joustavat opiskelujärjestelyt ja koulutuksen keskeyttämisen ennaltaehkäiseminen. Monissa maissa, esimerkiksi Pohjois-Amerikassa, toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen on yksi suurimmista koulutuspoliittisista haasteista. Kanadalaiset asiantuntijat ovat esittäneet, että henkilökohtaisen opiskelun ja sen myötä joustavuuden lisääminen suomalaisen mallin mukaan voisivat olla tehokkaimmat keinot vähentää koulupudokkaiden määrää. Meneillään oleva Albertan ja Suomen välinen toisen asteen koulutuksen kumppanuushanke (FINAL) on

hyvä esimerkki yhteistyöstä, jossa suomalaisia toisen asteen koulutuksen malleja testataan Kanadassa (ATA, 2012).

Toinen esimerkki on lukiokoulutuksen kanssa kilpailukykyinen korkeakoulutukseen johtava toisen asteen ammatillisen koulutuksen linja. Suomi on yksi harvoja maita, missä on onnistuttu lisäämään toisen asteen ammatillisen koulutuksen vetovoimaa siinä määrin, että se kilpailee lähes tasapäisesti lukion kanssa peruskoulun päättäneiden nuorten suosioista. Useimmissa muissa maissa tällaista tasavahvaa vaihtoehtoa joko ei ole lainkaan tai sitten se on selkeästi vaihtoehto numero kaksi niille nuorille, joiden eväät eivät riitä korkeakouluun valmistavaan toisen asteen koulutukseen. Esimerkiksi kiinalaiset, vietnamlaiset ja saudiarabialaiset, joiden maissa ammatillista koulutusta vaativalle työvoimalle on edelleen suuri tarve, ovat käyneet tutustumassa Suomen ammatillisen koulutuksen toimintaan käytännössä. Myös Harvardin yliopiston professori Tony Wagner esittää dokumenttielokuvassa *”The Finland Phenomenon”*, että amerikkalainen *high school* -malli soisi rinnalleen suomalaisen ammatillisen koulutuksen mukaisen vaihtoehdon, mikäli Yhdysvalloissa halutaan vähentää krooniseksi ongelmaksi muodostunutta runsasta koulutuksen keskeyttämisestä erityisesti latinojen ja afroamerikkalaisen väestönosan keskuudessa.

Kolmas esimerkki on toisen asteen koulutuksen päättötutkinnot niin lukiossa kuin ammatillisessa koulutuksessa. Suomi on moniin muihin maihin nähden poikkeuksellinen maa siksi, että meillä ei käytetä kansallisia standardoituja testejä tai kokeita opiskelijoiden arvioimiseen tai arvosteluun ennen opin-

tojen päättymistä. Siksi niin ylioppilastutkinnolla kuin ammatillisen koulutuksen näyttötutkinnoilla on Suomessa tärkeä rooli. Molemmissa tutkinnoissa arvioidaan opiskelijan osaamista perustietojen hallintaa laajemmin kuin monivalintatehtäviä käyttäen. Tästä syystä kansainväliset asiantuntijat ovat olleet kiinnostuneita omien arviointijärjestelmiensä kehittämistä näiden suomalaisten arviointikäytäntöjen avulla. Esimerkiksi Ruotsissa pohditaan ylioppilastutkinnon palauttamista vuosikymmenten jälkeen Suomen mallia seurailleen.

Suomalainen koulutusosaaminen on parhaimmillaan toimivien koulutusjärjestelmien suunnittelussa ja rakentamisessa. Voisi ajatella niin, että se on suomalaista yhteiskunnallista insinööritaitoa samalla tavalla kuin laivanrakennus tai mobiiliteknologia. Tämä on hämentävää siksi, että suomalaisessa koulutusta tutkivissa tieteissä on varsin vähän paneuduttu kehittämisen ja muutoksen mallien kehitysohjon ja tutkimiseen toisin kuin esimerkiksi anglosaksisissa maissa. Esimerkiksi suomalaisen koulujärjestelmän kehitystarinaa kertova *Finnish Lessons* -kirja on Yhdysvalloissa ohittanut kaikki perinteiset koulun muutosta kuvaavat teokset suosiollaan (Sahlberg, 2011). Tämä nostaa esiin kysymyksen myös suomalaisen koulutusosaamisen vientiä pohtiville: Olisiko yksi varteenotettava vientiartikkeli nimenomaan paikallisen tason tai aluetason koulutuksen suunnittelu ja muutoksen johtaminen suomalaisen ’mallin’ mukaisesti? Vai onko kenties niin kuin Hannu Simola on koululaitoksemme kehitystä pohtiessaan esittänyt, että suomalaista koulumenestystä kuvaa kuitenkin paremmin sattuma ja suotuisten tapahtumien onnekas yhteis-

pelii kuin suunniteltu ja järkipäinen kehittäminen (Simola, 2012)?

Tämä suomalainen koulun kehittämisen malli on kansainvälisessä valossa valtavirtaa vastaan kulkeva kummajainen. Monista muista maista poiketen Suomessa on koulutus lähes kokonaan julkisesti rahoitettu peruspalvelu, joka perustuu korkeasti koulutetun henkilöstön osaamisen käyttöön sekä opetuksen suunnittelussa että toteutuksessa. Meillä ei muista maista poiketen uskota opetuksen keskitettyyn yhtenäistämiseen (standardointiin), vaan paikalliseen päätöksentekoon ja joustaviin yksilöllisiin ratkaisuihin kouluissa. Suomessa ei myöskään arvioida koulutuksen tasoa mittaamalla opiskelijoiden suoriutumista standardoiduilla kansallisilla testeillä eikä mitattuja tuloksia vertailla julkisuudessa, kuten muualla on tapana tehdä. Siksi meillä koulunpito perustuu enemmän ammattimaiseen yhteistyöhön kuin keskinäiseen kilpailuun resursseista, tuloksista ja maineesta. Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa siihen varsin positiiviseen kuvaan opettajan työstä, joka on vallalla suomalaisten ammattiaan valitsevien nuorten keskuudessa. Tällainen omaperäinen koulutuksen kehittämisen malli saattaa olla hyvä lähtökohta silloin, kuin suomalaiset pyrkivät maailmalla kovenevan kilpailun koulutusmarkkinoille.

Miten vienti vetämään?

Suomessa on koulutuspalveluiden kauppaa harrastettu ulkomailla jo pitkään mutta vasta valtioneuvoston vuonna 2010 hyväksymä kansallinen strategia nosti asian laajemman keskustelun kohteeksi. Suomen koulutusvientistrategiassa tavoitteeksi asetetaan

se, että ”että Suomi on yksi maailman johtavista koulutukseen ja koulutusjärjestelmän laatuun perustuvista talouksista. Koulutuksen ja osaamisen viennin osuus Suomen kokonaisviennistä on merkittävästi kasvanut nykyisestä vuoteen 2015 mennessä.” (OKM, 2010, s. 8). Koulutusvienti, kuten se strategiassa on nimetty, nostetaan kansalliseksi kehittämiskohteeksi, jossa erityisesti korkeakouluilla on keskeinen rooli. Samalla odotetaan, että Suomeen syntyy uusia koulutuspalveluita tuottavia yrityksiä nykyisten toimijoiden rinnalle. Hanketta vauhdittamaan käynnistettiin *Future Learning Finland* -hanke, jonka kautta kansallista toimintaa koordinoidaan ja vientiponnisteluita maailmalla edistetään.

Kuten koulutusvientistrategiassa todetaan, on koulutuspalveluiden osuuden arvioiminen Suomen ulkomaankaupasta hankalaa. Tilastokeskuksen mukaan Suomen ulkomaankauppa oli vuonna 2011 noin 55 miljardia euroa, josta erilaisia palveluita myymällä kertyi 15 miljardia euroa. Palveluiden osuus ulkomaankaupasta on pysynyt viime vuodet samalla tasolla eli noin viidenneksenä maamme kokonaisviennistä. On arvioitu, että koulutuspalveluiden määrä tuosta mainitusta palveluiden ulkomaanviennistä olisi ollut noin 4–5 miljoonan euron luokkaa, toisin sanoen promillen kolmasosa. Suomessa tämä muodostuu pääasiassa koulutus- ja konsultointipalveluista, joita on viety Suomesta toteutettaviksi muualla. Koulutusvientistrategiassa asetettu tavoite on kunnianhimoinen.

Tilanne koulutusviennin rakenteen suhteen on kilpailijamaissa toisenlainen. Ensinnäkin on pantava merkille se, että muualla koulutuspalveluiden viennistä valtaosa muodostuu korkeakou-

Kansainvälisesti liikkuvien opiskelijoiden määrä kasvaa jatkuvasti.

luopiskelijoille myytävistä tutkinnoista. Tämä 'kaupankäynti' voi tapahtua joko kotimaassa (mikä on kansantalouden kannalta parempi) tai tutkinnot voidaan myydä ulkomailla olevissa toimipisteissä. Näin on asianlaita silloin, kun korkeakoululla on filiaali jossakin toisessa maassa, kuten esimerkiksi Sorbonnen ja New Yorkin yliopistoilla on Abu Dhabissa. Muiden koulutus- ja konsultointipalveluiden osuus koulutusviennin kokonaisuudessa on siksi huomattavasti pienempi. Monet maat, joissa koulutus on ollut Suomen tapaan julkisin varoin tarjottava peruspalvelu, ovat siirtyneet perimään maksua joko kaikilta korkeakouluopiskelijoilta tai ainakin ulkomaalaisilta maahan opiskelun takia saapuvilta. Ruotsi siirtyi pari vuotta sitten laskuttamaan ETA-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta korkeakouluopinnoista. Tanska teki samoin noin vuosikymmen sitten. Englannissa kaikki yliopistot korottivat eurooppalaisten opiskelijoiden lukukausimaksut kolminkertaisiksi ja samalla ulkomaalaisten opiskelijoiden maksuja nostettiin. Uudessa-Seelannissa, joka on yksi koulutusvientiansa nopeimmin kasvattaneista maista, korkeakouluopinnoille laitettiin hintalappu jo 1990-luvulla.

Toiseksi on huomioitava se, että kansainvälisesti liikkuvien opiskelijoiden määrä kasvaa jatkuvasti. OECD:n mukaan vuonna 2000 muualla kuin kotimaassaan asuvia korkeakouluopiskelijoita oli maailmassa reilut kaksi miljoonaa. Tällä hetkellä tuo liikkuvien opiskelijoiden määrä on kaksinkertainen (OECD, 2012). Joka toinen näistä opiskelijoista tulee jostakin Aasian maasta ja joka neljäs on kotoisin Euroopasta. Arvioiden mukaan vuonna 2025 maailman korkeakoulumarkkinoilla liikkuu yli 10 miljoonaa opiskelupaikkaa etsivää opiskelijaa. Jos oletetaan, että tutkinnon hinta olisi nykyisillä taksoilla laskettuna keskimäärin 30 000 euroa, on yksistään lukukausimaksuina siis liikkeellä satoja miljardeja euroja. Tämän lisäksi maahan muuttava ulkomaalainen opiskelija jättää kansantalouteen positiivisen jäljen kuluttamalla, matkustamalla ja usein myös maksamalla veroja opiskelumaassaan. Tämä on seikka, joka usein unohdetaan puhuttaessa ulkomaalaisten opiskelijoiden opiskelusta Suomessa.

Maailman kansainvälisistä koulutusmarkkinoista ovat tällä hetkellä vallanneet kolmasosan Yhdysvallat, Iso Britannia ja Australia. Näillä kaikilla on puolellaan englannin kieli, joka on usein tärkeä syy opiskelijan valitessa opiskelumaataan. Kansainvälisen koulutusviennin markkinaosuus viimeisen kymmenen vuoden aikana on Yhdysvalloissa ollut laskussa, Isossa Britanniassa pysynyt ennallaan ja Australiassa kasvanut. Maan poliittisen ja taloudellisen tilanteen muutokset (kuten valuuttakurssien muutokset), uudistuksen maahanmuuttosäännöksissä (mm. viisumit ja oleskeluluvat) ja virtuaaliyliopistojen lisääntyminen (online-tutkinnot ja blended learning -ratkaisut) saattavat muut-

taa koulutusviennin markkinaosuuksia tulevaisuudessa nopeasti. Koska Australia on menestynyt maailman koulutusviennin kaupassa erinomaisesti, on hyödyllistä katsoa joitakin Australian koulutusviennin piirteitä.

Australia on mielenkiintoinen esimerkki suomalaisille myös siksi, että se on onnistunut nelinkertaistamaan koulutusvientinsä volyymin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2000 koulutuspalveluiden kokonaisviennin arvo oli noin 5 miljardia Australian dollaria (AUD) kun se vuonna 2010 oli noin 18 miljardia AUD (Australian Government, 2011). Koulutus on kaivosteollisuuden jälkeen Australian tärkein vientituote ja sen osuus koko palvelusektorista on 40 prosenttia. Australiassa koulutusviennin palvelut jaetaan kahteen osaan: (1) koulutukseen liittyvät matkustuspalvelut, joihin luetaan opiskelijan maksamat matkustuskulut, eläminen ja asuminen sekä lukukausimaksut ja muut palvelumaksut tämän maassa oleskelun aikana; ja (2) muut koulutuspalvelut, joita ovat esimerkiksi neuvonta- ja konsultointipalvelut ulkomailta. Ensimmäisen kategorian osuus koulutuspalveluista vuonna 2010 oli 17,5 miljardia AUD, eli noin 97 prosenttia koko koulutusviennistä. Lukukausi- ja muiden palvelumaksujen osuus tästä oli 7 miljardia AUD, eli reilu kolmannes. Toisin sanoen, opiskelijoiden epäsuorat taloudelliset kustannukset koulutusviennin kokoa laskettaessa ovat noin kaksi kolmasosaa koulutusviennin vaikutuksesta kansatalouteen australialaisen talousmatematiikan mukaan. Muiden koulutuspalveluiden (toinen kategoria) osuus oli reilut 500 miljoonaa AUD, mistä konsultointipalveluiden osuus oli noin viidennes.

Australia on onnistunut nelinkertaistamaan koulutusvientinsä volyymin viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Australian koulutusviennin kehityksessä on mielenkiintoista se, että siellä korkeakoulusektorin rinnalla viennin veturina on ollut vahvasti ammatillinen koulutus. Koko koulutusviennistä (ensimmäinen kategoria) ammatillisen koulutuksen osuus vuonna 2010 oli yli 5 miljardia AUD eli lähes 30 prosenttia. Samalla ammatillisen koulutuksen osuus koulutusviennistä Australiassa on nopeasti kasvanut. Kymmenen vuotta sitten kansainvälisiä opiskelijoita ammatillisissa oppilaitoksissa oli noin 50 000, nyt yli 200 000. Korkeakoulutus oli rahassa mitattuna suurin viennin sektori liki 60 prosentin osuudella. Ulkomaalaisia opiskelijoita on Australiassa tällä hetkellä yli 600 000, joista kolmannes ammatillisissa oppilaitoksissa ja reilu 40 prosenttia korkeakouluissa. Merkittävä osuus Australian koulutusviennistä on kielikoulutuksella, joka on erityisesti aasialaisten suosiossa.

Suomalaisten koulutusvientiä kehittävien kannattaa katsoa lähemmin mitä

Australiassa, Uudessa Seelannissa ja vaikkapa Tanskassa on asian edistämiseksi tehty. Näin myös siitä syystä, että koulutusviennin vauhtiin saaminen on ollut Suomessa odotettua tahmeampaa. Intoa on kyllä riittävästi ja uusia ideoitakin on syntynyt. Mutta kilpailukyisten palveluiden kehittäminen on osoittautunut odotettua hankalammaksi. Useimmiten koulutusvientä ovat olleet edistämässä maamme yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Koska korkeakoulututkintojen myyminen on Suomessa säästöjen takia mahdotonta, joutuvat korkeakoulut kehittämään erilaisia koulutusohjelmia tai täydennyskoulutushankkeita, joita kaupitellaan ulkomailla erilaisia kanavia käyttämällä. Yksittäisiä koulutusohjelmia myymällä on kuitenkin vaikea saada aikaan merkittävää liiketoimintaa, koska tuotekehitys- ja toteutuskustannukset ovat usein korkeat.

Kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla kilpailu on samaan aikaan entisestään kiristynyt. Suomalaisten on pystyttävä vakuuttamaan yhteistyökumppaninsa siitä, että juuri heidän tarjoamansa palvelut ovat parempia kuin muut. Suomen haasteena tässä kilpailussa on ensinnäkin se, että meidän oppilaitoksiamme tai muita toimijoitamme ei maailmalla kovin hyvin tunneta. Siksi olisi tärkeää, että suomalaiset korkeakoulut ja oppilaitokset pyrkisivät maailman kasvaville koulutusmarkkinoille enemmän keskinäisen yhteistyön ja kansallisen koordinaation avulla kuin yksinään. Markkinointi onnistuisi varmasti paremmin, jos ensimmäisenä tavoitteena olisi vakuuttaa ihmiset siitä, että Suomi on hyvä valinta yhteistyökumppaniksi tai opiskelumaaksi. Tämä edellyttää pieneltä maalta yhteistyötä ja hyvää sisäistä strategiaa, ei kilpailemista naapurin kanssa samoista markkinoista.

Toinen haaste on kieleemme, jota kukaan ei maailmalla ymmärrä. Tämä tuo oman lisänsä niin asiantuntijapalveluiden kuin koulutuspalveluidenkin myymiseen kansainvälisillä markkinoilla. Aktiivisen korkeakoulujen kansainvälistymisen ansiosta meillä on viimeisen vuosikymmenen aikana kehitetty runsaasti englanninkielisiä tutkinto-ohjelmia. Suomessa ja Hollannissa on tarjolla enemmän englanninkielisiä korkeakouluohjelmia kuin missään muussa ei-englanninkielisessä OECD-maassa, yli 75 prosenttia kaikista koulutusohjelmista voidaan opiskella englanninkielellä (OECD, 2012).

Koulutuskaupan mahtimaissa on erityisesti korostettu koulutusviennin aitoa kansainvälisyyttä. Tämä merkitsee sitä, että kun kauppaa käydään pitää sitä harastaa mahdollisimman monipuolisesti eri puolilla maailmaa. Esimerkiksi monissa amerikkalaisissa yliopistoissa huolehditaan kiintiöillä siitä, että jonkin tietyn maan opiskelijat eivät ole yliedustettuina koulutusohjelmissa. Sama aidon kansainvälisyyden periaate on hyvä pitää mielessä myös Suomen koulutusviennin edistämisessä, on se sitten tutkintojen tarjoamista Suomessa tai asiantuntijapalveluiden myymistä maailmalla. Vaikka Kiina on monille houkuttelevin kaupankäynnin ja yhteistyön kohde, on markkinoita syytä etsiä myös muualta. Venäjä on toinen Suomelle luonteva kauppakumppani. Latinalaisessa Amerikassa on kasvamassa uusia yhteistyön mahdollisuuksia. On kuitenkin hyvä muistaa, että vähintäänkin yhtä tärkeät markkinat ovat kuitenkin Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa.

Pohjois-Amerikka markkinapaikkana

Yhdysvallat on maailman johtava koulutusmahti. Se on myös suurin koulutuspalveluiden tuottaja. Yhdysvalloissa on noin 4 500 virallisia tutkintoja myöntävää korkeakoulua. Shanghaiin yliopistovertailussa maailman 45 parhaan yliopiston joukkoon mahtuu 30 amerikkalaista yliopistoa. Yhdysvallat on myös merkittävin koulutusta ja kasvatusta koskevan tutkimuksen ja innovaatioiden lähde. Lyhyesti sanottua: Amerikan Yhdysvallat on koulutuskaupan luvattu maa.

Amerikkalaisille koulutusmarkkinoille on kuitenkin äärimmäisen vaikea päästä mukaan. Amerikkalaiset suojelevat edelleen omaa koulutusjärjestelmäänsä niin, että ulkopuolisten on hyvin hankala saada virallista toimilupaa yksityisille yliopistoille tai oppilaitoksille Yhdysvalloissa. Myös kilpailu koulutusalan konsultointisopimuksista on kovaa. Moni tunnetuimmista koulutusalan konsulttiyrityksistä sijaitsee Yhdysvalloissa - McKinsey & Company, Booz & Company ja Boston Consulting. Mutta Yhdysvalloissa on kyllä tilaa myös suomalaisille toimijoille, jos osaa oikeaa ovea kolkuttaa.

Kokemukseni mukaan Pohjois-Amerikassa on suomalaisille koulutusviennin kannalta tarjolla kolmenlaisia mahdollisuuksia. Ensinnäkin, kansainvälistyminen on vasta viime vuosina tullut todenteolla osaksi amerikkalaisten yliopistojen opinto-ohjelmia. Monissa huippuyliopistoissa edellytetään, että suoritettavaan tutkintoon kuuluu opiskelujakso jossakin muussa maassa. Arviolta noin 300 000 amerikkalaista opiskelijaa suorittaa osan korkeakouluopin-

noistaan ulkomailla. Tämä tarkoittaa reilua prosenttia koko korkeakouluopiskelijoiden määrästä. Euroopassa heistä on noin puolet. Suosituimpia opiskelumaita ovat Iso-Britannia, Italia ja Espanja. Pohjoismaista Tanska on suosituin kohde, jossa opiskelee vuosittain yli 2 000 amerikkalaista vaihto-opiskelijaa. Suomessa opiskeli yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa vuonna 2011 yhteensä 200 amerikkalaista opiskelijaa (CIMO, 2012, s. 32). Arizona State University (ASU) on Yhdysvaltain suurin yliopisto, jossa opiskelee 72 000 opiskelijaa. Yliopisto tarjoaa opiskelijoilleen 330 erilaista kansainvälistä vaihto-ohjelmaa 60:ssä eri maassa. ASU:n Global Engagement -toimiston mukaan lukukauden 2010-2011 sekä kesän 2011 aikana yliopiston opiskelijoista 2,2 % opiskeli osanaikaa jossakin ulkomailla. Noin kaksi kolmasosaa näistä osallistui joko kesä- tai talviloman aikana tapahtuvaan yliopiston tarjoamaan ohjelmavaihtoon (esim. MBA-opiskelijat). Valtaosa lopuista liikkuvista opiskelijoista osallistui yhden lukukauden mittaiseen vaihtoon ulkomailla. Koko vuoden mittaiseen vaihtojaksoon otti osaa 43 opiskelijaa. Suosituin vaihto-ohjelma oli useammassa maassa tapahtuva opiskelu. Halutuimpia maita olivat Espanja, Iso-Britannia, Italia ja Australia. ASU:n ohjelmassa on mukana kolme ruotsalaista ja yksi tanskalainen yliopisto mutta ei suomalaisia.

Opiskelijat maksavat yleensä lukukausimaksunsa omalle yliopistolleen myös vaihto-opiskelun aikana. Monet yliopistot auttavat opiskelijoitaan löytämään sopivan opiskelupaikan ulkomailta. Euroopassa toimii monia välittäjiä, joiden tehtävänä on etsiä opiskelupaikkoja amerikkalaisille nuorille. Amerikkalaiset yliopistot maksavat välityspalk-

kion näille välittäjille. Esimerkiksi Vanderbiltin yliopiston kansainvälisten asioiden hoitajan mukaan opiskelija-vaihdossa Yhdysvaltain ja Euroopan välillä puhutaan jo huomattavista summista rahaa, jolla koulutuspalveluita amerikkalaisille opiskelijoille tarjotaan.

Toinen mahdollisuus koulutusviennin Amerikan markkinoilla on suomalaisen koulutuksen suunnittelun ja koulunkehittämisen osaamisen käyttäminen paikallisen tason tai osavaltioiden koulureformien tukemisessa. Yhdysvalloissa on noin 15 000 koulupiiriä viidessäkymmenessä osavaltiossa. Kouluja näissä on yhteensä 100 000. Päätösvalta koulutusta koskien on osavaltion tasolla mutta käytännön toiminta ja sen kehittäminen on useimmissa tapauksissa koulupiireissä. Monet koulupiireistä voivat toimia varsin itsenäisesti esimerkiksi rakenteellisen kehittämisen suhteen. Suomalaiselle osaamiselle on siksi kysyntää erityisesti aktiivisissa ja varakkaimmissa koulupiireissä.

Kiinnostus suomalaista koulutusta ja sen kehittämistä kohtaan on Yhdysvalloissa kasvanut nopeasti viimeisen neljän vuoden aikana. Suomen koulujärjestelmä ja sen menestyksen lähtökohdat tunnetaan monin paikoin jo hyvin. Sellaiset suomalaisen koulun puolesta puhujat kuin Linda Darling-Hammond, Howard Gardner, Diana Ravitch ja Marc Tucker ovat vahvistaneet suomalaisen koulutusajattelun uskottavuutta amerikkalaisten silmissä. Esimerkiksi Georgian, Minnesotan, Vermontin ja Texasin osavaltioissa on virinnyt aitoa kiinnostusta yrittää istuttaa joitakin suomalaisen peruskoulun periaatteita amerikkalaiseen koulukulttuuriin. Kokeukseni perusteella tällaisissa konkreettisissa reformipyrkimyksissä, joissa suo-

malaisia ratkaisuja halutaan kokeilla käytännössä, on tilaa myös kaupallisille toimijoille. Tämä edellyttää luonnollisesti sitä, että uudistuspyrkimysten tukemiseen on meillä olemassa hyvin perusteltuja ja uskottavia ratkaisuja. Luokattomana toimiva lukio, ammatillinen koulutus osana toisen asteen koulutusta ja älykkäät oppilasarviointimenetelmät perusopetuksessa voisivat olla tällaisia.

Suomalaiselle osaamiselle on kysyntää erityisesti aktiivisissa ja varakkaimmissa koulupiireissä.

Kolmas mahdollisuus suomalaisille koulutusalan osajille Yhdysvalloissa on perustaa esimerkiksi New Yorkiin tai Minneapolisiin ns. charter-kouluja, jotka perustuisivat suomalaisen peruskoulun opetusfilosofiaan ja pedagogiikkaan. Charter-koulu on meidän yksityiskoulun toimilupaa vastaava mekanismi, joka antaa koulun perustamisoikeuden luvan saaneelle taholle, joka voi olla yhdistys, yksityishenkilö tai yritys. Tämä ei välttämättä ole liiketaloudellisesti kannattavaa, koska useimmat toimiluvan saavat koulut Yhdysvalloissa eivät saa tuottaa toiminnallaan taloudellista voittoa. Mutta suomalaisen koulukulttuurin mukaan toimivilla kouluilla saattaisi olla arvaamattomia vaikutuksia vaikka pa edellisessä kohdassa esitetyn asian tuntijapalvelun kysynnälle.

Tällaisen charter-luvan turvin New Yorkissa on hiljattain aloittanut myös ruotsalainen *Kunskapsskolan*-yritys, jonka tavoitteena on laajentaa toimintaa eri puolille Yhdysvaltoja. Tämä on liiketaloudellista voittoa tavoitteleva yritys, joka tekee tuloksensa tuottamalla koulutuspalveluita julkisia kouluja halvemmalla muun muassa vuokraamalla edullisemmat toimitilat ja säästämällä koulun henkilöstökustannuksissa. Näkemykseni mukaan suomalaisille kouluratkaisuille on Yhdysvalloissa tilaa. Tämä edellyttää sitä, että hankkeessa on mukana amerikkalaisia kumppaneita.

Lopuksi

Koulutuksen ottaminen osaksi kansallista ulkomaan kaupan strategiaa herättää suuria tunteita puolesta ja vastaan. Yhtäällä ollaan sitä mieltä, että PISA-tutkimusten synnyttämä suomalaisen koulutuksen positiivinen maine ja mielenkiinto maailmalla on käytettävä hyväksi laajentamalla palveluiden kauppaa koulutussektorille. Sanotaan, että Suomen tulevaisuus on paljolti palveluiden tuottamisen varassa ja siksi meidän on jatkuvasti kehitettävä myös uusia tuotteita tällä rintamalla. Toisaalla taas ajatellaan niin, että koulutuksella kaupallisia arvoja korkeampi sivistyksellinen ja kulttuurinen merkitys, eikä sitä siksi tulisi valjastaa markkinoiden ohjaamaksi kauppatavaraksi. Ehkä aiheellisestikin pelätään, että markkina-ajattelu jalkautuu tätä kautta pikkuhiljaa myös kotimaassa koulutuksen kentälle vaikkapa niin, että entistä suurempi osa nykyisistä koulutuspalveluista muuttuu maksullisiksi. Mielestäni on hyvä pohtia syvällisemmin ainakin seuraavia kysymyksiä, kun koulutusvientiaatetta Suomessa toteutetaan.

1. Onko ulkomaalaisille kaavailtu lukukausimaksu korkeakouluissa kestävä tapa edistää koulutusvientiä? Tilastokeskuksen aikaisempien lukujen perusteella suomalaisissa korkeakouluissa opiskelee lukuvuonna 2012–2013 arviolta 18 000 ulkomaalaista tutkinto-opiskelijaa, joista noin kolme viidestä tulee ETA-alueen ulkopuolelta. Toisin sanoen ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden joukossa on noin 10 000 sellaista opiskelijaa, joille korkeakouluopiskelu voisi olla nykyajattelun mukaan maksullista. Tanskan ja Ruotsin kokemusten mukaan korkeakoulutuksen muuttaminen näille opiskelijoille maksulliseksi vähentää – ainakin alkuvaiheessa – maahan tulevien opiskelijoiden määrää rajusti. Samalla se on kokemusten mukaan houkutelut esimerkiksi Ruotsiin aikaisempaa enemmän Intiasta ja Pohjois-Amerikasta tulevia opiskelijoita. Kuten Australian esimerkki osoittaa, kaksi kolmasosaa koulutusviennin taloudellisesta vaikutuksesta kansantalouteen koostuu muista kuin lukukausimaksuista. Siksi meillä on tarkkaan punnittava ulkomaalaisia koskevien lukukausimaksujen taloudellinen vaikutus yhdessä niiden merkityksen korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen.

2. Peruskoulu – vientituote vai Suomikuvan perusta? Suomalaisen koulutuksen vetovoima lepää peruskoulun varassa. Peruskoulua on kuitenkin vaikea muuttaa myytäväksi tuotteeksi. Saudi-Arabiaan rakenteilla olevaa Finnish Consulting Groupin vetämää Suomi-kouluhanke lukuun ottamatta suomalaisen perusopetuksen kauppaaminen maailmalla on vähäistä. Mikäli koulutusvientiä halutaan todenteolla kehittää myös tulevaisuudessa, olisi peruskoulun vientikysymyksen edelle nostettava vahvempi kansallinen yhteisymmärrys siitä, että

peruskoulun kansainvälisen maineen ylläpitäminen on tulevaisuuden kannalta avainkysymys. Mikäli Suomen sijoitukset kansainvälisissä koulusaavutusvertailuissa tulevana vuosina laskevat, saattaa sillä olla arvaamaton kielteinen vaikutus koko koulutusviennin tulevaisuudelle. Tämä ei tietenkään estä sitä, etteikö suomalaisten kannattaisi harkita koulujen perustamista sellaisiin maihin, joissa suomalaiselle koulumallille on kysyntää, kuten esimerkiksi Yhdysvaltoihin.

3. *Globaalivastuu ja suomalainen koulusaaminen?* Suomen kipuaminen maailman johtavaksi koulutusmaaksi on jättänyt varjoonsa tärkeän kysymyksen kehitysmaiden koulutuksen parantamisesta suomalaisen osaamisen avulla. Koulutus on jo pitkään ollut keskeinen osa suomalaisten tukemaa kehitysyhteistyötä. Kansainvälisiä ponnisteluita esimerkiksi Saharan etelänpuoleisen Afrikan kouluolojen parantamiseksi ovat hallinneet anglosaksisten maiden koulutusratkaisut, joiden tehokkuus voidaan kansainvälisten tutkimusten valossa asettaa kyseenalaiseksi. Erityisen tärkeä on kysymys julkisen ja yksityisen koulutuksen roolista ratkaisuja etsittäessä. Kehitysmaiden kouluja kymmenen vuotta tutkinut brittiprofessori James Tooley väittää uusimassa kirjassaan, että köyhät hyötyvät ja opetuksen taso kouluissa nousee, jos peruskoulutuksesta pitää maksaa. Suomalainen koulutuksen oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa korostava kehittäminen voisivat olla nykyistä selvästi vahvemmin esillä ponnisteluisia parantaa kehitysmaiden kouluoloja markkinaliberalististen ideologioiden rinnalla. Asiantuntijuuden tarjoaminen tässä asiassa ponnekkaammin kansainvälisten hankkeiden käyttöön voisi olla hyvä keino vahvistaa globaalivastuuta koulutusosaamisen keinoin.

Niin tai näin, koulutuskauppa maailmalla kasvaa lähivuosina entisestään. Markkinat niin idässä kuin lännessäkin tulevat entistä lähemmäksi suomalaisia toimijoita. Siksi on hyvä, että meillä keskustellaan koulutusviennistä ja sen peruskysymyksistä. Mikäli koulutuksesta toivotaan edellä mainitun strategian mukaisesti merkittävämpää tekijää Suomen ulkomaankaupassa, on mielestäni (a) vahvistettava kansallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä; (b) pyrittävä kohti aidosti kansainvälistä toimintaa pyrkimällä aktiivisesti myös Pohjois-Amerikan markkinoille, ja (c) kehitettävä rohkeita uusia palveluita ja tuotteita globaaleille markkinoille.

Lähteet

ATA. (2011). Theme Issue on Finland Alberta Partnership. *ATA Magazine*, 92(2).

Australian Government. (2011). Department of Foreign Affairs and Trade. Luettu 29.11.2012 osoitteesta: <http://www.dfat.gov.au/publications/>.

CIMO. (2012). *Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2011*. Tietoa ja tilastoja 4:2012. Helsinki: Centre for International Mobility.

OECD. (1982). *Finland. Reviews for national Policies of Education*. Paris: OECD.

OECD. (2012). *Education at a Glance*. Paris: OECD.

OKM. (2010). *Kiinnostuksesta kysynnäksi ja tuotteiksi. Suomen koulutusviennin strategiset linjaukset*. OKM:n julkaisuja 11. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons. What can the world learn from educational change in Finland*. New York: Teachers College Press.

Simola, H. (2012). ”PISAn ihme” – suomalaisen koulun menestystarina. Teoksessa P. Kettunen & H. Simola (toim.), *Tiedon ja osaamisen Suomi. Kasvatus ja koulutus Suomessa 1600-luvulta 2000-luvulle* (ss. 435-440). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Koulutusvienti Kiinaan¹

Seppo Hölttä

Professori
Tampereen yliopisto, Johtamiskorkeakoulu,
seppo.holtt@uta.fi

Juha Tähkämaa

Kiina-korkeakouluasiantuntija, VTL
Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön
keskus CIMO
juha.tahkamaa@cimo.fi

Yuzhuo Cai

Yliopistonlehtori, dosentti
Tampereen yliopisto, Johtamiskorkeakoulu
yuzhuo.cai@uta.fi

Kiinan markkinapotentiaali

Kiina on noussut houkuttelevaksi koulutusvientiin kohdemaaksi valtavan markkinapotentiaalinsa takia. Kiinan yhteiskunnallisen muutoksen ytimessä on koulutusjärjestelmän modernisointi ja laajentaminen monine haasteineen.

Koulutusviennistä puhuessamme tarkoitamme maksullista tutkintoon johtavaa tai sitä täydentävää ja ammatillista osaamista kartuttavaa koulutusta, mitä

voidaan toteuttaa joko kohdemaassa tai Suomessa (ks esim. Adams 207, 410; Cai, Hölttä, & Kivistö 2012, 216). Perinteinen maksuton tutkintoon johtava koulutus, opiskelija- ja opettajavaihto sekä yhteisiin tutkintoihin johtava koulutus rajautuvat määritelmän ulkopuolelle. Jako koulutusvientiin ja perinteiseen akateemiseen ja oppilaitosten yhteistyöhön ei käytännössä ole eikä kuitenkaan voi olla jyrkkä. Perinteisen yhteistyön avulla voidaan luoda kapasiteettia koulutusviennille ja vaikkapa yhteistyössä suomalaisen ja kiinalaisen toimijan kanssa tarjota tuotteita markkinoille. Koulutusvienti-käsite kattaa myös teknologian käyttöön perustuvan rajat ylittävän koulutuksen.

Koulutusvienti on hyvinkin uusi ilmiö, etenkin Suomessa ja pohjoismaissa, joissa koulutusta on pidetty yksioikoisesti julkisena hyödykkeenä, jota ei ole eikä ole haluttu kehittää markkina-arvoa luovana palveluna. Tietoyhteiskuntakehitys, tiedon merkitys konkreettisenä tuotannon tekijänä ja markkinatalouden globaalistuminen ovat vaikuttaneet koulutetun työvoiman kansainvälisen liikkuvuuden lisääntymiseen ja koulutuksen kansainvälistymiseen. Koulutuksen kansainvälistyminen liittyy toisaalta amerikkalaisen koulutusmallin kansainväliseen voittokulkuun ja toisaalta eurooppalaisen Bologna-prosessissa luotujen rakenteiden leviämiseen Euroopan ulkopuolelle. Teknologian kehitys puolestaan on luonut edellytykset rajat ylittävän koulutuksen ja virtuaalisesti toimivien oppimisratkaisujen kehittämiseksi. Tämä kehityskulku on

houkutellut myös puhtaasti kaupallisin motiivein toimivat yritykset kansainvälisille koulutusmarkkinoille.

Globaaleina trendeinä voidaan nähdä koulutuksen taloudellisen arvon korostus sekä koulutuspolitiikan vahvistuvat kytkennät talouspolitiikkaan. Koulutus on pitkäjänteistä toimintaa, ja kansallisilla tasoilla koulutusjärjestelmän kehittäminen tyypillisesti on jäljessä talouden kehityksen vaatimuksia. Kiina on esimerkki maasta, joka ei valtavista investoinneistaan huolimatta ole pystynyt tyydyttämään kokonaan omin voimin yhteiskunnan kehityksen ja yksilöiden tarpeista viriävää koulutuksen kysyntää. Taulukossa 1 on esitetty Kiinan koulutusjärjestelmä lukuina, mikä auttaa ymmärtämään markkinoiden ja haasteiden mittasuhteita.

Taulukko 1. Kiinan koulutusjärjestelmä vuonna 2008.

Koulutuksen taso (Ei sisällä aikuiskoulutusta)	Oppilaitosten määrä	Opettajien määrä	Opiskelija määrä
Korkea-aste	2 358	1 343 127	23 856 345
Ylempi keskiaste	14 058	1 518 194	24 273 351
Ammatillinen koulutus	8 735	788 434	20 193 663
Alempi keskiaste	54 823	3 523	52 759 127
Ala-aste	257 410	5 617 091	99 407 043
Erityisopetus	1 706	39 650	425 613

¹ Artikkelin havainnot perustuvat Juha Tähkämaan kokemuksiin koulutusyhteistyön kehittämisestä Kiinan kanssa sekä Yuzhuo Cain ja Seppo Höltän tutkimuksiin ja kokemuksiin koulutuksen viennistä Kiinaan. Juha Tähkämaa toimi CIMOn Kiinaan lähettämänä korkeakouluasiantuntijana Shanghaissa vuosina 2009-2011 ja sen jälkeen hän on avustanut Suomessa koulutusvientihankkeiden kehittämisessä Kiinan markkinoille. CIMOn Shanghai toimistossa työskentelevä Lukia Yang ja Juha Tähkämaa ovat edelleen käytettävissä koulutusviennin ja koulutusyhteistyön edistämiseksi Kiinaan. Seppo Höltällä ja Yuzhuo Cailla Tampereen yliopistosta on pitkä kokemus akateemisesta yhteistyöstä kiinalaisten yliopistojen kanssa. Seppo Hölttä toimii vierailavana professorina kahdessa kiinalaisessa yliopistossa ja Yuzhuo Cai on toiminut korkeakouluhallinnon virkamiehenä provinssihallinnossa. Molemmat ovat toimineet aktiivisesti koulutusviennin kehittämisessä Kiinaan mm. Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa sijaitsevan Center for Educational Research and Exchange Centren (CEREC) kautta.

Korkea-asteella aloittaneiden opiskelijoiden määrä kasvoi kuusinkertaiseksi vuosina 1998-2008 ollen yli kuusi miljoonaa tarkastelukauden lopussa. Kasvutrendi jatkuu. Koulutusjärjestelmän määrällinen ja laadullinen kehittäminen sekä koulutusjärjestelmän ja talousjärjestelmän tasapainossa pitäminen on luonut markkinoita kansainvälisille toimijoille sen lisäksi että Kiina on sallinut yksityisten kansallisten toimijoiden tulon markkinoille. Koulutusprosessien pitkän keston takia koulutusjärjestelmän muutokset laahaavat väistämättä jäljessä työmarkkinoiden nopeaa muutosta. Kiinan koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutus on globaalisti katsoen epäilemättä suurin ja perusteellisin kansallisen koulutusjärjestelmän reformi kautta aikojen. Se tarkoittaa peruskoulutuksen saatavuuden lisäämistä alhaisen kehitystason alueille. Tämä näkyy myös kolmannella asteella järjestelmän ekspansiona, yliopistojen ja koulujen erikoistumisena ja koulutussisältöjen uudistamisena. Kansainvälistyminen panostuksen laadun parantamiseen ovat kaikkia koulutusjärjestelmän tasoja leikkaavia sisällöllisiä tavoitteita.

Kiina on ja tulee olemaan eniten opiskelijoita ulkomaille lähettävä maa.

Kiinassa ja sen koulutusjärjestelmässä on suuria alueellisia kehityseroja. Tämä on luonut kysyntää toisaalta suuria massoja palvelevalle koulutukselle sekä toisaalta kapeitakin yhteiskunnan ja talouden tarpeita palvelevalle pitkälle erikoistuneelle koulutukselle.

Korkeakoulutuksessa on määrällisen kehittämisen rinnalla panostettu huippututkimusyliopistojen luomiseen ja menestymiseen kansainvälisillä ranking listoilla. Perustana tässä on ollut kaksi investointiohjelmaa. 211-ohjelma käynnistettiin vuonna 1995, jossa rahoitusta on keskitetty 112 kansalliselle avainyliopistolle. 985-ohjelma on vielä selektiivisempi. Sen rahoitus kohdistuu 34 yliopistolle, joista on tarkoitus luoda maailmanlaajuisesti tunnustettuja huippuyliopistoja (Cai 2011,16-17).

Koulutusreformi puolestaan edellyttää suuria investointeja Kiinassa opettajien ja rehtoreiden täydennyskoulutukseen sekä opetussuunnitelmien ja opetusmenetelmien uudistamiseen. Tämä myös luo kysyntää koulujen väliselle yhteistyölle.

Suomen mahdollisuudet ja rajoitteet

Kiinassa suomalaisella koulutuksella ja koulutusjärjestelmällä on hyvä maine. Suomen ponnisteluja koulutuksenviennin kehittämiseksi rajoittaa kuitenkin nykyinen lainsäädäntömme, joka estää maksullisen alemman asteen korkeakoulututkintoon johdettavan tutkintokoulutuksen myymisen suoraan opiskelijoille. Tällä alueella Kiinassa olisi suurin potentiaali. Kiina on ja tulee lähitulevaisuudessa olemaan eniten opiskelijoita ulkomaille lähettävä maa. Maan korkeakouluopiskelijoiden

määrä oli vuosikymmenen vaihteessa 24 miljoonaa ja kasvaa koko ajan. Kiinan hallituksessa nähdään, että maan oma koulutuskapasiteetti ei riitä takaamaan kaikille halukkaille ja osaaville laadukasta korkeakoulutusta, ja ulkomailla opiskelua pidetään keinona kompensoida tätä puutetta. Suomen osaksi nykyjärjestelyin jää tarjota pääosin maksutonta tutkintoon johtavaa korkea-asteen koulutusta, maksullista täydennyskoulutusohjelmia, tutkintoon johtamattomia erillisiä opintoja, konsultointia ja erilaisia koulutusosaamiseemme pohjautuvia palvelukonsepteja ja vaikkapa kouluhallinnon ja -organisaation kehittämistä (Cai, Hölttä & Lindholm).

Ainoat poikkeukset ilmaisen tutkintoon johtavassa koulutuksessa ovat yliopistolaissa määritellyt poikkeukset. Nämä ovat tilauskoulutus, jossa koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö sekä ylempään korkeakoulututkintoon johtava koulutus asetuksessa erikseen määritellyissä maisteriohjelmassa, mikä edellyttää yliopistoilta apurahajärjestelmää (Yliopistolaki 10§.) Kiinan kaltainen kehittyvä maa tarvitsee ulkomailta monenlaista osaamista, mitä se ei vielä itse pysty tuottamaan. Tämä pätee myös koulutukseen ja koulutuksen kehittämiseen. Koulutuksen rooli Kiinan yhteiskunnan rakentamisessa on keskeinen, koska sen avulla maa kehittää tärkeintä vahvuuttaan, osaavia ihmisiä. Kiina ei ole raaka-aine suurvalta eikä vielä tois-taiseksi teknologian suurvalta, vaan sen vahvuus ja kasvupotentiaali piilee osaa-vissa ihmisissä, jotka pystyvät kehittä-

mään maan omaehtoista taloutta ja teo-lisuutta.

Toisaalta koulutus on hyvin sensitiivinen alue, koska se nivoutuu oleellisesti maan kulttuurin, poliittisen järjestelmään, sosiaalisiin normeihin ja yhteiskunnan rakenteeseen. Koulutuksen antama maailmankuva on olennainen osa kansalaisten sosiaalistumisprosessia, ja niinpä ei ole yhdentekevää mitä esim. moraaliopin tunneilla opetetaan tai minkälainen opettajan ja oppilaan välinen suhde koulussa on. Suomen ja Kiinan välillä näissä asioissa on suuria eroja, mutta ne eivät välttämättä muodosta estettä koulutusviennille. Itse asiassa Suomen kulttuurinen ja historiallinen tausta saattaa olla jopa vahvuus Kiinassa suhteessa nykyisiin ja entisiin maailmanvaltoihin. Pienen kulttuuri- ja kielialueen edustajina meille on kehittynyt ymmärrystä, että kansainvälisessä toiminnassa meidän täytyy sopeutua ja yrittää tunnistaa vieraan kulttuurin keskeisiä piirteitä ennen kuin pääsemme luottamukselliseen yhteistyöhön.

Kiinan erittäin nopea kehitys ja monimuotoiset tarpeet sekä kaupunkien nopeasti nouseva elintaso aiheuttavat sen, että maassa on myös koulutuksen alalla monenlaisia tarpeita ja halukkuutta kokeilla uusia metodeja etsittäessä parasta tulosta oppimisen, koulutuksen ja luovuuden kehittämiseksi. Tämä koskee niin opettajien pedagogisia tai didaktisia taitoja kuin luokatonta lukioita², uusia elektronisia oppimisympäristöjä, rehtorien ja koulun hallintohenkilökunnan täydennyskoulutusta, kouluorganisaation kehittämistä ja tutkintosisältöjen määrittelyä. Lisäksi erilaiset

²Suomen lukioiden Kiina-verkosto on jo aikoinaan ollut yhteistyössä Pekingin tärkeimpien lukioiden kanssa, ja osa niistä omaksui luokattoman lukion mallin. Mallimme ovat siis soveltuvia ja kiinnostusta on, mutta niiden muokkaaminen palvelukonsepteiksi ja vientituotteiksi on kesken.

mallit ammatillisen koulutuksen ja pedagogian kehittämiseksi ovat hyvin ky-
syttyjä.

Erityisesti on vielä mainittava luovuuteen ja innovatiivisuuteen kasvattaminen. Innovatiivisuuden lisääminen kaikilla koulutustasoilla ja -sektoreilla on leimallista tämän hetken kiinalaisessa koulutuskeskustelussa. Se liittyy hallituksen politiikkaan nostaa maan teollista osaamistasoa. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa maailman tavarapaljous ei ole ainoastaan Made in China, vaan myös Designed in China. On siis kasvatettava luovia ihmisiä jotka pystyvät nostamaan maan teollisen tuotannon lisäarvoa ja kykenevät innovoimaan uusia tuotteita.

Suomen kannalta mahdollisuuksia on paljon ja meillä on hyvä maine koulutusammattilaisten keskuudessa. Vuonna 2009 Kiina osallistui myös ensimmäistä kertaa PISA-mittaukseen, ja Shanghai³ sijoittui ykköseksi heti ensi yrittämällänsä. Suomi oli tällä kertaa kolmas, mutta paras länsimaa koko mittauksessa. Näiden PISA-tulosten pohjalta Suomi ja Shanghai järjestivät kesällä 2012 seminaarin Shanghaissa, jossa pohdittiin koulutuksen kehittämisen haasteita sekä yhteistyön mahdollisuuksia. Koulujärjestelmän reformi mm. edellyttää massiivista opettajien ja rehtoreiden täydennyskoulutusta, mikä luo markkinoita suomalaiselle kasvatustieteen ja hallintotieteen osaamiselle. Keväällä 2013 järjestetään Pekingissä seminaari, jossa pohditaan Suomen ja Kiinan mahdollisuuksia kehittää yhteistyötä opettajankoulutuksessa.

Kiinalaiset haluavat vain parasta ja haluavat oppia vain parhailta.

Kiinan koko yhteiskunta muuttuu nopeasti ja globaalit ongelmat kuten ympäristö- ja energiaongelmat ovat konkreettisia haasteita. Koulutusjärjestelmän kehittäminen liittyy näiden kaikkien ongelmien ratkaisuihin. Kiina rakentaa kansallista innovaatiojärjestelmää vahvistaakseen tiedolle ja korkealle teknologialle perustuvaa tuotantoaan. Kiinalainen hallintojärjestelmä kärsii sekä vuosisataisen historian että viimeisten vuosikymmenten hierarkkisten rakenteiden haasteista. Suomella on hyvä maine korkealaatuisen koulutuksen sekä korruptiovapaan ja tehokkaan julkisen hallinnon maana. Kiinalaiset näkevät eurooppalaisen ja suomalaisen innovaatiojärjestelmän varteenotettavana mallinaan kansallista innovaatiojärjestelmäänsä kehittäessään. Se on viitekehys talouden keskitetylle kehittämiselle. Suomi tarjoaa malleja myös ympäristö- ja energiaratkaisuillaan. Suomalaisen koulutuksen vientiä Kiinaan tulee rakentaa näille Kiinassa hyväksytyille vahvuuksille.

Kun etsitään kansallisia menestystekijöitä koulutuksen viennissä, suomalaisten korkeakoulujen, oppilaitosten ja yritysten on opittava ymmärtämään näiden liittynyt Kiinalaisiin kehittämisprosesseihin ja prioriteetteihin. Kiinan nykyisten ongelmien ja tulevaisuuden

³Koko Kiina ei osallistunut PISA-mittaukseen, vain Shanghai, joka on Kiinan koulutuksellisesti kehittyneintä aluetta.

linjausten jäsentämisen takia tiivis ja pitkäjänteinen sidosryhmäyhteistyö on koulutuksen vientiponnistelujen yksi kulmakivistä. Mukaan pääsy kehittämissprosesseihin heti jo niiden suunnittelu- ja käynnistysvaiheessa olisi meille kilpailuetu (Cai, Hölttä & Lindholm, 2012).

Kiina siis tarjoaa mahdollisuuksia ja Suomesta ollaan kiinnostuneita. Mahdollisuuksien hyödyntämiseksi vaaditaan kuitenkin suurempia ponnistuksia kuin mihin tähän asti olemme olleet valmiita.

Suomen mahdollisuudet Kiinassa

Suomella on Kiinassa hyvät mahdollisuudet onnistua niin kauan kuin maamme maine koulutuksellisesti edistyneenä alueena ja edelläkävijäyhteiskuntana globaalien haasteiden ratkaisuisa säilyy ja niin kauan kuin esimerkiksi suomalaista opettajankoulutusta pidetään johtavana maailmassa. Kiinalaiset ovat hyvin avoimia ja halukkaita oppimaan kehittääkseen omaa järjestelmäänsä, ja suuri maa tarjoaa mahdollisuuksia monenlaisiin alueellisiin kokeiluihin, joihin hallitus myös rohkaisee ja ohjaa. Suomalaisten tulee pitää silmänsä auki ja pyrkiä mukaan näihin uusiin avauksiin, ja se on mahdollista vain käymällä jatkuvaa keskustelua kiinalaisten partnereiden ja sidosryhmien kanssa. Kiinalaiset haluavat vain parasta ja haluavat oppia vain parhailta. Markkinoinnin kannalta paremmuuden ei tule perustua vain omakehuun, vaan sen on rakennettava akkreditoituihin, kansainvälisiin tunnustuksiin, vertaisarviointeihin tai muihin ulkopuolisten tahojen tekemiin arvioihin.

Mahdollisuuksiamme parantaa, että Kiinassa on tapahtumassa siirtymää määrällisestä laajentumisesta koulutuksen laadun parantamiseen. Tämä tarkoittaa, että kiinalaiset haluavat nostaa koulutuksen ja tutkimuksen tasoa kaikilla koulutusasteilla erikoulutuksesta aikuisten täydennyskoulutukseen ja tohtoriopintoihin. Erityisesti ensimmäisen ja toisen asteen opettajakoulutukseen kiinnitetään Kiinassa paljon huomiota, ja opettajien osaamistason nostaminen onkin hyvin keskeisen osa Kiinan vuosien 2010-2020 välistä koulutuksen kehittämissuunnitelmaa.

Esimerkiksi Shanghain alueella on tavoitteena, että kaikilla opettajilla on lähitulevaisuudessa ylempi korkeakoulututkinto alemman sijaan. Shanghain alueella on jo kymmeniä tuhansia opettajia, joten koulutuksen tarjoaminen edes osalle heistä pitäisi korkeakoulume kiireisinä vuosia. CIMOn ja suomalaisten korkeakoulujen pitkäaikainen yhteistyö Shanghain suuntaan on myös luonut positiivista asennetta Suomea kohtaan kaupungin koulutustoimessa, ja tällä hetkellä siellä suhtaudutaan hyvin myönteisesti Suomesta mahdollisesti tuleviin hanke-ehdotuksiin.

Pohjoismaainen tasa-arvoa painottavat yhteiskuntamalli on myös etu Kiinan markkinoilla, sillä Kiinan hallitukselle koulutuksellisen tasa-arvon lisääminen on tärkeää. Tähän on hyvät syyt, sillä maaseudun väestön koulutusmahdollisuudet ovat paljon heikommat, ja kuilu maaseudun ja kaupunkien koulutustason välillä repeäisi sietämättömän suureksi ilman hallituksen aktiivisia toimia.⁴ Shanghai muun muassa on tehnyt päätöksen kaupungissa asuvien maalta-

⁴Vuonna 2011 ensi kertaa enemmän väkeä asui kaupungeissa kuin maaseudulla. Rikkaimmat kaupungit ovat rannikkoseudulla ja sisämaan kaupungit kehittyvät hitaammin.

muuttajien lapsien kouluttamisesta, mikä lisää opettajien ja koulurakennusten tarvetta sekä opetusmetodien kehittämistä eri tasoisten oppilaiden huomioimiseksi.

Toistaiseksi markkinointiponnistelumme ovat keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin, Shanghaihin, Pekingiin ja Guangzhouhun. Tämä on luonnollista, sillä ne ovat Kiinan kehittyneimpiä ja vauraimpia alueita. Koulutus kehittyy kuitenkin nopeaa vauhtia kaikkialla Kiinassa, ja vielä tuntemattomat kaupungit, kuten Wuhan, Xi'an, Chengdu, Chongqing, Hangzhou, Shenzhen, Harbin tai Tianjin voisivat olla potentiaalisia kohteita. Näillä alueilla kehityksen nälkä on suuri ja kasvavissa kaupungeissa on myös yleensä suurimmat tarpeet sekä resurssit koulutuksen kehittämiseen.

Alueellisen kehityksen näkökulma ja panostukset uusiin kasvukeskuksiin saattaisi avata uudenlaisia näkökulmia koulutuksen vientiin ja luoda mahdollisuuksia uudenlaiselle yhteistyölle, jossa yliopistot, ammattikorkeakoulut, ammatilliset oppilaitokset ja yritykset työskentelisivät yhdessä täydentäen toistensa osaamista pyrkien luomaan laajoja kehittämishankkeita. Tällä hetkellä suurin osa vientiponnistuksista kohdistuu kaikkein kovimmin kilpailluille alueille.

Markkinoinnin kannalta kuitenkin on olennaista, että tuotteemme ovat kunnossa ja asiakkaiden tarpeet tiedossa. Korkeakoulujemme tuotteet, sikäli kun vielä valmiista tuotteista voidaan puhua, pohjautuvat vielä vahvasti omiin tutkintoihimme ja niiden rakenteisiin. Koulutusviennin kehittämiseksi tuoteistamista, asiakkaiden tarpeiden kuuntelemista ja lokalisointia tulisi ke-

hittää huomattavasti. Suomalaisten standardien mukaan rakennettu opetuskokonaisuus ei sellaisenaan sovellu toisen maan järjestelmään, vaan sitä pitää muokata asiakkaan tarpeita vastaavaksi. Tämä vaatii aktiivista yhteydenpitoa kiinalaisiin osapuoliin, heidän tarpeidensa ja järjestelmänsä ymmärtämistä, ja joustavuutta koulutuspakettia tuottavalta organisaatiolta.

Suomalaisten haasteet

Ensimmäinen ja perimmäinen haasteemme on Suomen ja suomalaisten koulutuksenviejien pienuus verrattuna Kiinan valtaviin tarpeisiin. Toisaalta ei tietysti voida olettaa, että Suomi saisi välittömästi hoidettavakseen suuria hankkeita, vaan kiinalaiset ovat usein varovaisia ja haluavat itsekin aloittaa pienimuotoisilla kokeiluilla. Tästä huolimatta maittemme välinen kokoero on suuri käytännön ongelma erityisesti koulutuksen alalla, jossa resurssien lisääminen ei välttämättä käy helposti. Lisäksi pienimuotoisen pilotoinnin ja yhdessä kehittämisen ja arvioinnin malli on meille suomalaisillekin luonteva. Pienimuotoisella aloituksella riskitkin jäävät pieniksi. Aloittamalla pienin askelin opimme jatkuvasti ja pystymme arvioimaan mahdollisuuksiamme suuriin hankkeisiin.

Toimintaympäristön syvempään tuntemukseen on myös panostettava. Kiinan koulutusta koskeva lainsäädäntö, paikalliset ja ulkomaiset kilpailijat, sekä paikallisen koulutusjärjestelmän parempi tuntemus auttavat meitä positioimaan itsemme paremmin markkinoille. Kaikki tämä vaatii kuitenkin pitkäjänteistä työtä ja riittävää resursointia. Myös paikallisen päätöksentekokulttuu-

rin tuntemus on erittäin hyödyllistä kiinalaisten toimintalogiikan ja motiivien ymmärtämiseksi. Tiivis sidosryhmäyhteistyö Kiinassa sekä koulutusjärjestelmään ja hallinto- ja päätöksentekokulttuuriin kohdistuva akateeminen tutkimus auttavat meitä pääsemään syvempään ja luottamukselliseen yhteistyöhön kiinalaisten kanssa.

Monien hankkeiden kohdalla pullonkaulaksi on muodostunut juuri päätöksentekokulttuurien erilaisuus. Kiinalaisen byrokratian toimintalogiikka koostuu pitkistä hiljaisista jaksoista ja niiden väliin sijoittuvista erittäin nopeasti tehtävistä päätöksistä. Suomalaisen korkeakoulukulttuurin hidaskäyttö ja perinpohjainen valmistelu/suunnittelu ei sellaisenaan pysty reagoimaan kiinalaisten lyhyellä aikataululla esittämiin vaatimuksiin. Kiinalaiset ovat valmiita tekemään päätöksiä hyvin nopeasti, mutta meidän puoleltamme tähän ei ole rohkeutta. Usein käy niin, että nopein toimija saa sopimuksen, ei se joka esittää perinpohjaisimman tarjouksen. Kiinalaisen byrokratian ja päätöksenteon sisäinen logiikka synnyttää tilanteita, jotka meille näyttävät yllättävinä, mutta siitä huolimatta edustavat kiinalaisten puolelta aitoa kiinnostusta, johon on reagoitava äärimmäisen nopeasti ja rohkeasti. Tämä tarkoittaa myös, että meidän on tunnettava omat mahdollisuutemme ja joustojemme rajat, jotta voimme toimia tällaisessa hallinto- ja päätöksentekokulttuurissa. Kiinalaiset voivat hankkia saman palvelun myös muualta kuin Suomesta, mikäli me emme pysty nopeisiin neuvotteluihin ja päätöksentekoon.

Suomen näkökulmasta koulutuksenvientimme kaipaakin lisää kaupallisesti orientoituneita toimijoita joilla on val-

Monien hankkeiden pullonkaulaksi on muodostunut päätöksentekokulttuurien erilaisuus.

mius reagoida nopeasti ja tarttua tilanteisiin niiden vaatimalla ripeydellä. Koulutuksenviennin päätöksenteon ja suunnittelun sisällyttäminen osaksi korkeakoulujen tavanomaista hallintoa tai päätöksentekoa asettaa meidät heikompaan kilpailuasetelmaan muihin nähden. Olisikin syytä harkita mallia, joissa korkeakoulut eriyttäisivät koulutuksenvientiyksikkönsä liiketaloudellisiin periaattein toimiviksi yritysiksi ja kytkä hankkeet suomalaisen teollisuuden tarpeisiin. Yritysten toimintaa edistää sellaisen kiinalaisen työvoiman rekrytointi, joka on saanut ainakin osan koulutuksesta suomalaisilta korkeakouluilta (Cai 2012).

Tätä varten korkeakoulujen pitäisi tunnistaa oma osaamisensa ja miettiä ne vahvuusalueet joista koulutuksenvientituotteita voidaan kehittää. Se vaatii koko korkeakoulun läpikäymistä ja koko organisaation sitoutumista hankkeeseen. Saadun tiedon pohjalta on mahdollista tunnistaa ne osaamisalueet joista perustettava yritys lähtee tuotteita kehittämään.

Yrityksen on panostettava voimavaroja tuotteistamiseen, markkinointiin ja asiakaslähtöisyyteen. Kun toiminnan aika tulee ja kauppaa syntyy, on korkeakoulun henkilöstöresurssin oltava käytettävissä nopeasti, joustavasti ja tehokkaasti.

Tämä vaatii tietysti korkeakoulujen puolelta suurempaa riskinottoa, mutta tätä kautta saavutetaan myös suurempi sitoutuminen, mitä ilman koulutuksen vienti ei onnistu. Kaupallisen vientitoimijan ”takuumiehenä” on korkeakoulu ja sen erityisosaaminen, jolloin tuote on uskottava kansainvälisenkin asiakkaan silmissä. Haasteeksi tässä puhtaassa liiketalouden mallissa jää toisaalta akateemisten perusyksikköjen, laitosten ja tiedekuntien sitoutuminen ja kysymys, kuinka pitkäjänteinen kapasiteetin kartuttaminen tutkimusyhteistyöllä ja perinteisellä koulutusyhteistyöllä kytkeään kaupalliseen koulutuksen vientiin.

Kiinan markkinoilla toiminta vaatii myös läsnäoloa. Ei riitä, että käy paikan päällä kerran vuodessa tapaamassa yhteistyökumppaniaan ja tarjoamassa koulutusohjelmaansa heille maksullisena. Tämäkin saattaa onnistua, mutta silloin taustalla todennäköisesti on onnekas sattuma ja kiinalaisen osapuolen juuri silloinen akuutti tarve, johon tarjous sopii. Liian usein on käynyt niin, että suomalainen korkeakoulu tulee Kiinaan, kertoo maksullisista täydennyskoulutuskursseistaan, joista kiinalaiset kohteliaana isäntinä tietysti kiinnostuvat, mutta kun tulee aika lähettää opiskelijat Suomeen, yllättäen heitä ei olekaan. Tässäkin tullaan pysyvien partnerisuhteiden tärkeyteen. Perinteinen akateeminen yhteistyö on nähtävänä myös

mahdollisuutena ja jopa edellytyksenä kaupallisten tuotteiden kehittämiseksi. Tähänastiset kokemukset osoittavat, että ainakin yliopistoissa on jokseenkin mahdotonta irrottaa tarvittavaa erillistä tuotekehitysrahoitusta vientiin tarkoitetuille ohjelmille.

Kiinalaisten yhteistyökumppanien kanssa tulee olla jatkuvasti tekemisissä jotta tulosten saavuttaminen on mahdollista. Hyvä keino aloittaa palveluntarjonta Kiinaan onkin käyttää hyväseen jo olemassa olevia kontakteja ja yhteistyösuhteita. Kiinalaisen partnerin luottamus suomalaiseen toimijaan on jo usein syntynyt akateemisen yhteistyön kautta, joten yhteistyön laajentaminen myös kaupalliselle puolelle on helpompaa, koska oma osaaminen ja vahvuudet ovat jo tuttuja kiinalaiselle. Suomalaiselle koulutuksenviejälle on tästä se etu, että hänellä on näin ollen myös luotettava kumppani asioiden edistäjäksi Kiinassa. Samalla kiinalainen korkeakoulu toimii koulutuksen laadun takuumiehenä Kiinassa, mikä helpottaa tuotteen markkinointia Kiinassa. Suomalaiset korkeakoulut eivät välttämättä ole laadun tae kiinalaiselle asiakkaalle, koska niitä ei Kiinassa tunneta ja ne eivät ole maailmankuuluja.⁵

Vain Helsingin yliopisto koetaan Kiinassa kansainvälisen tason huippuyliopistoksi, ja kokonaan Shanghain lista ulkopuolelle jääneillä yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on konkreettinen uskottavuusongelma Kiinassa. Kaupallisten tuotteiden kehittäminen ja tarjonta yhdessä hyvämaineisen kiinalaisen yliopiston kanssa on yksi tapa ratkaista ongelma. Kiinalaista ajattelua leimaa hierarkkisuus ja ranking-listoihin luot-

⁵On myös hyvä olla tietoinen kiinalaisen yhteistyökumppanin statuksesta paikallisessa koulutushierarkiassa. Väärän kumppanin valinta voi johtaa vaikeuksiin uskottavuuden ja asiakkaiden hankkimisessa.

Kiinalaista ajattelua leimaa hierarkkisuus ja ranking-listoihin luottamus.

tamus. Suomalais-kiinalainen yhteistyömalli olisi tapa kääntää kiinalaisen partnerin maine kiinalaisilla markkinoilla meidän eduksemme. Molemmat voittaisivat, kun kiinalainen partneri saisi meiltä erityisosaamista ja me tarvitsemaamme prestiisiä ja markkinoiden tuntemusta.

Vanha totuus on, että yhteistyö on voimaa, ja se pitää paikkansa myös Kiinaan suuntautuvassa koulutusviennissä. Sinänsä erilaiset irtiotot ja yritykset pyrkii markkinoille ovat kunkin korkeakoulun oma asia, mutta on käynyt selväksi, että onnistumisen mahdollisuudet paranevat huomattavasti mikäli yhdistämme resurssiamme jo Suomessa ja luomme yhdessä tarjontaa Kiinaan. Kiinan markkinoiden koko takaa, että yksikään suomalainen korkeakoulu tai yritys ei pysty yksin tyydyttämään kysyntää.

Suomi on pieni maa ja meillä on vähän toimijoita Kiinan markkinoilla. Toisilla meistä on jo kokemuksen tuomaa ja tutkimuksella hankittua osaamista Kiinan koulutusmarkkinoista. Tämän saaminen kaikkien suomalaisten käyttöön olisi tärkeää. Näyttää, että ko-

emme toisemme vielä liian usein kilpailijoiksi, jotka taistelevat samoista markkinoista. Vaikka kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut yhdistäisivät voimavaroja ja kehittäisivät yhteisiä ohjelmiin koulutuksen vientiin, olisimme vielä pieniä toimijoita Kiinassa. Heitä on kohta puolitoista miljardia ja meitä viisi miljoonaa ja taulukko 1 osoittaa koulutusmarkkinoiden mittasuhteet Kiinassa. Tämä täytyy pitää mielessä kun teemme ratkaisuja kilpailun ja yhteistyöstrategioiden välillä. Suomalaisen koulutuksen viejien ei kannata edes yrittää massakoulutuksen markkinoille, joilla jo toimivat esimerkiksi amerikkalaiset, australialaiset ja britit. Niillä toimiminen edellyttää suuria henkilövoimavaroja ja skaalaetuja. Lisäksi äidinkielenään englantia käyttävillä koulutuksen viejillä on kielietu puolellaan. Suomalaisten tulee etsiä tarpeeksi kaapeita markkinasegmenttejä perustaen viennin omiin vahvuksiinsa.

Yhteistyötä on syntynytkin mm. Future Learning Finland -hankkeen puitteissa, mutta viennin käynnistymiseksi kunnolla korkeakoulujen on otettava suurempaa riskiä markkinoilla ja panostettava enemmän yhteisen tarjoaman luomiseen sekä yhteisen markkinoinnin rakentamiseen. Suomi on tunnettu hyvänä koulutusmaana, mutta yksittäiset suomalaiset korkeakoulut eivät niinkään, ja niinpä on järkevää lähteä rakentamaan Kiina-tarjoamaa siltä pohjalta mitä **Suomi** voi tarjota Kiinalle, eikä yksittäinen suomalainen korkeakoulu. Se, mitä korkeakoulumme tekevät Suomi-nimikkeen alla ja miten hoidamme keskinäisen työnjakomme, ei ole asiakkaan kannalta olennaista, kunhan myymämme tuote on korkealaatuinen, vastaa asiakkaan tarpeita ja perustuu omiin vahvuksiimme.

On riski lähteä viemään Kiinaan suomalaista ohjelmaa tai opetussuunnitelmaa, jota ei ole kehitetty tai arvioitu kiinalaisten kumppanien ja asiantuntijoiden kanssa. Tätä riskiä voidaan pienentää luomalla akateemista yhteistyötä - tutkimusta, opettajavaihtoa ja opiskelijavaihtoa – hyvämaineisten kiinalaisten partneri-instituuttien kanssa. Esimerkiksi opettajankoulutuksessa ja rehtoreiden koulutuksessa sekä kansalliset että aluehallinnon ylläpitämät normaaliyliopistot ovat hyviä kumppaneita.

Kiinalaiset verkostot ovat tehokkaita tiedon välittäjiä. Yksi epäonnistuminen suppeassakin ohjelmassa Kiinan markkinoilla saattaa leimata koko korkeakoulun tai oppilaitoksen maineen. Maineen parantaminen on vaikeaa ja se kestää kauan. Keskenäisen tuotteen kanssa ei ole syytä lähteä kokeilemaan onneaan Kiinaan. Toisaalta suomalainen ongelma on tuotekehitysrahoituksen puute koulutussektorilla. Jälleen kumppanuus ja akateeminen yhteistyö on tapa hioa koulutustuotetta valmiiksi Kiinan markkinoille.

Kiinan markkinoilla tulosta ei saavuteta hetkessä, vaan töitä on tehtävä useita vuosia. Työnteko on järkevintä aloittaa jo olemassa olevista suhteista ja pyrkiä laajentamaan niitä koulutusviennin käyttöön. Luontevaa tietysti on, jos omat tuotteet pohjautuvat aktiivisesti

yhteistyössä olevien tieteenalojen osamiseen. Kiinalaiset itsekin painottavat koulutuksen kehittämissuunnitelmiaan soveltavan tutkimuksen ja kaupallisia tai teknologisia ratkaisuja tuottavan koulutuksen ja tutkimuksen merkitystä, joten jos pystymme tarjoamaan oman tieteellisen osaamisen pohjalta kehitettyjä sovelluksia, ratkaisuja tai toimintamalleja, näiden markkinointi kiinalaisille yhteistyökumppaneille olisi mitä luontevinta.

Lähteet

Adams, T. (2007). The Development of International Education in Australia: A Framework for the Future. *Journal of Studies in International Education*, 11(3/4), 410-420.

Cai, Y. (2012). *Understanding Employers' Perceptions of International Graduates: An Investigation of the Employment Prospects of Finnish-Educated Chinese Graduates in Finnish Companies Operating in China*. Tampere: Tampere University Press.

Cai, Y., Hölttä, S., & Kivistö, J. (2012). Finnish Higher Education Institutions as Exporters of Education—Are They Ready? In S. Ahola & D. Hoffman (Eds.), *Higher Education Research in Finland: Emerging Structures and Contemporary Issues* (pp. 215-233). Jyväskylä: Finnish Institute for Higher Educational Research, University of Jyväskylä.

Cai, Y., Hölttä, S., & Lindholm, N. (2012). Developing Offshore Education in China: A Perspective from Finland. *CEREC Working Paper Series No.1*. Tampere, Finland: Chinese Education Research and Exchange Centre, University of Tampere.

Koulutusviennissä korostuu asiakaslähtöinen ajattelutapa

*Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun tekniikan ja liiketalouden yksikön johtajan **Hannele Teirin** mielestä koulutusviennillä ei ole Suomessa perinteitä. Se on uusi ala viennin ja etenkin koulutuksen ammattilaisille. Teir korostaa, että koulutusvienti vaatii onnistuakseen markkinatuntemusta ja asiakaslähtöistä ajattelutapaa.*

Mehän lähdemme tavallisesti liikkeelle tuotteesta. Kun suomalainen koulutus on maailmalla tunnettua ja arvostettua, sehän on tietysti erinomainen vientituote. Mutta se on tässä kuitenkin väärä lähtökohta.

– Meidän pitää ensin miettiä, mitä se asiakas haluaa. Joskus onnistuminen vaatii koulutuksen toteuttamista paikan päällä.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu on Teirin mukaan tehnyt koulutusviennissä pioneerityötä. Jonkinlaise-

na veturinakin erilaisissa yhteistyöprojekteissa muille suomalaisille korkeakouluille toiminut oppilaitos on saanut arvostusta erityisesti Aasian tuntemuksesta.

– Meille syntyi ensimmäinen kontakti Kiinaan vuonna 1994, kun oppilaitoksessamme vaihto-opettajana vierailut kiinalainen järjesti meille yhteyden Shanghain yliopistoon.

Teir itse meni kyseiseen yliopistoon opettamaan EU-asioita 1995. Suomi oli tuolloin tuore Euroopan unionin jäsen. Shanghaissa asui silloin ehkä 50 suomalaista perheineen, kun tänään perhei-

den lukumäärä lasketaan tuhansissa. Ensimmäiset suomalaiset ammattikorkeakoulussa opiskelleet työharjoittelijat lähtivät Shanghaihin syksyllä 1996.

- He tulivat meiltä ja Helsingistä. Vähitellen vaihdosta kehittyi meille bisnes. Tähän mennessä olemme lähettäneet Kiinaan yhteensä 1 500 suomalaista opiskelijaa kolmen kuukauden vaihtoihin syksyisin ja keväisin. Heidät on koottu ammattikorkeakouluista ja yliopistoista eri puolilta maata.

Ammattikorkeakoulut ovat yliopistoja edellä vaihdossa

Suomessa koulutusvienti hakee vielä muotoaan, eikä kansainvälinen toiminta korkeakouluissa ole ylipäätään saavuttanut tavoitteiksi asetettuja mittasuhteita.

- Ammattikorkeakoulut ovat olleet opettaja- ja opiskelijavaihdossa selvästi edelläkävijöitä. Siellä kansainvälisyys on nähty heti tärkeänä ja siihen on satsattu. Rannikkoseudulla, Kokkolassa ja Pietarsaareissa, on paljon kansainvälisiä yrityksiä, joten meillä oli siihen jo valmiiksi kosketuspintaa.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu sai tuntuman Aasian mahdollisuuksiin jo 1990-luvun alussa sen päästyä mukaan Opetushallituksen Kaukoitã-pilottiin. Oppilaitoksessa koulutettiin myöhemmin muutama opettaja Aasia-spesialisteiksi. Hannele Teir itse ru-

pesi opiskelemaan yliopistossa aasialaista kulttuuria.

- Kiinan taloudellinen nousu kasvatti kiinnostusta maata kohtaan ja sinne pyrkijöitä ilmaantui Suomeenkin runsaasti. Sinne pääseminen osoittautui monille kuitenkin erittäin monimutkaiseksi ja kalliiksi. Me olimme jo luoneet sinne luottamukselliset ja toimivat suhteet, Teir selittää oppilaitokselleen muodostunutta veturin roolia.

- Tämä muille myymämme palvelu ei lähtenyt edestakaisen vaihdon pohjalta.

Me ostimme kiinalaisilta valmiin pake-
tin ja toimimme ainoastaan lähettäjänä
näissä hankkeissa.

Kun tilauskoulutuksen järjestäminen
EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tule-
ville opiskelijoille kävi mahdolliseksi
ammattikorkeakoululain muutoksen jäl-
keen vuonna 2008, Keski-Pohjanmaan
ammattikorkeakoulu käynnisti tilaus-
koulutushankkeen pitkäaikaisen yhteis-
työkumppaninsa, Shanghai Institute of
Health Sciences -nimisen yliopiston
kanssa.

- Amerikkalaiset olivat perustaneet
sinne kolmivuotisen englanninkielisen
sairaanhoitajien koulutusohjelman.
Tutkinnosta käytettiin nimitystä Asso-
ciate Degree of Nursing Program. Kor-
keatasoisen koulutuksen päätteeksi opis-
kelijat saivat diplomin.

Valmistumisensa jälkeen monet näis-
tä sairaanhoitajista lähtivät opiskele-
maan lisää Yhdysvaltoihin tai Australi-
aan, minne he tutkinnon saatuaan jäi-
vät töihin.

- Shanghain yliopistossa innostuttiin
suomalaisesta tutkinnosta, mikä olisi yh-
tenäisen eurooppalaisen sairaanhoitaja-
koulutuksen takia tarjonnut kiinalaisille
mahdollisuuden työskennellä missä ta-
hansa Euroopan maassa. Nämä hoitajat
saattoivat työllistyä myös kansainvälisiin
sairaaloihin Kiinassa.

Kiinalaisten sairaanhoitajien koulutus ei ollut lainmukaista

Keski-Pohjanmaan ammattikor-
keakoulun tavoitteena oli tuot-
taa kiinalaisopiskelijoille kandi-
daattitasoa vastaava Bachelor of Health

- Shanghain kaupunginhallinto esitti meille
viime keväänä tilauskoulutuksen jatkamista,
mutta emme tietysti voineet siihen ryhtyä ko-
kemamme jälkeen. Olemmekin pyytäneet mi-
nisteriöltä ohjeita asiassa, yksikönjohtaja
Hannele Teir toteaa.

Care -tutkinto suomalaisen ja euroop-
palaisen mallin mukaisesti täydennys-
koulutuksena, kolmivuotisen englan-
ninkielisen koulutuksen pohjalta. Mu-
kaan lähti kahdeksan kiinalaisopiskeli-
jaa.

Tilauskoulutus, joka oli laatuaan en-
simmäinen Suomessa, käynnistyi syksyl-
lä 2009 Shanghaissa. Kaksi ammattikor-
keakoulun opettajaa kartoitti paikan
päällä opiskelijoiden osaamisen ja osaa-
mistarpeet. Shanghaista löytyi siellä
asuva pätevä suomalainen äidinkielen-
opettaja, joka opetti opiskelijoille suo-
mea.

- Perusteellisen benchmarkkauksen
jälkeen totesimme, että amerikkalaisten
tarjoama sairaanhoitajakoulutus oli suo-
malaiseen verrattuna hyvin pragmaattis-

Koulutusviennin toteuttaminen on kiinni poliittisesta tahtotilasta

Kiinalaisten sairaanhoitajien tapaus Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa on yksi osoitus siitä, että suomalaisella koulutusviennillä olisi kysyntää maailmalla, toteaa korkeakoulutuspolitiikan vastuualueen johtaja **Hannu Sirén** opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

– Valtion suhtautuminen asiaan liittyy paitsi kysyntään niin myös maksullisuuden vaikutuksiin koko koulutusjärjestelmään. Päätösvalta on eduskunnalla ja siten kyse on viime kädessä poliittisesta tahtotilasta.

– Suomessa on haluttu pitää kiinni opiskelun maksuttomuudesta ja eri puolilta maailmaa opiskelemaan hakevien yhdenvertaisesta kohtelusta.

Kiinalaisten sairaanhoitajien tapauksessa ei ollut Sirénin mukaan olemassa minkäänlaista vaihtoehtoa maksujen perimiselle, koska eduskunnan vahvistama lainsäädäntö lähtee siitä ehdottomasta periaatteesta, että koulutuskustannuksia ei voi opiskelijoilta periä. Ei suoraan eikä välillisesti.

– Tässähän ei ole kyse siitä, mitä eri tahot pitävät järkevänä, vaan eduskunnan tekemästä kokonaisuuskannasta.

– Poliittisten puolueiden lisäksi opiskelijajärjestöt ovat suhtautuneet hyvin kielteisesti koulutuksen maksullisuuteen, jos kustannuksia pyritään osoittamaan opiskelijoille. Sen on nähty olevan pikkusormen antamista jollekin, joka ennen pitkää vie koko käden.

Lukukausimaksukokeilu ei käynnistynyt odotetusti

Nykyiseen lainsäädäntöön sorvattujen koulutusvientityppien tarkoitus oli tehdä mahdolliseksi institutionaalisten rahoittajien käyttämisen.

– Jos Unesco haluaa ostaa jollekin kehitysmaalle koulutusta, niin se käy. Mikäli Vietnamin valtio tahtoo ostaa kansalaisilleen tutkintoon johtavaa koulutusta, niin sekin on ihan ok. Jos joku yritys missä tahansa maassa haluaa hankkia henkilöstölleen suomalaista insinöörikoulutusta, niin sellainenkin onnistuu.

Ammattikorkeakoulu- ja yliopistolakiin kesällä 2009 tehdyt muutokset mahdollistivat myös lukukausimaksukokeilun (2010–2014) käynnistämisen. Kokeilun aikana yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat periä maksuja vieraskieliseen ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutusohjelmaan hyväksytyltä, ETA-alueen ulkopuolelta tulevalta opiskelijalta.

Maksua ei voida periä ETA-alueen tai EU:n kansalaiselta eikä opiskelijalta, jolla on ulkomaalaislaissa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Kokeilulla selvitetään, miten maksulliset koulutusohjelmat vaikuttavat sekä korkeakoulujen kansainvälistymiseen että suomalaisen korkeakoulutuksen vetovoimaan ja laatuun.

Maksujen perimisen edellytyksenä on, että korkeakouluilla on apurahaohjelma, jolla voidaan tarvittaessa tukea maksullisiin koulutusohjelmiin osallistuvien opiskelijoiden opiskelua. Sirén myöntää, että kokeilu ei ole lähtenyt liikkeelle odotetulla tavalla.

– Ongelmamme on se, että samaa koulutusta on tarjolla ilmaisen ja maksullisena. Se tietysti vähentää innokkuutta lähteä maksamaan. Koko ajan saamme kuitenkin kokemuksia ja voimme oppia niistä. Uskon kokeilun vielä laajenevan.

ta. He olivat saaneet hyvät lääketieteelliset tiedot, mutta hoitotieteen tuntemus oli puutteellinen.

- Päädyimme siihen, että vaaditaan puolentoista vuoden täydennyskoulutus, jotta kiinalaisten ammattitaito voidaan saattaa suomalaiselle ja eurooppalaiselle tasolle, Teir sanoo.

Puolen vuoden perehdytysjakson jälkeen kiinalaiset tulivat Suomeen. He opiskelivat Kokkolassa vuoden osallistuen muun muassa viiden viikon mittaiseen työharjoitteluun Jalkarannan sairaalassa Lahdessa.

Opiskelun aikana keväällä 2010 Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto (SAMOK) otti yhteyttä opetusministeriöön ja vaati sitä selvittämään kyseisen koulutuksen lainmukai-

- Ulkomaalaiset opiskelijat Suomessa ovat maamme kansainvälistymiselle erittäin tärkeä asia, vaikka tuloksia nähdäänkin vasta viiveellä, yksikönjohtaja Hannele Teir vakuuttaa.

suutta, koska tilaajana toiminut kiinalaisyliopisto oli perinyt opintomaksuja opiskelijoiden perheiltä.

- Me olimme toimineet avoimesti ja tuoneet järjestelyt esiin myös julkisuudessa. Olimme tulkinneet lainmuutosta sillä tavalla, että hanke täyttää lain vaatimat edellytykset, kun koulutuksella oli tilaaja.

Opetusministeriön kanssa käydyissä neuvotteluissa sovittiin, että Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu palauttaa opiskelijoilta perimänsä lukukausimaksut, mutta kouluttaa sairaanhoitajat loppuun saakka. Oppilaitos sai pitää valmentavaan koulutukseen ja asumisjärjestelyihin liittyneet korvaukset. Kiinalaisten kanssa sillä on olemassa hyvät yhteistyösuhteet edelleenkin.

Oppilaitos huolehti siitä, että kiinalaiset hoitajat saivat kesätyöpaikat opiskelunsa aikana. Heillä oli ollut harjoittelupaikkoja jo ensimmäisen kevään aikana ympäri maata. Valmistuttuaan kaikki kiinalaiset saivat myös työpaikan Suomesta, joten heidän kannaltaan tarinalla oli onnellinen loppu.

Koulutusvienti ei ole mitään nappikauppaa

Koulutusvienti ei ole mitään nappikauppaa. Maailmanlaajuisesti ulkomaalaisille tarjottu yliopistokoulutus on arvioitu yli 60 miljardin euron markkinaksi. Hannele Teirin mukaan suomalaista koulutusvientiä on poliittisilla päätöksillä haluttu toki edistää.

- Mutta se on tehty niin varovaisesti, että se käytännössä melkein estää viedin toteuttamisen. Sen osoittaa kiina-

Maksavien opiskelijoiden määrä jäänyt vähäiseksi

Korkeakoulujen lukukausimaksukokeilua seuranneen ja arvioineen työryhmän toisen väliraportin (2012) mukaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskeli vuonna 2010 yhteensä 15 700 ulkomaista opiskelijaa. Heidän osuutensa on kasvanut suhteellisesti enemmän ammattikorkeakouluissa.

Tutkinto-opiskelijoita tulee eniten EU/ETA-alueen ulkopuolelta. Vuonna 2010 heidän osuutensa kaikista alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa yliopistoissa suorittavista ulkomaisista opiskelijoista oli jo 74 prosenttia. Sama luku ammattikorkeakouluissa alemmaa korkeakoulututkintoa suorittavien keskuudessa oli 84 prosenttia.

Lukukausimaksukokeiluun ilmoittautui mukaan yhteensä parikymmentä korkeakoulua ja 146 koulutusohjelmaa. Näistä koulutusohjelmista vain 24 on ilmoittanut perivänsä lukukausimaksuja vuonna 2011. Raportin mukaan jo päätettyjen tai suunniteltujen lukuvuosimaksujen suuruus on 2 500–12 000 euroa.

Maksavia opiskelijoita on yhteensä 110 henkilöä. Luku sisältää myös stipendien saajat. Useimmissa koulutusohjelmissa on vain 1–3 maksavaa opiskelijaa. Näitä maksavia opiskelijoita saapui yhteensä 31 eri maasta, eniten Kiinasta.

Kokeilu on lähtenyt toden teolla käyntiin ainoastaan Aalto-yliopistossa ja Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa. Kaikissa muissa korkeakouluissa maksavien opiskelijoiden määrät ovat niin pieniä, että ne eivät riitä kattamaan edes markkinointikustannuksia.

”Luotettava laatu, olematon maine”

Raportin mukaan lukukausimaksukokeiluun osallistuneista korkeakouluista useimmat perustelevat osallistumistaan kansainvälisyyden tärkeydellä. Kokeilu koetaan osaksi koulutusviennin kokonaisuutta ja mahdollisuudeksi pilotoida koulutusliiketoimintaa.

Kokeilun määräaikaisuus ja sijoituksen hukkaan valumisen riski ovat kuitenkin vähentäneet haluk-

kuutta osallistumiseen. Useilla korkeakouluilla on valmius aloittaa, kunhan saadaan päätös kokeilun muuttamisesta pysyväksi.

Eryteisesti ammattikorkeakoulujen vastauksissa kannatettiin maksullisuuden laajentamista koskemaan myös ensimmäisen syklin koulutusta. Työkemusvaatimusten takia ylempien ammattikorkeakoulututkintojen markkinointi on vaikeaa. Valtaosa kansainvälisistä opiskelijoista opiskelee ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa ohjelmissa.

Korkeakoulujen vastauksissa pohdiskellaan heikon kiinnostuksen syitä toteamalla, että koulutusohjelmat joutuvat kilpailemaan maailman tunnetuimpien yliopistojen kanssa, lukukausimaksu on suhteellisen korkea ja Suomi kallis maa asua. ”Tasainen ja luotettava laatu mutta olematon maine” ei riitä kilpailuvaltiksi kansainvälisillä korkeakoulutusmarkkinoilla.

Aineiston pienuuden perusteella ei kuitenkaan voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä maksullisuuden vaikutuksista suomalaisen korkeakoulutuksen vetovoimaan, hakijavirtoihin tai kansainvälistymiseen, todetaan raportissa.

Seitsemässä maassa ei peritty lukukausimaksua

Bolognan prosessin etenemisestä tehdyn seurannan mukaan ainoastaan seitsemän maata seurataan osallistuneista 47 maasta ei perinyt lainkaan maksuja ensimmäisestä syklistä alkavassa korkeakoulutuksessa lukuvuonna 2010–2011.

European University Associationin (EUA) vuonna 2011 toteuttaman autonomiaselvityksen mukaan useat Euroopan maat ovat ottaneet käyttöön lukukausimaksut EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Selvityksessä mukana olleista 28 maasta lukukausimaksuja ei peritä ensimmäisen ja toisen syklin korkeakouluopinnoista Tsekissä, Suomessa, Islannissa ja Norjassa eikä eräissä Saksan osavaltioissa. Useimmissa maissa korkeakoulu voivat päättää maksuista autonomisesti.

laisten sairaanhoitajien tapaus, mutta myös lukukausimaksukokeilu.

Jo kaksi vuotta käynnissä olleessa kokeilussa yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat periä tietyin edellytyksin lukukausimaksuja EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Kokeilu on esitettyssä muodossa otettu korkeakouluissa hyvin nihkeästi vastaan.

- Kun puhutaan vieraskielisistä ylempään korkeakoulututkintoon johtavista koulutusohjelmista, niin meillä se tarkoittaa master-tason tutkintoja. Ammattikorkeakoulut ovat tässä asetelmallisesti huomattavasti huonommassa asemassa, koska ohjelmiin pääsee vain, jos hakijalla on kolmen vuoden työkokemus.

Teiriä on ihmetellyt myös mukaan koplattu ehto stipendijärjestelmästä. Stipendien laatua ja kokoa ei määritellä. Hän on kuullut tapauksesta, että on peritty lukukausimaksu, mutta maksettu se sitten stipendinä takaisin.

- What's the point?

- Koulutusvienti pitäisi erottaa täysin tästä kokonaisuudesta. Jos joku tulee tänne suorittamaan tutkintoa alusta asti, niin opiskelu voi toki olla lukukausimaksutonta. Mutta jos hyvän pohjakoulutuksen hankkinut henkilö tulee maahamme hakemaan täydennyskoulutusta ja haluaa siitä myös maksaa, niin se hänelle sallittakoon.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun tekniikan ja liiketalouden yksiköön on tätä nykyä yhdistetty sekä Kokkolan että Pietarsaaren yksiköt. Yksikössä on yhteensä 1 500 opiskelijaa, joista 400 on ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita ja 60 vaihto-opiskelijoita.

- Meillä opiskelleet ja täältä valmistuneet afrikkalaiset insinöörit ovat olleet koulutuksemme parhaita markkinoijia kotimantereellaan. Afrikassa on koulutusviennin suhteen vielä neitseelliset markkinat. Maailman tärkeimmät yliopistot ovatkin jo hakeutuneet vauraimpiin valtioihin siellä.

Kiinalaisten kanssa kariutunut tilauskoulutus ei ole tyrehtyttänyt pohjanmaalaisten vientihaluja. Ammattikorkeakoulu on ryhtynyt juuri markkinoimaan MBA-koulutustaan, joka on tarjottu käynnistää Kamerunissa piakkoin. Taustalla on vuosia jatkunut yhteistyö Bambui National Polytechnicin kanssa, joka on osa isompaa valtion omistamaa yliopistoa ja sikäläisen opetusministeriön hyväksymä oppilaitos.

Vieraaseen valtioon vietävä tutkintoon johtava koulutus olisi jälleen uusi aluevaltaus suomalaisessa koulutusviennissä. Koulutus pyritään käynnistämään, mikäli mukaan saadaan puolensataa opiskelijaa. Ammattikorkeakoulu ei käytä kustannuksiin julkisia varoja lainkaan, mutta se on tiedottanut suunnitelmasta opetus- ja kulttuuriministeriölle. Jos kamerunilaisten tarpeisiin räätälöity koulutus toteutuu, se rahoitetaan lukukausimaksuilla.

- Opettajat ovat meidän vakituksia luennoitsijoitamme, joista osa tulee Suomesta ja osa ulkomailta. Parilla kursilla on myös kamerunilainen opettaja. Opetukseen kuuluu myös yksi kuukauden mittainen jakso Suomessa.

Markku Tasala

Opettajakorkeakoulut aloittavat koulutusviennissä yhteistyön

Kaikki viisi Suomessa toimivaa ammatillista opettajakorkeakoulua ovat ryhtyneet koulutusviennissä markkinointiyhteistyöhön. HAAGA-HELIAn, Hämeen, Tampereen, Jyväskylän ja Oulun seudun ammattikorkeakoulujen yhteydessä toimivat opinahjot tekivät yhteistyösopimuksen viime keväänä.

- Olemme muun muassa tehneet palveluksistamme yhteisen englanninkielisen esitteen, jota voimme käyttää messuilla, vientitilaisuuksissa ja muussa tiedottamisessa, kertoo HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun johtaja **Jari Laukia**.

Opettajakorkeakoulujen johtajat tapaavat kerran kuussa. Kustakin korkeakoulusta on valittu yhdyshenkilö, joka pitää keskusteluyhteyttä muihin yhdyshenkilöihin. Näin pyritään välittämään koko verkostolle ajantasaista tietoa koulutusvientiin liittyvistä asioista ja tapahtumista.

- Kullakin opettajakorkeakouluilla on erilaisia kokemuksia ja erilaista osaamista kansainvälisestä koulutustoiminnasta, jotka kyetään verkostossa jakamaan ja hyödyntämään. Verkosto tarjoaa hyvän mahdollisuuden myös tuotekehittelyyn.

- Koulutusvienti on meille kaikille suhteellisen uutta. Toteutetut koulutuk-

set ovat olleet tähän asti pienimuotoisia. Parinkymmenen opettajan koulutus ei tuota vielä vaikeuksia, mutta jos kysymyksessä on laajamittaisempi koulutus koskien vaikkapa tuhansia opettajia, niin eihän siihen kenenkään rahkeet yksin riitä.

Laukia muistuttaa, että monissa maisa ammatillisen koulutuksen opettajilla ei ole minkäänlaista koulutusta ja työkokemustakin heillä on vähäisesti. Kiinnostusta koulutuksen laadun kehittämiseen maailmalla kuitenkin on. Verkosto pyrkii omalla toiminnallaan ja markkinoinnillaan viestittämään, että ammatillista opettajankoulutusta kehittämällä voidaan kehittää myös yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää.

Englanninkielinen opetus helpotti viennin aloitusta

Kansainvälinen toiminta on HAAGA-HELIAssa yksi strateginen painopistealue. Ammattikorkeakoululla on noin 200 partneriyli-

opistoa eri puolilla maailmaa. Opettajakorkeakoulun osalta partnerikorkeakoulujen verkosto ulottuu Etelä-Koreasta Venäjän kautta Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin.

- Käytämme oman ammattikorkeakoulumme verkostoja. Näiden lisäksi opettajakorkeakoululla on kymmenkunta partnerikorkeakoulua. Olemme pyrkineet harjoittamaan yhteistyötä niiden kanssa mahdollisimman aktiivisesti, Laukia toteaa.

Opettajakorkeakoulussa aloitettiin vuonna 2004 englanninkielinen koulutus pääsääntöisesti ulkomailta tulleille, mutta Suomessa asuville opiskelijoille, joilla on ollut vaikeuksia opiskella suomen kielellä puutteellisen kielitaidon vuoksi. Koulutukseen on haettu yhteisvalinnan kautta.

- Hakijoita on tavallisesti ollut aina toista sataa, joista vain parikymmentä on voitu ottaa mukaan. Heti alusta alkaen koulutus on ollut yllättävän suositua.

Jari Laukian mielestä Saudi-Arabia on esimerkki maasta, jossa halutaan lähteä kehittämään yhteiskuntaa koulutusjärjestelmän uudistamisen kautta. Elinkeinoelämää on monipuolistettava, koska öljy loppuu joskus.

Valmistuttuaan opiskelijat ovat jääneet työskentelemään Suomeen sijoituen sellaisiin ammattikorkeakouluihin ja toisen asteen ammatillisiin oppilaitoksiin, joissa on ollut englanninkielistä opetusta.

Laukian mukaan loikka koulutusviennin aloittamiseen ei ollut pitkä, kun opettajakorkeakoululla oli englanninkielisen koulutuksen lisäksi runsaasti kokemusta maksullisesta koulutustoinnista, joka oli liittynyt erilaisiin kehittämishankkeisiin ja opettajien täydennyskoulutukseen.

- Haimme kontakteja ulkomailta osittain näiden partneri yliopistojen kautta. Meillä on myös henkilökunnassa ulkomailta asuneita tai ulkomaalaisia taustaisia henkilöitä, joiden verkostoja olemme voineet hyödyntää.

Partneri-instituutit ovat useimmiten rekrytoineet opiskelijat ulkomailta ja maksaneet kyseisen koulutuksen. Opettajakorkeakoulu on toteuttanut koulutuksen joko ulkomailta tai kotimaassa. Kun opettajankoulutus ei valmista tutkintoon, sen toteuttamista eivät rajoita lainsäädännön ahtaat tulkinnat. Koulutusviennin luettavia hankkeita, joissa opiskeluryhmien koko on ollut 20–30 opiskelijaa, on tähän mennessä toteutettu kolme.

Etelä-Korean ja Saudi-Arabian opettajille täydennyskoulutusta

Ammatillinen opettajakorkeakoulu toteutti ensimmäisen koulutusvientihankkeen Ruotsiin vuosina 2009–2010. Ruotsalainen koulutusorganisaatio esitti opiskelijoita, joista

HAAGA-HELIAssa valittiin sellaiset henkilöt, joiden uskottiin taustansa ja kielitaitonsa vuoksi selviytyvän 60 opintopisteen opinnoista. Opintojen edellytettiin myös hyödyttävän heitä sijoittumisessa työelämään.

- Opiskelijoiden joukossa oli sekä ruotsalaisia että maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Opetus tapahtui englanninkielellä.

Koulutus toteutettiin suurimmaksi osaksi verkko-opiskeluna, jossa työvälineinä käytettiin videoita, ääntä, kuvaa ja tekstiä. Muutaman kerran suomalaisohjaaja kävi paikan päällä keskustelemassa opiskelijoiden kanssa ja organisoimassa opetusharjoitteluja.

Ruotsalaisten koulutus onnistui erinomaisesti ja siitä saatiin kiittävää palautetta. Myönteinen kokemus kannusti jatkamaan. Ruotsalaisille tarjotun täydellisen opettajakoulutuksen jälkeen toteutettiin neljä muutamien viikkojen mittaista koulutusprojektia, kahdelle Etelä-Koreasta ja kahdelle Saudi-Arabiasta saapuneelle opiskelijaryhmälle.

- He olivat sikäläisten ammattioppilaitosten opettajia, jotka tulivat meille täydennyskoulutukseen. Pyrimme järjestämään heidän opiskeluolosuhteensa mahdollisimman miellyttäväksi aina maajoitusta ja muita aktiviteetteja myöten.

Laukian mielestä kansainvälisessä toiminnassa on kulttuurien välinen kohtaaminen aina läsnä. Se korostuu erityisesti toimittaessa ulkomailta. Koulutus, opettajankoulutus erityisesti, on aina kytköksissä kunkin alueen kulttuuriin ja historiaan.

- Opettajankoulutukseen liittyvät perusprinsiipit ovat kuitenkin tukeutuneet suomalaisen ja HAAGA-HELIALaiseen näkemykseen opettamisesta ja opettajan työstä sekä omaan osaamiseemme.

Ulkomaalaiset ovat nimenomaan kiinnostuneita maineikkaasta suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja hakevat sen mallinnuksia omaan maahansa. Käyttäjälähtöisesti ja yhteistyön kautta pyritään kehittämään opettajan työtä ja opetusta kohdemaassa.

Jari Laukia korostaa, että menestykselliseen koulutusvientiin pyrittäessä on tärkeää varmistua henkilökunnan ammattitaidosta, kyvystä kohdata erilaisia oppijoita ja kulttuuriosaamisesta. Opet-

tajilta on vaadittava substanssiosaamisen lisäksi kykyä hyödyntää työskentelyssään erilaisia oppimisalustoja ja sähköisiä viestimiä. Kokemusten perusteella tulee harkittavaksi myös kolmannen kielen käyttö opetuksessa.

- Eri kulttuurissa toimiminen opettaa meitäkin tavattoman paljon. Koulutusvienti vahvistaa myös omaa kulttuuriamme, sillä se on tunnettava erityisen hyvin, jotta voi menestyksellisesti työskennellä muita kulttuureita edustavien korkeasti koulutettujen asiantuntijoiden kanssa.

Markku Tasala

Ammattikasvatuksen aikauskirjan 2012 artikkelikäsitteiden arvioitsijat

.....
Kari Korpelainen, kari.korpelainen@uta.fi

Maisa Martin, maisa.martin@ju.fi

Anne Nevgi, anne.nevgi@helsinki.fi

Timo Pihkala, timo.pihkala@lut.fi

Jenni Pääkkönen, jenni.paakkonen@vatt.fi

Hilkka Roisko, hilkka.roisko@uta.fi

Pekka Ruohotie, pekka.ruohotie@uta.fi

Toni Saarivirta, toni.saarivirta@uta.fi

Education export at the University of Helsinki: First steps 2011–2012

Mika Hietanen

Universitetslektor i retorik, Doc.
Uppsala universitet, Avd. för retorik
mika.hietanen@littvet.uu.se

Kauko Hämäläinen

Director, Professor
University of Helsinki,
Palmenia Centre for Continuing Education
kauko.hamalainen@helsinki.fi

Tea Seppälä

Development manager
University of Helsinki,
Palmenia Centre for Continuing Education
tea.seppala@helsinki.fi

Introduction: The Start-Up of the Education Export in Finland

The export of education is a major business in several English-speaking countries: Australia and the United States currently export education to the value of some 20 billion dollars, and the figure for the United Kingdom exceeds 10 billion euros. The revenue comes from selling university degrees in the host country,

establishing local branches in target countries, and offering distance learning and other services. Although the trade in education services is now global, English-speaking countries dominate the market.

According to an OECD estimate, some 3.34 million students studied at universities outside their native countries in 2011, a number that is projected to increase by 4–6% annually. English universities currently strive to raise a part of their budget by charging tuition

fees for international students, and to maintain a 10% market share of the growing student numbers.

Finland has similarly high expectations of the income to be made from education. Some years ago, a working group headed by Heljä Misukka outlined the vision that education should become one of the country's major export products, generating hundreds of millions of euros in trade activity. The major obstacle preventing Finland from generating such revenue is that current legislation prevents the sale of degrees. In contrast, other Nordic countries already charge students from outside the EU for their university degrees. In Finland, the export of education has grown in the form of continuing education sold to international groups.

Until now, the teaching sector has been the most important area of educational trade. Finland's excellent performance in PISA studies has led to Finland serving as a benchmark in international comparisons, and Finns have become sought-after providers of teacher education and continuing education to various teacher groups. Some countries, particularly in the Arab world, have also shown interest in establishing schools based on the Finnish curriculum.

In recent years, several Finnish universities have employed full-time staff to promote the export of education, and trade has occurred with China, Saudi Arabia, Singapore and South Korea, among others. In Russia, collaboration has often been based on funding from the EU or other third parties. In the early stages, universities have also cooperated with each other in submitting tenders and implementing training.

The current situation at the University of Helsinki

Based on an internal committee report regarding the opportunities of education export, the Rector of the University of Helsinki set up a three-year education export project, starting in September 2010. The responsibility to coordinate the project was given to the Palmenia Centre for Continuing Education, which has broad experience with international projects and various commercial educational enterprises. Three full-time workers have been attached to the project. In order to bring in business know-how, the director for the project was recruited from outside of the university.

Within the university, the focus of the project has been on spreading information about education export, starting up co-operation with the faculties and institutions, creating products suitable for export together with relevant marketing material, and on creating the necessary financial models as well as templates for other key documents. The projects is overseen by a steering-group, led by Vice Rector Ulla-Maija Forsberg. In April 2011, the University of Helsinki joined the national education export cluster, Future Learning Finland (FLF). The project has founded and chaired the FLF sub-cluster for research based education.

The following examples from the first full calendar year of the project, 2011, gives an idea of the activities during the start-up phase. Among signed agreements for different kinds of educational projects, the following can be given as examples. With the Department of Computer Science and the IMAM Uni-

versity in Saudi-Arabia a wireless networks and sensors lab project, with the Principals Academy in Singapore a MOU towards education for teachers and school principals, and with Mid Sweden University, a Letter of Intent towards education for school principals.

Within education export, the first two important development-projects supervised by Palmenia have been with the Division of Atmospheric Sciences at the Department of Physics, for which a coordinator was recruited for two months, and, with the Faculty of Veterinary Medicine, a three year EAKR-project, "Food Safety Project for China and Russia". The project has also participated as an associate partner in applications hosted by the Finnish Consulting Group (FCG), of which the University of Helsinki is a shareholder.

The high number of important visitors to Palmenia has facilitated the launch of trading. The project has hosted visits by international delegations, e.g. from the Kingdom of Saudi Arabia (Minister of Higher Education), the Sultanate of Oman (Minister of Education), Thailand (the Office of the Higher Education Commission, OHEC), China (The Open University of China , and Sweden (Mid Sweden University, University of Linköping). The project has visited international exhibitions and potential partners, e.g. together with Finnpro and the Ministry for Foreign Affairs in Finland.

Most important are, naturally, the first agreements towards concrete pilot projects. Four projects have so far been agreed upon. First, the above mentioned project on starting up a laboratory for wireless networks and sensors at the

IMAM University. Second, a graduate diploma in early childhood education, ordered through an open bid competition by the Pre-School Education Branch, Education Programmes Division of the Singapore Ministry of Education, and in co-operation with the Academy of Principals (Singapore). Third, a teacher training programme in Finland, ordered by the Shanghai Municipal Education Council and planned together with the University of Jyväskylä and coordinated by EduCluster Finland Ltd. And, fourth, a short teacher training programme for teachers of English in South Korea. In the following section, this lastly mentioned project is presented as a case study.

Foreign Language Teaching Methods: A Trump Card of Finnish Exports?

In January 2012 a group of 15 South-Korean teachers of English participated in a short term teacher training course at Palmenia. The course is an example of a pilot course within the new wave of education export within Finnish universities. As a case study, it also provides an educating example of export to an Asian country.

Towards an Agreement

As is typical for Asian affairs, there is considerable prelude of negotiations and arrangements before the actual business. The final product, a ten day long course in Helsinki in the didactics of English as a foreign language, was preceded by ten months of emails, phone-calls, and an on-site visit in Helsinki by a delegation from South-Korea. Through these interactions, a relationship of trust was built

up and both parties learned about the needs and wishes of each other.

This particular pilot-course had a background in a visit by the director of Palmenia, prof. Hämäläinen, in South Korea a few years earlier. That visit led to an agreement signed in Seoul in 2007 and one short-term course in Helsinki in 2008. Now, three years later, the original agreement had expired and the South Koreans contacted prof. Hämäläinen towards rekindling the relationship.

Within the Asian culture, a Memorandum of Understanding (MoU) typically marks the beginning of a business relationship. A MoU is a testament of good will, a loosely binding agreement of a general character where both parties agree to the framework and goals for their mutual cooperation. Although a MoU is not legally binding, the signing of the document is preferably a solemn occasion, and a fair amount of time was used relating to the MoU. The main South Korean parties, the director of the Chungnam Provincial Office of Education and the director of the Chungnam Institute of Foreign Language Education, wanted to visit Helsinki for the signing ceremony and during a two day stay in Helsinki, the delegation visited a few outstanding Finnish elementary schools in Helsinki and were given presentations about the Finnish school and about teachers' education in Finland. The signing ceremony was arranged in October 2011 as a formal reception by the Vice Rector of the University of Helsinki and the occasion was documented and reportedly publicised locally in Chungnamdo (a short video can also be found on www.helsinki.fi/palmenia/english).

*Some of
these requests
were unusual...*

After the visit of the delegation, began the drafting of the specific agreement for the course. After several drafts, and delays typical for these types of ventures, it was signed in December. During the negotiations all aspects of the course were discussed, such as the content of the course, tutors, location, transportation, spare-time activities, dates, and, of course, the price for the whole package. It is worth noting that the Koreans had very specific requests. Some of these requests were unusual from the university's perspective. Regarding the academic content, professors usually prepare their tuition activities quite autonomously, without input from prospective students. It is true, however, that at the beginning of and during a course, Finnish students are often encouraged to express their wishes, which are then taken into account, if possible. Finnish lecturers usually aim at dialogue-based, interactional lectures. In education export, however, if the client's understanding of how a certain subject should be taught diverges with the professor's or the institution's, the university cannot compromise its integrity for the sake of business.

In this case, during the drafting of the course agreement, the client requested that memorising techniques

needed to be included throughout in the course. It was also requested that the participants should have the opportunity to give actual lessons in English as a foreign language at local schools in Helsinki. The latter request could not be met due to Finnish qualification regulations for teachers and for those training to become qualified teachers. Finnish teaching practice is done within the framework of teachers' pedagogical studies run by the Departments of Teacher Education, leading up to teacher's qualification. Regarding the former request, we knew from informal discussions with the Korean delegation that the director of the office of education had himself studied English by reciting English texts by heart on his way to and from work. Consequently, this method of learning English by walking was deemed exemplary. (During our meetings, however, all members of the Korean delegation for the most part used an interpreter, which was surprising since they were senior or former senior teachers of English.) One of the two principal lecturers of the course, Professor Seppo Tella, agreed to touch upon the subject of memorisation from the viewpoint of research on focusing on learning strategies in western and eastern cultures. He would not, however, include memorising as a suggested method for language studies, as this would not have given a correct picture of the current state of the art within English and foreign language didactics in Finland.

In parallel with the negotiations of the course agreement, practical arrangements, e.g. for housing and school visits, were undertaken. Originally, home-stay accommodation was requested, but this is unusual in Finland and mostly used

*Fluidity is
typical for
Asian
business.*

for high-school exchange students. Hotel accommodation would have been too costly and a middle ground was found in the university's own apartments. In negotiations regarding the cost of the course, the customer considered not only the cost for the actual tuition, but also for travel, accommodation, sustenance etc. Not many universities offer all-inclusive visiting services but an expansion of the offering of these types of courses for education export would probably require these services to be provided.

Even though the preparations and negotiations were all conducted in a positive atmosphere of trust, there was throughout uncertainty regarding whether or not the venture would go through in the end. At several points the dates were postponed. Originally, the course was planned for August 2011, but in the end it was held in January 2012. Only two weeks before the planned start of the course did Palmenia receive final confirmation. All aspects of the course were revised several times, often accompanied with a request that the changes in all relevant documents would be implemented as quickly as possible. As we have learned from other clients, fluidity is typical for Asian business. Certainly, the aspect of customer service is important at centres for

continuing education, but may prove challenging for other university actors among the former state universities in Finland which are accustomed to conducting matters in a more robust and systemic manner.

An Intensive Course in the Didactics of English as a Foreign Language

In discussion with the course participants, it turned out that a course in the didactics of English as a foreign language at a Finnish university is a coveted prize in South Korea, awarded to only the most distinguished teachers. In a country where competition is extremely tough, international courses serve as merits towards career advancement.

As South Korea has hundreds of native English-speakers teaching English and several American university campuses, the question arises what Finland can offer. One of the two principal teachers of the course, Seppo Tella, Professor Emeritus of foreign language education at the University of Helsinki, explained that the reason to come to Finland is not English studies per se, but that it is commonly known abroad that Finns have a better knowledge of foreign languages than East Asians in general. English pronunciation is difficult for Asians, and that is a common denominator between Finns and Koreans. Another common factor is that both countries rank at the top in the OECD Programme for International Student Assessment (PISA). Korean teachers are seeking new information from other top-PISA countries.

The course was built on lectures in the mornings and school visits, demon-

strations, or group-work in the afternoons. Prof. Tella worked together with Adjunct Professor Pirjo Harjanne from the Research Group for Foreign Language Education (ReFLEct) at the University of Helsinki Department of Teacher Education. Adj. Prof. Harjanne explained that it is still common in Korea to learn a language by rote – an approach almost never used in Finland nowadays. According to her, Finland is strong in the methodology of language teaching. International methodology trends, such as intercultural communicative competence (ICC) as a goal of studying and learning and communicative language teaching (CLT) as a broad approach to teaching, are widely known in Finland and are also developed further. In Finnish foreign language teaching, the main emphasis lies on communicative language use in situations that are meaningful to the speaker, and less on code-oriented, or grammar-focused, approaches to language learning.

Against this background it is understandable that the inclusion of techniques for memorisation in the curriculum would fit poorly with the Finnish approach to language teaching. As regards education export at university level, the idea is to export Finnish education to the benefit of the client, not to mimic courses that the clients can get in their home-countries. The idea is to enhance, through dialogue and discussions, deeper understanding of those insights and practices that have proved successful in Finland. If this entails content or methods that are unfamiliar, or even uncomfortable, to the client, this may be a good thing, pushing the foreign teachers towards new discoveries. For instance, intensive modes of collaborative learning have become very com-

A day of orientation regarding Finnish culture would have been needed.

mon in Finland, even if in some other parts of the world traditional lectures still continue to be preferred.

Since 2008 the Palmenia Centre for Continuing Education has offered so called Eduvisits for international groups interested in Finnish education. These visits range from a day to a few weeks. Some are exploratory in nature, with the inclusion of a wide variety of presentations and visits. Others are academic training programmes with carefully tailored curricula leading towards added professional competence. The course for the South Korean group was of the latter type. The best experts from the university's departments are assigned for each training programme. Palmenia's experience from the Eduvisits programme is that school visits are the most popular part of the programme. Teachers from abroad increasingly wish for a direct exchange of ideas and experiences with their Finnish colleagues.

Considerations for the future

In the written feedback, the participants gave the same high marks for the acade-

mic part of the course as Palmenia's domestic courses usually receive. However, there were some minor areas of critique regarding other aspects worth considering. The participants were not entirely happy with some of the timetable arrangements. For example, they wished for more school visits, but were unhappy about the many transportation-arrangements. Also, some of the teaching premises were inadequate, with unpractical conference rooms that suffered from ICT-related problems. This created an atmosphere easily geared towards negative reactions from the Koreans – something that has to be paid more attention to in terms of future training. Also, there were indications that a day of orientation regarding Finnish culture in general, and Finnish foods and social codes, would have been needed at the beginning of the course. For instance, one student was upset by one of the teacher's request to help carry some of her books during a five minute walk from one lecture hall to another. In Finland, helping the teacher is quite natural whereas the South Korean teachers apparently considered this to be inappropriate.

Some of the critique regarding practical matters was perhaps due to two incidents. As soon as one of the teachers or invited guest lecturers said something, video recording devices were turned on among some of the Korean teachers (although none had asked for permission). When this practice continued, concerns were raised about the intended use of the recorded material in South Korea. When the practice was forbidden after more than three days, some of the participants reacted strongly. For future agreements, it is now advised to include a clause that prohibits audio and video recordings and the copying of the course

content without prior assent from the service provider. It may also be mentioned that all course materials had been made accessible online by the Finnish lecturers, but the Korean participants seemed more interested in recording the actual teaching sessions. When the lecturers finally forbade audio and video recording, they explained to the participants that this was against common practice in Finland (and in many other countries). In the future, it may also be needed to reconsider the relevance of and access to the course materials, which were now only little used.

The other incident occurred prior to the video episode. On the third morning, the Finnish lecturer asked the Koreans to fill in a short survey to make them reflect on their own teaching and on their students' studying. The Koreans filled in the survey, seemingly without hesitation. The teacher had used this survey as an introduction to the lecture itself and continued to elaborate on the theme closely connected to intercultural communication styles. Just moments later, Palmenia was contacted from South Korea with the message that the Korean teachers should not be asked to write anything without prior permission from the South Korean authorities, and that the data already gathered should not be used. The survey had been intended to be dealt with anonymously in the same way as the Finnish lecturers' earlier data from Finland, Japan and Chile. Although an effort was made to discuss the dilemma, the matter could not be resolved, and all data gathered was deleted. After this episode, the lecturers on their part forbade the Koreans to audio and video record their lectures.

Did expectations meet on both sides, on the Finnish and the Korean side? The two Finnish lecturers, both specialists in foreign-language didactics and intercultural communicative competence, had been asked to introduce the Korean participants to the latest Finnish and international methodological approaches to teaching English as a foreign language. The overarching rationale was based on theory linked with practically-oriented school visits and demonstrations. It turned out that more specific information would have been needed concerning the professional background of the Korean teachers. At times the Finnish theory-oriented approach may not have met the expectations of the Koreans, who expected a practical orientation. Part of this challenge could be solved by allowing more time for reflection for the participants. It may also be a good idea to let the participants peer-teach each other within a group where comments to and from can be expressed and internalised easily. Some obstacles in communication between the Finnish lecturers and the Korean participants arose due to highly different cultures. The Koreans seemed rather reluctant to speak up, to express their own individual opinions, which sometimes led to frustrating situations, as the Finnish lecturers tried to create an open dialogue-based atmosphere. All in all, more attention should be paid to intercultural communication, both on the Finnish and on the South Korean side. A continuing problem in the implementation of the course was the inadequate language proficiency of the majority of the Korean participants. Only a few of them expressed themselves fluently and understandably while many seemed not to understand or speak English adequately.

Finally, a fundamental obstacle in achieving ideal intercomprehension between the Finnish lecturers and the Korean participants may lie in the current fundamental differences in teaching philosophy, methodology and tradition, which all seemed to differ radically between Finland and Korea. The least one could do in any future training, would be to be more conscious and even cognisant of these differences, as otherwise they may prevent good, genuine efforts on both sides.

Financially, this course was just barely profitable, considering the time used for planning and various preparations. Basically, everything was hand-made and tailored for the customer. With repeat courses with the same or similar content, this type of activity can be worthwhile financially, and preliminary an annual repeat has been discussed. This time, the gain was one of experience and understanding regarding the technical, practical, and academic particulars of exporting Finnish education to an Asian country.

Kazakhstani Class Teachers in Helsinki

In autumn 2011 the University of Helsinki Palmenia Centre for Continuing Education concluded a Memorandum of Understanding (MoU) with two Kazakhstani educational and teaching organisations: the Nazarbayev Intellectual Schools (NIS) for gifted pupils and the Republican Institute for Professional Development of Leading and Research-Pedagogical Staff of Education System (RIPSKO) under the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan. The Kazakhstani organisations contacted

Palmenia after coming across its Eduvis-it website. Eduvisit, which is a paid service, provides international groups the opportunity to visit Finland to learn about the Finnish education system, teaching and schools.

The subject of both MoU agreements was development collaboration relating to current Kazakhstani education policy reforms which aim to support schools and teaching staff through research, development and continuing education. Palmenia negotiated with both organisations on the provision of continuing education to class teachers, subject teachers and head teachers as well as on the launch in Kazakhstan of the Learning to Learn assessment project, developed by the Centre for Educational Assessment at the University of Helsinki Department of Teacher Education. Negotiations with the Kazakhstani clients on the provision and funding of education went well and translated into concrete action: the provision of continuing education to Kazakhstani class teachers five months after the original agreement was signed. The following case report describes the continuing education programme commissioned by the Nazarbayev Intellectual Schools (NIS) and offered to 25 Kazakhstani class teachers in Helsinki in February 2012.

The programme curriculum was devised with input from the Department of Teacher Education and Palmenia. The Department's teaching and research staff were responsible for the provision of teaching. For them, the programme served as a pilot project in the export of education. After the visit, the university lecturers and professors who had participated in the project reflected on the resources that the new approach

Due to language difficulties, the teachers had to adjust their learning material and teaching strategies.

required of them, its benefits for them and the Department of Teacher Education both financially and in terms of professional development, as well as on their possible continued involvement in the export of education.

Putting the Agreement into Practice

In accordance with the customer's requests, an intensive two-week programme of didactical training was formulated on the following themes: literacy and literature; mathematics, chemistry and physics; history and social studies; biology and environmental studies; the didactics of religion and multicultural education; arts, crafts and physical education; drama education; special needs education; and the use of media in education. As part of what is known as "values education" in Finland, the programme covered not only the didactics of religion and ethics, but also current action intended to promote a good school ethos and prevent bullying. The programme introduced the visitors to the content and results of KiVa, a pre-

ventive anti-bullying policy which is extensively used in Finnish schools, and the intervention-oriented VerSo peer mediation model. In addition, site visits were conducted at the University of Helsinki's Viikki and Norssi teacher training schools as well as at the Finnish-Russian School in Helsinki. As many of the participants had never travelled abroad before, they were first offered a "survival kit", in the form of a brief introduction to Finnish society and getting around Helsinki led by a Russian-speaking tour guide.

The Finnish organisers had originally agreed with NIS officials that the visiting teachers would have the necessary language skills to attend classes in English. After the group arrived at the Helsinki-Vantaa airport, however, only three group members turned out to have adequate English skills, while the others spoke only Russian and Kazakh. The group was also accompanied by an amateur interpreter/English teacher whose language skills and vocabulary were not up to the task of exploring the programme themes. Due to the language difficulties, the Department of Education teachers had to adjust their learning material and teaching strategies by abandoning most of the planned theoretical teaching and set books in favour of a more functional approach. The description of the Finnish education system in English was also cancelled, as the interpreter was unfamiliar with administrative terminology, but the system was described in Russian during the visit to the Finnish-Russian School.

During the school visits, the Kazakhstani teachers were divided into groups in which at least one member understood some English and was able

to translate the Finnish teacher's explanations for his or her colleagues. Most of the Kazakhstani teachers were particularly interested in native-language instruction in Finnish. Although they did not understand Finnish, they observed their Finnish counterparts at work, while those with adequate skills in English described the theoretical foundations and practical applications of the instruction to the others. When asked why they were so interested in native-language instruction, the visitors explained that the government in Kazakhstan has invested heavily in the revitalisation and teaching of Kazakhstan's native language, Kazakh, which belongs to the Turkic language family. Russian was the dominant language in Kazakhstan for hundreds of years, and instruction in Kazakh was strictly forbidden, particularly during the Stalin and Soviet era. Since the country's independence in 1980, abundant resources have been directed towards revitalising the language, and native-language teaching by class teachers has been developed in various ways, including acquiring information about native-language teaching in Finland.

Goals and Impact: Two-way Learning

To compare the programme goals and impact, the visiting teachers were asked to describe their expectations on the first day of the visit. However, the teachers simply referred to the training commissioner's expectations. A cultural difference was discovered in the way pedagogical goals are set and effectiveness is assessed. In Kazakhstan, the funder sets the learning goals on behalf of the participants. Similarly, effectiveness is assessed not by consulting the students

but by discussing the learning outcomes with the teachers alone. This view is also reflected in the assessment of learning at school. According to the Kazakhstani participants, student self-assessment is not used at all, as it is the teacher alone who assesses learning.

On the last day of the programme, the participants were asked for group feedback. The regular feedback form could not be used, as it had not been translated into Russian. The participants were asked to cite the most important methods or approaches that they would be using in their own work and to indicate what content they would have added to or eliminated from the programme. They were also asked to describe what aspects of the Kazakhstani education system they would import to Finland.

The participants said that they would miss the high esteem accorded to teachers in Finland and the general culture of trust prevalent in the Finnish education sector, as the teaching profession is not similarly valued in Kazakhstan. According to one participant, not only the head teacher but also parents can interfere with teachers' pedagogical methods in Kazakhstan. Many participants went as far as saying that they would move to Finland to work as teachers, if they did not have a family back home in Kazakhstan.

The ideas and approaches that the participants would be taking back with them included teaching based on a socio-constructivist idea of learning, group work and collaborative learning, drama education and differentiation, native-language instruction, and the use of media and ICT resources in educa-

Experiences and Lessons for the Education Exporters

The participants would miss the high esteem accorded to teachers in Finland.

tion. Although religion is not taught at school in the mostly Islamic Kazakhstan, where Quranic schools provide such instruction to Muslims and churches to other religious groups, the participants found the didactics of religion, multicultural education and related values education to be positive and interesting features of the Finnish education system. Anti-bullying measures were also praised.

In the area of special needs education, the visitors were struck by the range of support provided to weaker students in Finland. Support for gifted students, in contrast, was less evident to them during the school visits. Although the visitors recognised the value of the three-tier support and special needs teaching provided in Finnish schools, the use of differentiation to support gifted students was something that they would like to bring from Kazakhstan to Finnish schools. The visitors were happy with their training programme as a whole and only wished that it had been longer.

Teaching people from different linguistic and cultural backgrounds was not a new experience for the teacher education staff involved, as many of them had previously worked in international teaching and research positions and all have international students in their current study groups.

Teaching Russian-speaking teachers was also easy due to the long tradition of behavioural scientific research in Russia, thanks to which the participants had extensive theoretical knowledge of teaching and education. The Kazakhstani teachers showed an interest in everything they encountered and engaged in active discussion and debate in the classroom. The Department of Teacher Education staff who taught the Kazakhstani group found it a productive experience for their professional development. The participants' inadequate language skills posed some professional development challenges requiring the adjustment of teaching methodology to support the needs of learners whose language skills did not optimally support communication. As it was a break from the norm, the experience was deemed inspiring, mainly as a result of the Kazakhstanis' active participation.

The continuing education of Kazakhstani class teachers was also a rewarding experience for the Department of Teacher Education and Palmenia, as it offered new perspectives on teaching, geography, culture and education policy. Although Finland and Kazakhstan are two very different countries, the programme was planned, funded and implemented in a spirit of collaboration

and understanding. Communication may also have been facilitated by the Kazakhstanis' identification with Finland as a country with a similar political history. The countries have a shared history with both Imperial Russia and the Soviet Union, and both have undergone a process of independence that has shaped their national identity. In Kazakhstan, this process currently involves investment in Kazakh as the official language of school education as well as the language used in the media and everyday communication. Kazakhstani universities are also striving to develop the disciplines of ethnology and cultural studies. During the training programme, we learnt more about the political situation in Kazakhstan and the country's education reform, which will create more education export opportunities for the University of Helsinki.

The lack of a common language made teaching more difficult, although in classroom discussions and other comments the visitors said that they understood the teaching content quite well. Nevertheless, it has since been agreed that future Kazakhstani visitors will always be accompanied by a professional interpreter. Ideally, a professional interpreter familiar with educational terminology and proficient in the visitors' native language should be found in Finland, as this would enable the Finnish teachers to concentrate on teaching using their native Finnish and would thus deliver the best possible teaching experience to the visitors.

After the training, the University of Helsinki teaching and research staff were excited about the export of education and keen to continue their involvement. The Department leadership

agreed at the beginning of the project to allow teachers to incorporate the training into their annual 1,600-hour workload requirement. The funding provided by the programme will be transferred to the Department of Teacher Education, which will allocate it to the teachers responsible for the training. They can use the funds for participating in conferences, employing assistants and deputies and for other work-related purposes. To sum up, the experiment can be deemed a success. What is more, thanks to the financial benefits involved and the impact on working hours, the training will enable participation in forthcoming international training.

Reflections

One of the questions often put to us when we launched our education export venture was why we should get involved in developing export activities. An obvious answer is money. Export is expected to provide additional funding for both departments and teachers. Furthermore, some teachers are passionate about making their expertise available to others. This has been seen in climate studies and teacher education, among other areas. In general, Finns are keen to share their educational excellence to support the development of other countries.

At the University of Helsinki, discussion has focused on the ethics of exporting education. Although improving educational attainments is an excellent form of development cooperation, many teachers wrestling with the time restraints and demands of teaching and research are torn between how to allocate their 1,600-hour annual workload in a sustainable way: should they focus

on providing the best possible teaching and research to students at their home university or should they also allocate some of their time to education exports, which may involve accommodating the demands of undemocratic governments and dictatorships?

Although such values as equality, democracy education and social involvement are ingrained in the Finnish teaching and education system, it is not possible to integrate them into school teaching in undemocratic countries. Therefore, the question is how Finnish education exports will ultimately be reflected in the target country. Some teachers cited ethical considerations related to the allocation of working hours for not committing to new projects before reading the relevant Amnesty International reports. The impact of education exports on both education policy and the application of pedagogy in teachers' everyday lives is an important topic that should be investigated on the basis of case studies. Such research would help education exporters to develop both country-specific export strategies and the content of education export activities.

There is a lot to learn about choosing a trustworthy business partner.

In launching education export ventures, we have been pleased to note our customers' eagerness to purchase Finnish education services, particularly those related to teaching. One of the difficulties has been to determine what is actually being sold. If a customer wishes to purchase teacher education, does this mean that students from the target country will study in Finland, that teachers involved in teacher education in the target country will be trained, or that the curriculum will be developed in the target country or university?

There is also a lot to learn about choosing a trustworthy business partner. The safest choice of partner appears to be a public agency or authority with decision-making powers. Collaboration with educational organisations is another viable solution. In Arab countries and many other regions, private consultants and businessmen wish to handle negotiations and invest in educational institutions. This brings us back to the issue of trust.

Almost all our partners in various countries are interested in concluding different types of collaboration agreements. However, whereas the usual Finnish attitude to agreements is that they must be adhered to and lead to concrete action, in most other countries an agreement simply means that negotiations can continue. The same goes for the submission of tenders. In the majority of countries, a written tender is not enough; rather, those who request tenders must first be personally contacted to establish a relationship of trust. Typically, those requesting tenders change their mind after making the request and decide that they actually need

something else. This may considerably prolong the negotiations.

All in all, our education export activities have got well under way, and the growth potential is high. Although international competition is intense, Finns have an excellent reputation in the education sector. We must accept that we will get nowhere near the billion-dollar revenue rate of the English-speaking countries, at least as long as degrees cannot be sold. We will probably achieve the highest possible returns by selling equipment and the architecture of educational institutions. Selling staff training and consultancy services for the development of curricula fits in well with our University's mission and identity.

Sources

Email Cho-Hietanen (2011–2012). Email correspondence between Mika Hietanen and Minchul Cho.

Inki, R-L. (2012). *Foreign language teaching methods: the trump card of Finnish exports*. Retrieved on 18 June 2012 from <http://www.helsinki.fi/palmenia/english/news/2012/educationexport.htm>

Measures proposed by the education export committee. 8 June 2010. Internal document.

MINEDU (2012). *Finnish education export strategy: summary of the strategic lines and measures*. Publications of the Ministry of Education and Culture 2010:12. Helsinki: Ministry of Education and Culture.

Pehkonen-Rajamäki, E. (2009). *Tilaukoulutus Helsingin yliopistossa. Tilaukoulutuksen selvitysprojehtin raportti*. (Commissioned training at the University of Helsinki. Report on the review of commissioned training). 18 March 2009. Strategic Planning and Development, University of Helsinki. Internal document.

Palmenia magazine (2011). Issue 2.

Rector's decision on launching education export activities.

Yliopistolainen magazine (2011). Issue 4.

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU juhlisti 20-vuotista taivaltaan

Tampereen ammattikorkeakoulun ja ammatillisen opettajakorkeakoulun järjestämien AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivien yhteydessä viime marraskuussa vietti myös Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry 20-vuotisjuhliiaan.

Tutkimusseuralla on juuret Yhdysvalloissa, sillä se sai alkunsa amerikkalaisen ammatillisen koulutuksen opettajien ja tutkijoiden järjestön OTT:n (Omicron Tau

Theta) paikallisosastosta, joka perustettiin Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteiden tutkimuslaitokseen vuonna 1992 professori **Johanna Lasosen** toimesta.

OTT antoi Suomen paikallisosaston nimeksi Upsilon, joka muuttui Suomessa OTTU:ksi (Omicron Tau Theta, Upsilon). Osaston ensimmäisenä puheenjohtajana toimi **Marja-Leena Stenström**.

Professori Stenström Jyväskylän yli-

opiston Koulutuksen tutkimuslaitoksesta luki ravintola Puolikuussa järjestetysä tilaisuudessa emojärjestö OTT:n puheenjohtajan, professori **Penny Burgen** tervehdyksen juhlaväelle.

Onnittelusanoissaan Virginian osavaltion yliopiston, Virginia Techin professori antoi tunnustusta suomalaisjärjestölle sen menestyksellisestä työstä ammatillisen koulutuksen hyväksi niin kotimaassaan kuin kansainvälisessä yhteisössäkkin.

Tilaisuudessa kutsuttiin tutkimusseuran neljänneksi kunniajäseneksi professori **Pekka Ruohotie** Tampereen yliopistosta. Kolme muuta kunniajäsentä ovat Marja-Leena Stenström, professori

Johanna Lasonen ja dosentti **Pentti Nikkanen**.

Vuosituhanne vaihteessa seuran puheenjohtajanakin toimineelle Ruohotielle kunniakirjan ojentanut Marja-Leena Stenström korosti perusteluissaan muun muassa hänen merkittävää elämäntyötään ammattikasvatuksen teorianmuodostuksen alalla ja huomattavaa vaikutusta sekä ammattikorkeakoulujärjestelmän syntyyn että sen kehittämiseen.

Juhlassa aloitettiin uusi vuosittainen perinne, kun siellä palkittiin toimituskunnan arvioinnin perusteella paras vuonna 2011 julkaistu artikkeli OTTURy:n julkaisemassa ja OKKA-säätiön kustantamassa Ammattikasvatuksen aikauskirjassa.

OKKA-säätiön johtaja **Tuulikki Similä-Lehtinen** ojensi palkinnon Laurean ammattikorkeakoulun kansainvälisten asioiden johtajalle **Arja Majakulmalle**. Palkittu artikkeli ”Enhancing the Employability of International Gradua-

tes during Education – A Case Study based on Finnish Universities of Applied Sciences” ilmestyi kyseisen vuoden toisessa numerossa, jonka teemana oli työelämän ja ammatillisen koulutuksen monikulttuuristuminen.

Tutkimusseuralle oli olemassa selvä tilaus

Marja-Leena Stenström esitti juhlaväelle lyhyesti tutkimusseuran historiikin, jossa käytiin läpi järjestön tärkeimmät vaiheet. Yhdistykselle oli 1990-luvun alussa olemassa selvä tilaus. Suomessa ei tuolloin vielä ollut yhteistä foorumia ammatillisen koulutuksen asiantuntijoille kokemusten tai kehittämistulosten vaihtamista varten.

– Ammatillinen koulutus kuului keskiasteeseen, johon sisältyvissä ammatillisissa oppilaitoksissa toimivat ammattikoulujen lisäksi myös ammattiopistot. Vakinaisia ammattikorkeakouluja ei vielä ollut, Stenström kuvaili tuon ajankohdan toimintaympäristöä.

– Tärkeimpiä haasteitamme ovat ammatillisen koulutuksen tutkimuksen vahvistaminen ja tutkimustulosten levittäminen sekä yhteistyön parantaminen eri toimijoiden kanssa, totesivat juhlatilaisuutta emännöineet Tuulikki Similä-Lehtinen (vas.) ja Marja-Leena Stenström.

OTTU:n 20-vuotisjuhlassa palkittiin kansainvälisten asioiden johtaja Arja Majakulma Laurean ammattikorkeakoulusta (vuoden artikkeli) ja kutsuttiin kunniajäseneksi professori Pekka Ruohotie Tampereen yliopistosta.

- Suomi ei ollut Euroopan unionin jäsen. Yhteydet eurooppalaisiin tutkimusyhteistyötahoihin olivat vähäiset.

OTT:n alaostaston perustaminen amerikkalaisen toimintamallin pohjalta lähti liikkeelle Johanna Lasosen ideasta. Tällä hetkellä Etelä-Floridan yliopiston kasvatustieteiden collegessa professorina toimiva Lasonen oli suorittanut vuonna 1990 ensimmäisen tohtorintutkintonsa Yhdysvalloissa ammatillisen ja teknisen kasvatuksen oppiaineessa Virginia Techissä. Hänen toinen tohtorintutkintonsa on kasvatustieteissä Jyväskylän yliopistosta.

Kun Lasonen työskenteli 1980-luvun lopulla Virginia Techissä vierailevana tutkijana, hän toimi aktiivisesti OTT-emojärjestön Virginian osaston, Iotan hallituksessa ja varapresidenttinä.

Palattuaan Suomeen Lasonen työskenteli vuosina 1990–2010 erikoistutkijana ja UNESCO-professorina Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksessa sekä dosenttina kasvatustieteen

laitoksella samassa yliopistossa. Hän kutsui OTT:n puheenjohtajan, professori Penny Burgen Virginiasta Suomeen valmistelemaan perustamishakemusta vuonna 1992.

- Ensiksi meidän piti tarkistaa, täytääkö Jyväskylän yliopisto OTT:n alajärjestölle vaadittavat kriteerit. Yliopiston tuli tarjota maisteri- ja tohtoriopintoja ammatti- ja teknisessä kasvatuksessa, Yhdysvalloista tavoitettu Lasonen muistelee.

OTT, Upsilon Chapter (OTTU) perustettiin vuonna 1992 Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteiden (nykyisin Koulutuksen) tutkimuslaitokseen, missä toimi ammatillisen koulutuksen tutkimusosasto. Opettajankoulutuslaitoksessa oli myös ammattikasvatuksen apulaisprofessori.

OTT:n hallitus hyväksyi OTTU:n alaostokseen St Louisissa 6.2.1992. Järjestön tavoitteena oli edistää kansainvä-

listymistä ja yhteydenpitoa tutkijoiden kesken, kehittää ammatillista koulutusta ja tutkimusta, luoda yhteyksiä koulutuksen, hallinnon ja elinkeinoelämän välille sekä perehdyttää jäsenistöä tutkimustuloksiin.

Perustetun alaosaston toimihenkilöt rekrytoitiin Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksesta ja Jyväskylän ammatillisesta opettajakorkeakoulusta. Järjestön ensimmäisenä ja pitkäaikaisena neuvonantajana sekä rahastonhoitajana toimi Johanna Lasonen. Ensimmäinen puheenjohtaja vuoteen 1995 saakka oli Marja-Leena Stenström.

Kansainvälistä toimintaa heti perustamisen jälkeen

Kansainvälinen ulottuvuus oli läsnä alusta asti OTTU:n toiminnassa. Se järjesti vuonna 1993 Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksessa tieteellisiä keskustelutilaisuuksia,

joissa esiintyivät professori Penny Burge, professori **Curtis Finch** ja tutkija **Phyllis Bunn** Virginia Techistä. Finch toimi kouluttajana myös seuraavana vuonna toteutetulla englanninkielellä tapahtuvan tieteellisen kirjoittamisen kurssilla.

OTTU:lle annettiin suomalainen nimi, Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry maaliskuussa 1994, jolloin se voitiin mieltää valtakunnalliseksi ammatillisen koulutuksen tutkimusyhdistykseksi. Vuonna 1995 se hyväksyttiin yhdistysrekisteriin.

Vuonna 1993 järjestetyn kirjoittamiskurssin tuloksena syntyi Johanna Lasosen ja Marja-Leena Stenströmin toimittama tutkimusseuran ensimmäinen julkaisu ”Contemporary Issues of Occupational Education in Finland”. Se ilmestyi kesäkuussa 1995. Seuraavana vuonna seura hyväksyttiin Tieteellisten seuran valtuuskunnan jäseneksi.

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n puheenjohtajia: vas. dosentti Pentti Nikkanen (1996–1997, kunniajäsen), professori Marja-Leena Stenström (1992–1994, kunniajäsen), Jyväskylän ammattikorkeakoulun johtaja Annikki Mikkonen (2000–2001) ja professori Pekka Ruohotie (1998–1999, kunniajäsen).

Lasonen johti globaalia ammattikasvatuksen järjestöä IVETA:a (International Vocational Education and Training Association), jonka presidenttinä hän toimi 1997–2002. Hänen organisoimansa IVETA:n maailman konferenssi Helsingissä järjestettiin vuonna 1997.

OTTU tunnetaan valtakunnallisista ammatillisen koulutuksen tutkimusseminaareistaan, joista ensimmäinen järjestettiin vuonna 1996 Jyväskylässä teemalla ”Ammatillisen koulutuksen näköalat”. Vuodesta 2001 lähtien näitä seminaareita on järjestetty vuosittain yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

Toinen näkyvä toimintamuoto seuralla on ollut käsillä olevan Ammattikasvatuksen aikakauskirjan julkaiseminen yhteistyössä sitä kustantavan OKKA-säätiön kanssa vuodesta 1999 lähtien.

Ammattikasvatusta käsittelevän tutkimustiedon julkaisemiselle nähtiin olevan tarvetta sen jälkeen, kun Ammattikasvatus-lehti ei enää ilmestynyt Ammattikasvatussäätiön ja Opetusalan koulutussäätiön yhdistyttyä OKKA-säätiöksi vuonna 1997.

Aikakauskirjalla oli myös amerikkalainen esikuva. OTTU:n emojärjestö OTT on julkaissut vertaisarviointiin perustuvaa tieteellistä aikakauskirjaa lähes 30 vuoden ajan. Nykyisin aikakauskirjan nimi on ”Journal of Career and Technical Education”. Johanna Lasonen on kuulunut sen toimituskuntaan useissa eri jaksoissa.

Markku Tasala

OTTU:n emojärjestö peräisin Yhdysvalloista

OTTU:n amerikkalainen emojärjestö OTT (Omicron Tau Theta) on Johanna Lasosen mukaan ammatillisen koulutuksen asiantuntijoiden kiltajärjestö, johon otetaan jäsenet kutsuperiaatteella juhlallisin seremonioin.

OTT:n ja alaosastojen jäsenyyttä hakevien järjestöjen pääsyvaatimuksena on vähintään maisterin tutkintoon tähtäävät opinnot ammatti- ja teknisessä kasvatuksessa siinä yliopistossa, jonka sisällä kyseinen järjestö toimii. OTT-emojärjestöllä on yhteensä 28 alajärjestöä ympäri Yhdysvaltoja eri yliopistoissa.

– Yhdysvalloissa arvostetaan ammattikasvatusta myös yliopistotasoisena koulutuksena, korostaa Lasonen.

Yhdysvaltojen yliopistoissa on ollut perinteenä antaa opiskelijoiden ainejärjestöille ja professoriyhdistyksille kreikankieliset nimet, jotka edustavat tiettyä järjestön symboliikkaa. Niinpä OTT nimityksenä voidaan ymmärtää seuraavasti.

”Omicron” kuvaa ympyrää, joka tarkoittaa inhimillisten voimavarojen kehää yhteiskunnassa. ”Tau” kuvaa T-kirjainta viitaten totuuteen ja tasa-arvoon.

”Theta” viittaa sinuun (tutkijaan, opettajaan, kouluttajaan), joka tarvitaan, jotta inhimillisten resurssien kehä ja totuuden ylläpitäminen voidaan taata tuleville sukupolville.

Alaosastojen tai -järjestöjen nimissä on käytetty emojärjestön nimen lisäksi kreikankielen aakkosia perustamisjärjestyksen mukaan. Jyväskylän alaosastolle annettuna nimessä ”Upsilon” oli sillä hetkellä seuraavana vuorossa ollut aakkonen.

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry 20 vuotta

Marja-Leena Stenström

Professori

Jyväskylän yliopisto,

Koulutuksen tutkimuslaitos

marja-leena.stenstrom@jyu.fi

Tämän katsauksen tarkoituksena on kuvata Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n 20-vuotista taivalta. Haasteellista on ollut 20-vuotisen toiminnan koostaminen, koska vuosien varrella arkitointitekniikka on muuttunut ja heijastaa aikansa kuvaa. Vapaaehtoisena toimivan yhdistyksen aineistoja on erilaisessa muodossa: korpuilla, lerpulla, kovalevyillä, papereilla ja ihmisten muisteissa. Markku Tasalan toimittamassa jutussa kerrotaan seuran perustaminen ja alkutaival yksityiskohtaisesti, joten jätän sen vähemmälle huomiolle ja keskityn seuran myöhempään toimintaan.

OTT, Upsilon -alaosaston perustaminen ja alkuvaiheet

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n juuret ovat Omicron Tau Theta (OTT) ”Honorary Professional Graduate Society in Vocational and Technical Education” (nykyisin Career and Technical) Yhdysvaltojen ammatillisen koulutuksen opettajien ja tutkijoiden järjestössä. Aloitteen OTT:n alaosaston perustamisesta Jyväskylän yliopistoon teki professori Johanna Lasonen, joka oli opiskellut Virginia Polytech and State Universityssä ja toiminut siellä OTT:n alaosaston (Iota) varapuheenjohtajana. Vuonna 1992 Jy-

väskylän yliopiston Kasvatustieteiden tutkimuslaitokseen perustettu OTT, Upsilon oli ensimmäinen Yhdysvaltojen ulkopuolinen alaosasto, jonka ensimmäisenä pitkäaikaisena neuvonantajana toimi professori Johanna Lasonen.

OTT, Upsilon perustettiin tilanteessa, jossa yhteydet eurooppalaisiin tutkimusyhteistyötahoihin olivat vähäiset, sillä Suomi ei ollut vielä silloin Euroopan Unionin jäsen. Ensimmäinen ECER-konferenssi (European Conference on Educational Research) pidettiin vuonna 1992 Twentessä, ja vapaaehtoinen tutkijoiden verkosto ”VET and Culture” syntyi vuonna 1993. EERAn (European Educational Research Association) verkostot (esim. VETNET) muodostuivat vasta vuoden 1995 konferenssin jälkeen. Suomessa ammattikoulut ja -opistot toimivat vielä pääosin samassa oppilaitoksessa eikä vakinaisia ammattikorkeakouluja vielä ollut, sillä ensimmäiset ammattikorkeakoulukokeilut alkoivat vuonna 1991.

Paikallisesta järjestöstä valtakunnalliseksi rekisteröidyksi yhdistykseksi ja Tieteellisten seuran valtuuskunnan jäseneksi

OTT, Upsilonin toiminnassa lähdettiin liikkeelle siitä, että alaosasto toimii paikallisesti ammatillisen koulutuksen tutkijoiden ja opettajien järjestönä. Tulevaisuuden tavoitteeksi asetettiin isomman projektin kehittäminen, erilaisten konferenssien ja workshopien järjestäminen. Keskeisenä tehtävänä nähtiin ammatillisen koulutuksen tunnetuksi tekeminen ja tutkimustuloksista tiedottaminen.

Alkuvuosina otettiin tavoitteeksi englanninkielellä kirjoittaminen ammattikasvatuksen tieteellisiin aikakauslehtiin ja julkaisuihin. Tätä varten järjestettiin 2.-3.8.1994 englanninkielinen tieteellisen kirjoittamisen kurssi, jonka aloitteentekijänä oli professori Johanna Lasonen ja kouluttajana toimi professori Curtis Finch Virginia Techistä. Kurssi osoittautui tarpeelliseksi, sillä sinne osallistui 35 henkilöä, joista vain 12 oli seuran jäsentä. Tieteellisen kirjoittamisen kurssin tuloksena syntyi Johanna Lasosen ja Marja-Leena Stenströmin toimittamana seuran ensimmäinen julkaisu ”Contemporary Issues of Occupational Education”, joka ilmestyi kesäkuussa 1995. Julkaisun sisältö koostui neljästä pääluvusta, jotka kuvasivat ammatillisen koulutuksen kontekstia, rakenteellista ja pedagogista uudistusta sekä laadunhallintaa ammatillisissa oppilaitoksissa. Julkaisuun kirjoittivat ammatillisen koulutuksen tutkijat, opettajat ja opetushallinnon edustajat.

Pian kuitenkin huomattiin, että Suomessa ei ollut valtakunnallista ammatillisen koulutuksen tutkimusyhdistystä, ja Jyväskylässä perustettiin Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry 11.3.1994 valtakunnalliseksi ammatillisen koulutuksen tutkimusyhdistykseksi. Seuran hakemus lähetettiin 8.4.1994 Patentti- ja rekisterihallitukseen, ja se hyväksyttiin yhdistysrekisteriin 28.9.1995. Seuran rekisteröinnin ja ensimmäisen julkaisun jälkeen seura haki Tieteellisten seuran valtuuskunnan jäsenyyttä, joka hyväksyttiin vuonna 1996.

Valtakunnalliset ammattillisen koulutuksen tutkimusseminaarit vuodesta 1996 lähtien

Vuonna 1996 aloitettiin valtakunnalliset ammattillisen koulutuksen tutkimusseminaarit. Ensimmäinen seminaari ”Ammattillisen koulutuksen näköalat” järjestettiin Jyväskylässä. Tutkimuspäivien esitelmiä julkaistiin Pentti Nikkasen ja Raimo Mäkisen toimittamassa raportissa ”Ammattillisen koulutuksen kehittäminen” (Julkaisusarja B. Teoria ja käytäntö 93. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto). Vuonna 1998 Ammattikasvatuksen tutkimuspäivät ”Ammattikasvatuksen tulevaisuus” järjestettiin Hämeenlinnassa. Tutkimuspäivien yhteenvetoraportti ”Ammattikasvatuksen reformit ja tulevaisuus” ilmestyi Hilikka Roiskon toimittamana Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisusarjassa.

Vuodesta 2001 tutkimuspäivät on järjestetty joka vuosi eri puolilla Suomea (Helsinki, Vantaa, Kerava, Hämeenlinna, Lahti, Tampere, Jyväskylä, Seinäjoki, Joensuu, Oulu) keskittyen kuitenkin Etelä-Suomeen. Vuodesta 2004 tutkimuspäivien järjestelyihin ovat osallistuneet tutkimusseuran ja järjestävän ammattikorkeakoulun lisäksi myös muut tahot kuten esimerkiksi Kever, Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö, Korkeakoulutuksen arviointineuvosto ja Praba. Tutkimuspäivien nimi on vaihdellut ammattillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen tutkimuspäivistä ammattikorkeakoulutuksen ja ammattillisen koulutuksen tutkimuspäiviin. Vuonna 2012 Amk- ja ammattillisen koulutuksen tutkimuspäivät ”Arvot muutoksessa” järjestettiin 7.-8.11.2012 Tam-

pereella, jossa juhlittiin Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n 20-vuotista taivalta. Vuoden 2013 tutkimuspäivät järjestetään tällä näkymin Hämeenlinnassa.

VIETVOC-projekti 1997 - 2002

Vuonna 1997 Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry laajensi toimintaansa kehitysyhteistyöhön, jolloin VIETVOC-projektille myönnettiin rahoitus vuosille 1997 - 2002. Projektin koordinaattorina toimi OTTU ry ja sen johtajana seuran silloinen puheenjohtaja dosentti Pentti Nikkanen Koulutuksen tutkimuslaitoksesta. Kehitysyhteistyönä toteutetussa projektissa kehitettiin ammattillista koulutusta Keski-Vietnamin alueella ja täydennyskoulutettiin vietnamilaisopettajia Suomessa. Projektiin osallistui OTTU ry:n jäseniä kahdeksasta suomalaisesta oppilaitoksesta. Projekti on ollut seuran suurin kansainvälinen projekti, jonka loppuraportit julkaistiin keväällä 2003.

Vietnamin opetusministeriö myönsi ”For Education Cause” mitalin ja kunniakirjan vuonna 2000 projektinjohtaja dosentti Pentti Nikkaselle ja vuonna 2001 projektin varajohtajille johtaja Ulla Mutkalle ja johtaja Jorma Sinkkoselle.

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry oli Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys KEHYS ry:n jäsen vuodesta 2001 vuoden 2005 loppuun saakka. Kehys ry on sitoutumaton yhteistyö- ja palvelu-järjestö. Se toimii eurooppalaisen kattojärjestön Concord'n suomalaisena toimikuntana ja sillä on noin 30 suomalaista jäsenjärjestöä Suomessa.

Yhdyshenkilönä toimi dosentti Pentti Nikkanen.

Ammattikasvatuksen aikakauskirja vuodesta 1999 lähtien

Merkittävä virstanpylväs Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n historiassa oli vuosi 1998, jolloin se solmi yhteistyösopimuksen Opetus-, kasvatusta ja koulutusalojen säätiön (OKKA-säätiön) kanssa aikakauslehden julkaisemisesta.

Ammattikasvatuksen aikakauskirjaa alettiin julkaista vuonna 1999, jolloin se ilmestyi kaksi kertaa. Vuodesta 2000 lähtien lehti on ilmestynyt neljä kertaa vuodessa. Professori Pekka Ruohotie Tampereen yliopistosta toimi lehden päätoimittajana sen ilmestymisestä vuoden 2008 loppuun saakka. Vuodesta 2009 lähtien lehden päätoimittaja on ollut professori Petri Nokelainen Tampereen yliopistosta.

Lehden ensimmäisenä teemana oli Suomalaisen ammattikasvatuksen esittely. Ammattikasvatuksen aikakauskirjassa vakiintui käytäntö, että ensimmäinen numero käsittelee yleisiä ammattikasvatukseen ja -koulutukseen liittyviä teemoja ja muut kolme numeroa erityisteemoja. Ne nimetään toimituskunnassa etukäteen ja vieraileva toimittaja koostaa ne. Lehden teemat ovat muotoutuneet ajankohtaisten aiheiden perusteella, joita ovat olleet mm. seuraavat: kansainvälisyys, työelämä (mm. työssä oppiminen, työelämä oppimisympäristönä), opettajuus, pedagogiikka, osaaminen, taidot, opinto-ohjaus, laatu, arviointi ja verkostot. Vuonna 2012 lehden teemoina ovat olleet 1) Ajankoh- taista ammattikasvatuksessa, 2) Lämpä-

syn edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen, 3) Aluevaikuttavuus ja ennakointi ja 4) Koulutuksen vieni. Lisäksi vuonna 2012 lehti palkitsi ensimmäisen kerran vuoden artikkelin, jonka tittelin sai Arja Majakulman artikkeli "Enhancing the Employability of International Graduates during Education - A Case Study based on Finnish Universities of Applied Sciences".

Seuran toiminnan vakiintuminen ja nykytilanne

Työmäärältään mittavan VIET-VOC-projektin loputtua vuonna 2002 Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n toiminta vakiintui tutkimuspäivien järjestämiseen ja Ammattikasvatuksen aikakauskirjan julkaisemiseen. Yhteistyötä muiden tieteenalojen ja seurojen kanssa seura pyrki kehittämään jäsenyydellä tieteellisten seurain valtuuskunnassa. Jo vuonna 2005 seura kävi neuvotteluja yhteistyöstä Suomen kasvatustieteellisen ja Aikuiskasvatuksen seurojen kanssa. Elokuussa 2011 Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry järjesti yhteistyössä Suomen kasvatustieteellisen seuran ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseuran kanssa seminaarin "Kasvatukseen ja koulutukseen liittyvä tutkimus".

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry on tieteellinen seura, joka toimii ammattikasvatuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta kiinnostuneiden asiantuntijoiden ammatillisen kasvun ja tiedonvälityksen kanavana sekä heidän keskustelujensa ja pohdintojensa foorumina. Seura toimii yhteistyössä Omicron Tau Theta -seuran kanssa. Tutkimusseuran tavoitteena on edistää ammatillista koulutusta ja tutkimusta, edis-

tää yhteydenpitoa ammatillisen koulutuksen tutkijoiden kesken, luoda yhteyksiä koulutuksen, hallinnon ja elinkeinoelämän välille, edistää jäsenten ammatillista kasvua, perehdyttää jäsenistöä tutkimuksen tuloksiin ja edistää kansainvälistymistä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi seura järjestää esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia, tekee esityksiä sekä harjoittaa tiedotus-, tutkimus- ja julkaisu-toimintaa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry on

- kehittynyt paikallisesta yhden emojärjestön (OTT) alaisesta järjestöstä suomalaiseksi tieteelliseksi tutkimusseuraksi
- perustanut tieteellisen ammattikasvatuksen lehden (Ammattikasvatuksen aikakauskirja)
- järjestänyt tutkimuspäiviä; nykyisin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
- koordinoanut kansainvälisiä projekteja
- tehnyt yhteistyötä muiden tieteellisten seurojen kanssa (Tieteellisten seurain valtuuskunta).

Seuran nykyinen konteksti ja tulevaisuuden haasteet

1 990-luvun alusta suomalainen koulutusjärjestelmä on muuttunut. Ammattikorkeakoulut ovat vakiinnuttaneet asemansa osana korkeakoulutusta ja ammatillinen koulutus osana toisen asteen koulutusta sijoituen koulutusjärjestelmän eri tasoille, jolloin niiden tutkimuskin on eriytynyt. Tutkimusseura on pyrkinyt vastaamaan koulutuskentän muutoksiin vireillä olevalla nimenmuutoksella (Ammatillisen

koulutuksen tutkimusseura). Seuran toiminta-alueena on ammatillinen koulutus, jolla tarkoitetaan ammatillista koulutusta, ammatillista aikuiskoulutusta ja ammattikorkeakoulutusta.

Suomen liittyttyä EU:hun eurooppalainen tutkimusyhteistyö on huomattavasti vilkastunut, mutta tutkimusseuran yhteydet eurooppalaisten tutkimusverkostojen ja -seurojen kanssa ovat olleet vähäisiä. Sen sijaan seuran yksittäiset jäsenet ovat aktiivisesti osallistuneet eurooppalaiseen tutkimusyhteistyöhön.

Seuran tulevaisuuden haasteita ovat mm. seuraavat:

- Ammatillisen koulutuksen tutkimuksen aseman vahvistaminen
- Ammatillisen koulutuksen tutkimustulosten levittäminen
- Yhteistyön parantaminen eri toimijoiden kanssa
- Yhteistyö tutkimuksen ja käytännön välillä
- Yhteistyö toisen asteen ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen toimijoiden välillä
- Seuran toiminnan tunnettavuuden lisääminen (tilaisuudet, yhteistyömuodot, lehti)
- Uusien jäsenten rekrytointi.

Seuran puheenjohtajat vuosina 1992 - 2012 ja yhteystiedot

Vapaaehtoisjärjestön pitkäaikaisen toiminnan on mahdollistanut seuran aktiiviset toimihenkilöt ja jäsenet.

Seuran puheenjohtajina ovat vuosina 1992 – 2012 toimineet seuraavat henkilöt (nykyisen aseman mukaan):

1992 – 1994

professori **Marja-Leena Stenström**, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto

1995

apulaisprofessori **Jorma Ekola**, Jyväskylän opettajankoulutuslaitos, Jyväskylän yliopisto

1996 - 1997

dosentti **Pentti Nikkanen**, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto

1998 – 1999

professori **Pekka Ruohotie**, Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus, Tampereen yliopisto

2000 – 2001

johtaja **Annikki Mikkonen**, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

2002 – 2003

johtaja **Ulla Mutka**, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu

2004 – 2005

vararehtori **Eeva Liisa Antikainen**, Humanistinen ammattikorkeakoulu

2006 – 2007

päsihteeri **Timo Luopajarvi**, Arene ry.

1.1. - 29.10.2008

utkija **Matti Vesa Volanen**, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto

30.10.2008 – 2009

päsihteeri **Timo Luopajarvi**, Arene ry.

2010 - 2011

johtaja **Jari Laukia**, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu

2012 – 2013

johtaja **Seija Mahlamäki-Kultanen**, Hämeen ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Seuran hallitus 2012 - 2013:

Seija Mahlamäki-Kultanen (puheenjohtaja), HAMK

Jari Laukia (entinen pj), HAAGA-HELIA

Petri Nokelainen (varapuheenjohtaja, julkaisuvastaava) TaY

Leena Nieminen, Laurea-amk

Leena Nikander, (historioitsija, tiedottaja) HAMK

Veikko Ollila, (parlamentaarikko) ALVAR

Marja-Leena Stenström (rahastonhoitaja) JyY/KTL

Marianne Teräs, (sihteeri) HY.

Verkkosivut: www.ottu.fi

”Vuoden artikkelin valinta nostaa profiilia”

OKKK-säätiön johtajan Tuulikki Similä-Lehtisen mielestä nyt aloitettu perinne vuoden artikkelin palkitsemisesta on yksi keino, jolla niin kustantaja kuin toimituskuntakin haluaa nostaa lehden profiilia ja lisätä sen tunnettuutta.

- Toivoisimme sen lisäävän myös halukkuutta kirjoittaa lehteen, myös muita kuin tieteellisiä artikkeleita. Tavoitteenamme on nostaa hieman levikkiäkin ja houkutella lukijakuntaan muitakin kuin tutkijoita.

Tänä syksynä aloitetun perinteen mukaisesti jatkossakin valitaan säännöllisesti vuoden artikkeli, joka on ilmestynyt edellisen vuoden aikana Ammattikasvatuksen aikakauskirjassa. Artikkeli voi olla referee-menettelyn läpäissyt tieteellinen artikkeli, mutta vieläkin tär-

keämpi näkökohta palkitsemisessa on se, että artikkeli on aiheeltaan mahdollisimman ajankohtainen ja mielenkiintoisesti kirjoitettu.

Aikakauskirjan mahdollisuuksia saavuttaa laajempaa yleisöä ja palvella tehokkaammin lukijoitaan on viime aikoina selvästi parannettu. OKKA-säätiön uudistetuilta verkkosivuilta on jo vuodesta 2011 lähtien löytynyt verkkolehti. Kaikki julkaistut artikkelit viedään verkkoon vuoden viiveellä.

- Arkistosta voi lukea vanhoja numeroita. Olemme tänä vuonna lähteneet mukaan myös sosiaaliseen mediaan. Twitterin kautta voi kommentoida artikkeleita tuoreeltaan ja osallistua ajankohtaiseen keskusteluun.

Similä-Lehtinen muistuttaa ylpeänä lehdelle viime vuonna suodusta merkittävstä noteerauksesta. Tieteellisten seu-

rain valtuuskunnan toteuttamassa laadunarvioinnissa Ammattikasvatuksen aikakauskirja luokiteltiin kolmen tason luokituksessa ensimmäisen eli perustason tieteelliseksi julkaisuksi.

- Tasoluokituksen saavuttaminen ei ole helppoa. Se voidaan myös menettää. Julkaisut arvioidaan uudelleen aina kolmen vuoden välein.

Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU, jonka nimi tulee lähiaikoina muuttumaan Ammatillisen koulutuksen tutkimusseuraksi, on aina ollut vahvasti mukana aikakauskirjan tekemisessä julkaisijan roolin lisäksi. Toimituskunnan jäsenet, joista monet kuuluvat OTTU:un, ovat itse kirjoittaneet lehteen artikkeleita, hankkineet siihen myös muita kirjoittajia ja markkinoineet aktiivisesti julkaisua.

Kieli hyvää englantia ja innostaa lukemaan

Tuulikki Similä-Lehtinen kiittelee Arja Majakulman palkittua artikkelia ”Enhancing the Employability of International Graduates during Education – A Case Study based on Finnish Universities of Applied Sciences” juuri sellaiseksi tekstiksi, jollaisia toivoisi näkyvän useamminkin Ammattikasvatuksen aikakauskirjan sivuilla.

- Kieli on hyvää englantia ja selkeää luettavaa. Aihetta on käsitelty siten, että se innostaa lukemaan, Similä-Lehtinen sanoo.

Palkitsemisperusteluissa todetaan aiheen olevan erittäin ajankohtainen ja tärkeä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrällisen kasvun myötä. Artikkelissa

tartutaan yhteen tärkeimmistä haasteista, valmistuvien ulkomaalaisten opiskelijoiden sijoittumiseen työelämään ja suomalaisen yhteiskunnan valmiuksiin ottaa heitä vastaan.

Majakulman käyttämä tutkimusmenetelmä on tarkoituksenmukainen suhteessa teemaan ja tutkimuskysymyksiin. Haastateltavien määrä on riittävä ja he edustavat laajasti eri kansallisuuksia. Perusteluissa korostetaan, että haastattelun käyttäminen tiedonkeruumenetelmänä on edellyttänyt haastattelijalta sekä kieli- että kulttuuriosaamista.

Arja Majakulma on koulutukseltaan terveydenhuollon maisteri. Hän opiskelee parhaillaan työnsä ohella filosofian tohtoriksi Tampereen yliopistossa. Laurean ammattikorkeakoulun kansainvälisten asioiden johtajana hänen tehtäviinsä kuuluu sekä kansainvälistymisen edistäminen että englanninkielisten koulutusohjelmien kehittäminen.

- Aikaisemmin olen toiminut Laurean yksikössä kansainvälisten asioiden koordinaattorina ja opettajana englanninkielisessä sairaanhoitajakoulutuksessa. Peruskoulutukseltani olen sairaanhoitaja, Majakulma kertoo.

Majakulmalla oli vahva kosketuspinta aiheeseen

Majakulmalla on parinkymmenen vuoden ajalle ulottuvan kansainvälisyyteen liittyvän työkokemuksensa kautta vahva kosketuspinta palkitun artikkelinsa aiheeseen. Hänen mielestään työllistymisongelma on ollut aina olemassa.

- Vielä edelleenkin ulkomaalaiset

opiskelijat valittavat vaikeuksiaan saada harjoittelupaikkoja.

Toinen syy tutkimusaiheen valintaan oli se, ettei valmistuneita koskevaa tutkimustietoa ollut olemassa siinä vaiheessa, kun Majakulma aloitti opintonsa. Englanninkielisiin koulutusohjelmiin liittyviä selvityksiä oli paljonkin.

Majakulma haastatteli vuosina 2008–2010 tutkimukseensa 21 ammattikorkeakoulusta valmistunutta opiskelijaa, joista 15 oli onnistunut työllistymään. Hän korostaa, ettei näin pienestä tutkimusjoukosta voi vetää mitään laajempia tilastollisia johtopäätöksiä, koska joukko oli jossain määrin valikoitunut.

– Monilla oli kokemuksistaan hyvä tarina, jonka he mielellään halusivat tulla kertomaan.

Toki huonojakin tarinoita löytyi, Majakulma sanoo.

Majakulma esittää vertailun vuoksi tuoreempia tilastotietoja CIMO:lta, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaatio. Vuonna 2009 ammattikorkeakouluista ja yliopistoista valmistuneista ulkomaalaisista opiskelijoista oli vuonna 2010 yli puolet työllisinä Suomessa.

– Tilastoissa ei näkynyt erikseen työttömien määrää, mutta valmistuneista oli 17 prosenttia jonkin muun syyn kuin työsuhteen tai opiskelun takia kokonaan työvoiman ulkopuolella. Osa heistä oli varmasti työttömiä.

Ulkomaalaisten valmistuneiden opiskelijoiden työllistymislukuihin vaikuttaa sekin, että EU:n ulkopuolelta saapuneet saavat olla Suomessa työnhakijoina vain puoli vuotta valmistumisensa jälkeen. Jos ei siinä ajassa ole onnistunut hankkimaan työtä, täytyy lähteä maasta.

Arja Majakulma oli kiitollinen saamastaan palkinnosta. – Tieteentekijän näkökulmasta on tärkeätä, että Suomessa on aikakauskirjan kaltainen julkaisufoorumi ammatilliseen koulutukseen liittyvien tutkimustulosten esittelyä varten.

Sosiaali- ja terveysalalle työllistytään parhaiten

CIMO:n tilastoissa nousevat esiin koulutusalaakohtaiset erot. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneiden työllistymistilanne on muita parempi. Tämä arjen näppituntuma on myös kaikilla alan toimijoilla.

- Sillä alallahan on jo nyt työvoimapulaa. Työntekijöitä on rekrytoitu suoraan ulkomailta, Filippiineiltä ja nyt viimeksi Espanjasta.

Majakulman tutkimuksessa valmistuneet nostivat esiin työllistymiseensä eniten vaikuttaneita tekijöitä. He painottivat kykyä kommunikoida suomeksi sekä suomalaisen yhteiskunnan ymmärrystä ja tuntemusta. Henkilökohtaiset luonteenpiirteet kuten motivaatio, itseluottamus, aktiivisuus, avoimuus ja itseohjautuvuus olivat myös tärkeitä.

Tärkeitä tekijöitä olivat lisäksi koulutuksen ja työkokemuksen kautta hankittu kompetenssi, multikulttuurinen kompetenssi ja vieraiden kielien taito, työnhakutaidot ja verkostot. Joidenkin työnantajien asenteet nähtiin vaikuttavana taustatekijänä.

- Monet opiskelijoista olivat törmänneet negatiivisiin asenteisiin. Yksi heistä oli lähettänyt pari sataa työpaikkahakemusta, eikä ollut saanut niihin minikäänlaista vastausta. Jos hakija oli ulkomaalainen, niin silloin ei otettu hakemusta lainkaan käsittelyyn. Usein vedotaan huonoon suomen kielen taitoon sellaisissakin tehtävissä, missä voisi ihan hyvin pärjätä ilman täydellistä kielitaitoa.

Suomessa mielellään korostetaan erilaisissa strategioissa ja julkilausumissa kansainvälistymisen merkitystä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on ollut pitkään tavoitteena nostaa ulkomailta Suomeen tulevien opiskelijoiden määrää. Majakulma näkee ristiriitaa juhlapuheiden ja todellisuuden välillä.

- Aivan viime aikoina on vasta ruvettu pohtimaan sitä, että eihän se pelkkä määrän lisääminen riitä. Jos tavoitteena on tätä kautta lisätä suomalaista työvoimaa, niin tarkoitusta varten tulisi korkeakoulujen kehittää koulutustaan ja toisaalta työmarkkinoilla olisi muutettava ajattelutapaa.

Osa ulkomaalaisista valmistuneista lähtee valmistuttuaan joko kotimaahansa tai johonkin kolmanteen maahan töihin. Tämä on saanut jotkut arvostelemaan sitä, että Suomi kouluttaa ulkomaalaisia ilmaiseksi saamatta heiltä mitään vastineeksi.

- Ei se ole välttämättä menetys suomalaiselle yhteiskunnalle. Heillä on verkostoja ja linkkejä Suomeen edelleenkin. He voivat työnsä kautta edistää meidän kansainvälistymistämme.

Markku Tasala

Vuoden artikkeli -palkinto

Ammattikasvatuksen aikakauskirjan toimituskunta jakaa vuosittain 'Vuoden artikkeli -palkinnon', joka luovutetaan seuraavan vuoden lopulla. Toimituskunta painottaa artikkelin valinnassa aiheen ajankohtaisuutta ja tärkeyttä, kirjoitustyylin selkeyttä, tulosten yhteiskunnallista ja tieteellistä painoarvoa sekä käytetyn tieteellisen metodin soveltuvuutta ja haastavuutta. Vuoden artikkeli -palkinnonsaajalle luovutetaan kunniakirja ja rahapalkinto.

Koulutuksen tutkimuslaitoksen uutuusjulkaisuja

Sakari Ahola, David M. Hoffman (Eds.)

Higher education research in Finland

EMERGING STRUCTURES AND CONTEMPORARY ISSUES

What does a closer look reveal about Finnish higher education? In the CHERIF yearbook, higher education specialists inside Finland focus on its' lesser reported higher education landscape. In terms of well known global phenomena and research traditions, the authors shed light on the inner workings of the most researched issues and trends in contemporary Finnish higher education research.

2012. 442 s. 32 e. D103.

Kari Nissinen, Jouni Välijärvi

Opettaja- ja opettajankoulutustarpeiden ennakoinnin tuloksia

Kirjassa esitetään laskelmat, joilla ennakoidaan vuoden 2025 opettajatarvetta maassamme ja arvioidaan tämän opettajatarpeen tyydyttämisen vaatimaa opettajankoulutuksen volyyymiä. Laskelmat perustuvat tuoreimpiin väestö-, opettaja- ja koulutustilastoihin sekä arvioihin opettajien eläköitymisestä, opettajan työssä pysymisestä, uusien opettajien valmistumisesta ja työhön sijoittumisesta. Ennakointi kattaa peruskoulun ja lukion sekä ammatillisen toisen asteen koulutuksen opettajatarpeen.

2011. 137 s. G043. Saatavilla vain verkosta osoitteesta: <http://ktl.jyu.fi/ktl/julkaisut/luettelo/2011/g043>

*Kimmo Oksanen, Birgitta Mannila,
Raija Hämäläinen (toim.)*

Game Bridge

KOHTI AMMATILLISIA AVAINTAITOJA

Game Bridge -hankkeessa toteutettu 3D-oppimisympäristö mahdollistaa abstraktin asian harjoittelun työelämävalmiuksien parantamiseksi. Julkaisu valaisee teknologisten ratkaisujen hyötykäytön mahdollisuuksia ja haasteita opetuksen näkökulmasta erityisesti ammatillisen oppilaitoksen ja työelämän rajapinnassa.

2011. 86 s. D099. Saatavilla vain verkosta osoitteesta: <http://ktl.jyu.fi/ktl/julkaisut/luettelo/2011/d099>

*Anne Kouvo, Marja-Leena Stenström,
Maarit Virolainen, Päivi Vuorinen-Lampila*

Opintopoluilta opintourille

KATSAUS TUTKIMUKSEEN

Julkaisussa kuvataan opintouriin vaikuttavia tekijöitä yksilön, siirtymäjärjestelmän ja oppilaitoksen tasolla kirjallisuuden pohjalta työstetyn mallin avulla. Julkaisua voivat hyödyntää kehittämistyössään toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ammattikorkeakoulu ja yliopistot sekä muut koulutuksen asiantuntija-, ohjaus- ja suunnittelutehtävissä toimivat.

2011. 87 s. G042. Saatavilla vain verkosta osoitteesta: <http://ktl.jyu.fi/ktl/julkaisut/luettelo/2011/g042>

”Mun kompassin neula vaan pyörii”

KESKEYTTÄMISKOKEMUKSIA AMMATILLISESTA KOULUTUKSESTA

Miten nuoret löytävät toiveammattinsa ja millaisin valmiuksin he tekevät toisen asteen koulutusvalintojaan? Miten syntyvät keskeyttämisajatukset ammatillisessa koulutuksessa ja millaisia syitä keskeyttämisten takaa paljastuu? Onko oppilaitoksilla keskeyttämistä puskuroivia keinoja ja mahdollisuuksia tukea pitkittyneissä opinnoissa?

2011. 89 s. 25 e. G041.

muuta uusia ja aiempia julkaisuja

Seija Nykänen: Towards leadership and management in guidance and counselling networks in Finland. 2011. 92 s. 25 e. D096.

Seija Nykänen, Merja Karjalainen, Raimo Vuorinen, Lea Pöyliö: The Networked Guidance Service Provision (NEGSEP) Model. 2011. 50 s. 25 e. D095.

Kari Itkonen, Marja-Leena Stenström, Pentti Nikkanen: Yritysten osaamisen kehittämisen verkostot ja vaikuttavuus Keski-Suomessa. 2011. 46 s. Saatavilla vain verkosta: <http://ktl.jyu.fi/img/portal/19745/F027-netti.pdf>

Marja-Leena Stenström, Pentti Nikkanen, Kari Itkonen: Osaamisen itsearviointityökalun kehittäminen yhteistyössä pk-yritysten kanssa. 2011. 50 s. Saatavilla vain verkostosta: <http://ktl.jyu.fi/img/portal/19744/F026-netti.pdf>

Raimo Vuorinen, Anthony G. Watts (Eds.): Lifelong Guidance Policies: Work in Progress. A report on the work of the European Lifelong Guidance Policy Network 2008–10. 2010. 141 s. Saatavilla vain verkostosta: http://ktl.jyu.fi/img/portal/18649/ELGPN_report_2008-10.pdf

Ilpo Kuronen: Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkoulusta peruskoulun jälkeen. 2010. 362 s. 30 e. T026.

Seija Nykänen: Ohjauksen palvelujärjestelyjen toimijoiden käsitteykset johtamisesta ohjausverkostossa. Matkalla verkostojohtamiseen? 2010. 348 s. 30 e. T025.

Kari Törmäkangas & Timo Törmäkangas: Osioanalyysi testien arvioinnissa. 2009. 288 sivua. 29 e. Tilauuskoodi D091.

Martti Siisiäinen & Leena Alanen (toim.): Erot ja eriarvoisuudet. Paikallisen elämän rakentuminen. 2009. 309 sivua. 29 e. Tilauuskoodi D090.

Timo Aarrevaara & Taina Saarinen (toim.): Kilvoittelusta kilpailuun? Artikkelikokoelma Korkeakoulututkimuksen juhlasymposiumista 25.–26.8.2008. 2009. 238 sivua. 27 e. Tilauuskoodi D089.

Raija Hämäläinen: Designing and Investigating Pedagogical Scripts to Facilitate Computer-Supported Collaborative Learning. 2008. 88 s. Julkaisu on saatavissa vain verkosta: <http://ktl.jyu.fi/img/portal/13820/t024.pdf>

TILAUKSET:

puh. 040 805 4276

e-mail: ktl-asiakaspalvelu@jyu.fi

www.ktl-julkaisukauppa.fi

Toimituskulut: 5,00 – 8,00 e / tilaus. Hinnat sis. alv:n (julkaisut 9 %).

Birgitta Mannila, Raija Hämäläinen, Kimmo Oksanen (toim.): Pelaa ja opi. Räättälöityjä verkkopelejä ammatilliseen oppimiseen. 2007. 88 s. Julkaisu on saatavissa verkosta http://ktl.jyu.fi/ktl/julkaisut/luettelo/vuosi_2007/d086. Saatavilla rajoitetusti myös painettuna toimituskulujen hinnalla. Tilauuskoodi D086.

Marja Kankaanranta, Anna Grant, Pirjo Linnakylä (toim.): e-Portfolio. Adding Value to Lifelong Learning. 2007. 303 s. 29 e. Tilauuskoodi D082.

Leena Alanen, Veli-Matti Salminen, Martti Siisiäinen (toim.): Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. 2007. 249 s. 27 e. Tilauuskoodi D081.

Maarit Virolainen, Sakari Valkonen: Kiireavusta innovatiivisten tietoyhteisöjen vahvistamiseen. Ammattikorkeakoulujen työelämäkumppanit ja yhteistyö harjoittelujen järjestämiseksi. 2007. 117 s. 23 e. Tilauuskoodi G039.

Pasi Savonmäki: Opettajien kollegiaalinen yhteistyö ammattikorkeakoulussa. Mikropoliittinen näkökulma opettajuuteen. 2007. 200 s. 26 e. Tilauuskoodi T023.

Elen Piesanen, Ulla Kiviniemi, Sakari Valkonen: Opettajan koulutuksen kehittämisohjelman seuranta ja arviointi. Opettajien täydennyskoulutus 2005 ja seuranta 1998–2005 oppiaineittain ja oppialoittain eri oppilaitosmuodoissa. 2007. 244 s. 26 e. Tilausnumero G038.

Päivi Vuorinen, Sakari Valkonen: Korkeakoulutuksesta työelämään. Työhön sijoittuminen ja työelämävalmiudet kaupan ja tekniikan alalla. 2007. 182 s. 25 e. Tilauuskoodi G037.

Seija Nykänen, Merja Karjalainen, Raimo Vuorinen, Lea Pöyliö: Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen – poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana. 2007. 280 s. Saatavana vain verkosta osoitteesta: http://ktl.jyu.fi/ktl/julkaisut/luettelo/vuosi_2007/g034.

Jani Ursin, Jussi Välimaa (toim.): Korkeakoulutus teoriassa. Näkökulmia ja keskustelua. 2006. 252 s. 27 e. Tilauuskoodi D080.

Raimo Vuorinen, Sakari Saukkonen (Eds.): Guidance Services in Higher Education. Strategies, Design and Implementation. 2006. 187 s. 26 e. Tilauuskoodi D079.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

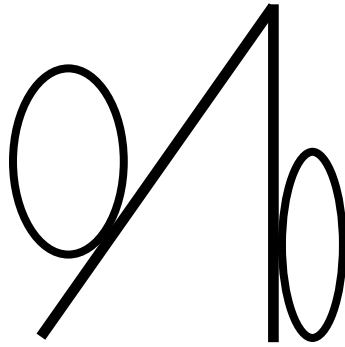
Hyvää työtä.

Asiantuntijuutta ja
tehokasta palvelua.

VARMA
ELÄKKEIDEN TURVAAJA

www.varma.fi

OAJ:n Ammatilliset Opettajat - OAO ry.

www.oao.fi

OKKA-SÄÄTIÖN HYVÄT KIRJAT

Voit tilata julkaisuja OKKA-säätiöstä, puhelin 020 748 9679 tai email: okka-saatio@oaj.fi

20 €

Raili Gothónin ja Arja Kosken toimittaman kirjan kirjoittajat kertovat artikkeleissaan työnohjauksesta sosiaali-, terveys-, kasvatusta- ja kirkonalan työstä. Työnohjaus hahmottuu kirjassa keskeiseksi yhdessä oppimisen paikaksi ja ammattikorkeakoulun aluekehitystyön menetelmäksi muuttuvissa organisaatioissa ja työyhteisöissä. Se luo rakenteen ja tilan reflektoinnille ja kehittämiselle. Työnohjauksen hyödyntäminen näytetty kirjassa myös eettisenä valintana, joka mahdollistaa koko työyhteisön oppimisen ja kehittämisen.

Kirja on tarkoitettu kaikille työnohjauksesta ja sen kehittämisestä kiinnostuneille ammattilaisille. Kirjaa voidaan hyödyntää korkeakouluissa työnohjaukseen, työyhteisöjen kehittämiseen ja johtamiseen liittyvässä opetuksessa. Työyhteisöjen kehittäjille ja johtajille kirja tarjoaa välineitä kokemuksellisuuden ja dialogisuuden, moniäänisyyden ja eettisen pohdinnan mahdollistamiseen arjen työssä – tilan luomiseksi työnohjaukselle.

Theoretical Understandings of Learning in the Virtual University nostaa esille tärkeän kysymyksen, kuinka ohjata virtuaaliyliopiston opiskelijoita kehittämään aktiiviksi ja itseohjautuviksi oppijoiksi. Kirjan pääpaino on oppimisen teoreettisessa ymmärtämisessä oppijan ja teknologisen ympäristön vuorovaikutuksen näkökulmasta.

25 €

Ammattikasvatuksen aikakauskirja.

Vaikka lehti perustuu tutkimustietoon, se ei ole perinteinen tieteellinen aikakauskirja. Sen tarkoituksena on toimia ammattikasvatuksen tutkijoiden foorumina ja tarjota alan tutkimustieto ammattikasvatuksen kentän käyttöön, opettajille, elinkeinoelämän ja henkilöstöhallinnan edustajille.

Päätoimittaja: Professori Petri Nokelainen.
Julkaisija: Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry.

30 €
4nroa (2012)

20 €
4nroa (11)

10 €
4nroa (10)

10 €
4nroa (09)

10 €
4nroa (08)

Ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhdessä toimittamassa ja OKKA-säätiön kustantamassa kirjassa paneudutaan sosiaalisen median ja mobiilin teknologian avaamiin mahdollisuuksiin oppimisessa ja oppimiseen liittyvässä verkostomaisessa yhteistyössä. Julkaisun kirjoittajat ovat opettajia ja opettajankouluttajia sekä kokeneita verkko-opetuksen asiantuntijoita.

Artikkeleissa käsitellään sosiaalisen median, mobiilin ohjauksen ja oppimisen sekä verkostoyhteistyön merkitystä erityisesti ammatillisen oppimisen ja ammatillisen opettajakoulutuksen kontekstissa, mutta myös laajemmin koulutukseen ja yhteiskuntaan liittyvänä ilmiönä.

25 €

Raija Meriläisen ja Minna Vuorio-Lehden toimittama kirja on säätiön vuosikirja 2011. Sen kattavana teemana on toisen asteen koulutuspolitiikka siten, että lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus ovat molemmat esillä ja tarkastelun kohteena. Kirjan tarkoitus on olla mahdollisimman luettava ja monipuolinen ja luoda edellytyksiä toisen asteen koulutuksen kehittämiselle.

Artikkelikokoelmassa kukin artikkeli muodostaa oman kokonaisuuden.

Teoksessa on kaksi osaa: Ensimmäisessä osassa toisen asteen koulutusta tarkastellaan koulutushistoriallisesta näkökulmasta ja toinen osa painottuu koulutuksen laadun arviointiin.

15 €

Piirrä mulle minut – kuvia ja kertomuksia koulusta. Mikä tuo eka-luokkalaisten mielestä iloa elämään? Millaista on opettajahuumori kevätuupumuksen aikaan? Mitä piirtäjä saa lapsilta läksyksi? Kuvataiteilija Antti Huovinen hakeutui lukuvuodeksi vironlahtelaiseen runsaan sadan oppilaan kouluun elämään vuorovaikutuksessa lasten ja opettajien kanssa ja toteuttamaan taiteilijan kutumustaan. Piirustuslehtiöt täyttyivät ala-asteen elämänsattumuksista, arjesta ja juhlasta. **10 €**

Professori Soili Keskinen toimittama kirja 'Valta, kilpailu ja kiusaaminen opettajan työssä' on artikkelisarja, jonka tavoitteena on herättää pohtimaan opettajan työtä tunnetyön näkökulmasta. Kirjan avulla haluamme olla jäsentämässä osaa moninaisista opettajan ja oppilaan välisistä tunteista ja sillä tavalla olla auttamassa opettajia jäsentämään omaa työtään entistä monipuolisemmin. Siinä käytetyt artikkelit on muokattu Turun yliopiston Rauman opettajan koulutuslaitoksessa tehtyjen laadukkaiden oppinäytetöiden pohjalta. Kirja myös paljastaa, miten monipuolisista ja erilaisista viitekehyksistä käsin valmistuvat opettajat haluavat hahmottaa tulevaa työtään opettajina ja näin valmistautua kohtaamaan kaikki työn mukanaan tuomat mahdollisuudet ja uhat, riskit ja haasteet. **10 €**

Aktivoi kieltenopetusta rakennepelein

Annikki Björnfot - Elizabeth Lattu

Aktivoi kieltenopetusta rakennepelein

Kirja, joka sisältää noin 70 erilaista kopioitavaa peliä englannin ja ruotsin kielen opetukseen eri tasoilla. Niitä voidaan soveltaa myös useiden muiden kielten opetukseen. Peliä avulla opettajat ja kouluttajat saavat vaihtelua opetukseensa ja opiskelijat kokemuksen siitä, että kielioipin opiskelu voi olla paitsi motivoivaa ja innostavaa myös haastavaa ja hauskaa. Kirjan pelit

ovat helposti ja nopeasti toteutettavissa ja ne toimivat hyvin oppimisen välineinä.

Kirjan tekijät FK, suggestopedian opettajakouluttaja Annikki Björnfot ja BA, suggestopediakouluttaja Elizabeth Lattu ovat pitkään työskennelleet suggestopedisen ja suggestiopohjaisen kielten opetuksen parissa eri oppilaitoksissa ja ovat erikoistuneet kehittämään puhevalmiuksia harjoitettavia aktiviteetteja. **60 €**

Pekka Ruohotien ja Rupert Macleanin toimittama professori Tapio Variksen juhlaKirja **Communication and Learning in the Multicultural World** rakentuu asiantuntija-artikkeleille, joiden kirjoittajat ovat eri puolilta maailmaa. Kirjan artikkelit on ryhmitelty kolmeen pääteemaan: 'Communication and Learning in the Multicultural World', 'Global University' ja 'Intercultural Communication and literacies'. Teoksen kirjoittajat valottavat kommunikointia ja oppimista monikulttuurisessa maailmassa oman tutkimustyönsä näkökulmasta. **12,50 €**

Professori Taimi Tulvan toimittaman kirjan **Lapsen kasvuympäristö ja sosiaaliset taidot** aiheena on pohtia Suomen ja Viron kasvatuskulttuurisia eroja, jotka liittyvät lasten ja heidän perheittensä kasvuun kohdistuviin ongelmiin. Kirjan tavoite on tukea ajatusta perheistä, jossa aikuiset kuuluvat lasten ja lapset aikuisten maailmaan, sekä edistää lasten ja nuorten myönteistä kanssakäymistä ja sosiaalisia taitoja ja estää syrjäytymistä. Keskeiseksi tavoitteeksi muodostuu myös toisesta ihmisestä välittäminen. **10 €**

10 €

Aivot, maailmankuva, informaatiotulva – opettajuus on säätiön toinen vuosikirja, jonka kirjoittajina on viisi asiantuntijaa: Juhani Juntunen, Erkki Lahdes, Risto Näättänen, Lauri Rauhala ja Veli-Matti Värri. Kirjan tehtävänä on antaa opetus-alalla työskenteleville tarpeellista taustatietoa alan uusista suuntauksista ja tutkimustuloksista. **3 €**

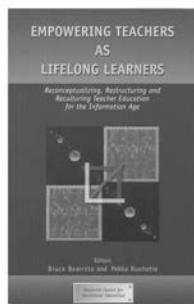

3 €

Opettajan professiosta on OKKAsäätiön ensimmäinen vuosikirja. Artikkelisarjan kirjoittajina on yhdeksän opetuksen ja ammattikasvatuksen suomalaista asiantuntijaa: Sven-Erik Hansén, Hannu L. T. Heikkinen, Viljo Kohonen, Anneli Lauriala, Sinikka Ojanen, Risto Patrikainen, Arto Willman, Seija Mahlamäki-Kultanen ja Pekka Ruohotie.

4 €

Empowering teachers as lifelong learners. Reconceptualizing, restructuring and reculturing teacher education for the information age. Editors Bruce Bearsto and Pekka Ruohotie.

3 €

Äly ja tunne on Anneli Kalajoen toimittama kirja Jukka Sarjalan puheista ja kirjoituksista viideltä vuosikymmeneltä. Puheiden ja kirjoitusten aiheet liittyvät Jukka Sarjalan erityisalaan, suomalaiseen koulutukseen, jonka keskiössä hän on ollut kolme vuosikymmentä eli suomalaisen koulun kiihkeimmät kehityksen vuodet, sekä rakkaaseen harrastukseen kirjallisuuteen. Hän on kirjoittanut perinteisiä kirja-arosteluja ja -analyyssejä, tutkinut kansanedustajien kirjallista tuotantoa, käsitellyt laajasti nimimerkillä kirjoittavia henkilöitä presidentti Urho Kekkosesta Mika Waltariin ja Pentti Saarikoskeen.

7,50 €

Suomalais-saksalaista yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen hyväksi esittelee monipuolisesti ja havainnollisesti ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen erityispiirteitä kummassakin maassa sekä erityisesti viime vuosikymmeninä tapahtunutta yhteistyön muotojen määrän nopeaa kehitystä maidemme välillä. Kirjan ovat toimittaneet yli-insinööri, diplomi-insinööri Teuvo Ellonen ja tekniikan tohtori, diplomi-insinööri Keijo Nivala.

3 €

Historiallinen teatteripuku (uusintapainos)

Historiallisten näyttämöpukujen toteuttamisesta on runsaasti ulkomaista kirjallisuutta, mutta vain vähän suomenkielisiä julkaisuja. Terttu Pykälän kirjoittama Historiallinen teatteripuku -oppikirja pyrkii vastaamaan tähän haasteeseen. Kirjan kaikki puvet on valmistettu eri teattereiden ja television tuotantoja varten sekä vanhojentanssipukuina tai päätöteinä Näyttämöpukujen valmistajien koulutuslinjalla, jonka opetuksesta kirjoittaja on vastannut linjan perustamisesta 1980-luvun lopulta alkaen. Kaikki mukana olevat pukuluonnokset, jotka on saatu maamme kokeneimpiin kuuluvilta pukusuunnittelijoilta, on toteutettu oikeita käyttötilanteita varten. Pukukokonaisuudet ovat eri aikakausien tyyppisiä naisten pukuja, joita paljon käytetään näytelmissä. Kirja on tarkoitettu vaatetusalan ammatillisten oppilaitosten avuksi mm. vanhojentanssipukuja valmistettaessa. Myös teatteripukuja toteuttavat ammattilaiset voivat hyödyntää sitä työssään. Kirjan käyttö edellyttää perustietoja kaavoituksesta, kuositelusta ja ompelusta. Niitä ei ole tilanpuutteen vuoksi voitu sisällyttää mukaan.

30 €

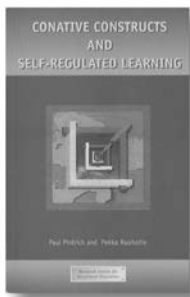

Markku Tuomisen ja Jari Wihersaaren kirjoittama **Ammattikasvatusfilosofia** on alan ensimmäinen suomenkielinen filosofinen kokonaisuus. Lähtökohdana on yleisen filosofian klassinen jaottelu: ontologia, tietoppi, estetiikka ja etiikka. Mukana on siten sekä teoreettisen filosofian että käytännöllisen filosofian näkökulma. Ammattikasvatusfilosofiaan kuuluu myös tieteenfilosofia. Näin tavoitellaan kattavaa systemaattista filosofista tarkastelua.

Teoksen kohderymänä ovat erityisesti opettajat, tutkijat, eri asiantuntijatehtävissä toimivat ammattilaiset sekä tulevat ammatikasvatuksen ammattilaiset opinnoissaan ammattikorkeakouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa. Kasvatusfilosofisena teoksena kirja soveltuu laajasti koko kasvatustieteen kentälle käsikirjaksi ja oppikirjaksi. Se sisältää uusia avauksia kasvatustieteen ja koulutuspolitiikan keskusteluun ja soveltuu käytettäväksi laajasti kasvatustieteen tutkimuksessa ja opinnoissa sekä poliittisella ja hallinnollisella sektorilla.

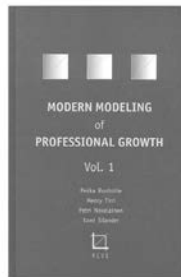
12,50 €

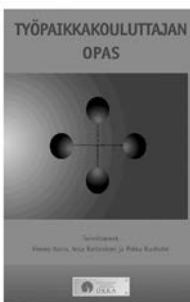
Kirjassa **Conative Constructs and Self-Regulated Learning** Paul R. Pintrich (Michiganin yliopisto) ja Pekka Ruohotie (Tampereen yliopisto) tarkastelevat mm. oppimisen konatiivisia rakenteita eli impulsia, halua, tahtoa ja määrätietoista pyrkimistä, motivaation ja tavoiteorientaation roolia oppimisen itsesäätelyssä.

3 €

Modern Modeling of Professional Growth kuvaa uusia kasvatustieteen tutkimusmenetelmiä ja esittelee niiden käyttöä tutkijalle käytännön sovelluksiin ja esimerkein. Kirjassa esitellään sekä lineaaristen että nonlinearisten menetelmien käyttöä, joita voidaan hyödyntää ammattikasvatuksen tutkimuksessa. Tekijät: prof. Pekka Ruohotie (TaY) ja Henry Tirri (HY) sekä Petri Nokelainen ja Toni Silander. Paketti sisältää kirjan + CD-rom:n.

7,50 €

Työpaikkakouluttajan opas on OKKA-säätiön ja Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen yhteistyötä. Aineisto on koottu Työpaikkakoulutuksen kehittämissuunnitelman pinnäytetöistä, joiden kirjoittajat ovat kokeneita ammatillisia opettajia. Muina kirjoittajina oppaassa ovat rehtori Vesa Raitaniemi, varat. Heikki Suomalainen ja prof. Pekka Ruohotie.

3 €

Elinikäinen oppija - Livslängd lärande on suomalaisten opettajien selviytymistäriä. Se perustuu laajaan Itämeren alueen opettajajamustoisten keräys- ja tutkimushankkeeseen.

3 €

Suomalaisen ammattikasvatuksen historia on tehty yhteistyössä OAJ:n, OAO:n ja Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen kanssa. Sen on toimittanut FM Anneli Rajaniemi. Kirja koostuu lähes 30 asiantuntijan artikkeleista, joiden lisäksi toimittaja Markku Tasala on haastatellut kirjaa varoiten pariakymmentä ammattikasvatustajaa ja virkamiestä. Rungas reportaasikuvitus.

12,50 €

Mediakasvatuksen professori Tapio Variksen toimittamassa kirjassa **Uusrensanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen** mediakasvatuksen, ammattikasvatuksen, hypermedian, kulttuurienvälisen viestinnän ja koulutuksen suomalaiset asiantuntijat kirjoittavat näistä kysymyksistä oman tutkimustyönsä näkökulmasta. Kirjan artikkelit valottavat mediakasvatuksen tilaa Euroopassa, teknologian roolia opettajan työn, e-oppimisen, arvioinnin ja teorian kannalta. Lisäksi teoksessa paneudutaan kulttuurienvälisen viestinnän olemukseen sekä kasvatuksen ja mediapsykologian ongelmiin Suomessa ja kansainvälisellä tasolla.

10 €

Isä Salmela - ihminen ja koulunuudistaja

Olli Salmelan kirjoittama teos kertoo professori Alfred Salmelan (1897-1979) poikkeuksellisen elämäntarinan. Alfred Salmela johti suomalaista kansanopetusta vuosina 1937-1964, jolloin luotiin tärkeimmät koulujärjestelmämme peruspilarit. Näihin kuuluvat muun muassa koulutuksellinen tasa-arvo sekä opetuksen korkea taso. Monet Salmelan ajamat uudistukset toteutuivat hänen elinajanaan, mutta esimerkiksi ammattikorkeakoulujärjestelmä käynnistettiin vasta 30 vuotta alkuperäisen idean esittämisen jälkeen. Linjakokoinen peruskoulu on osoittautunut toimivaksi järjestelmäksi, jossa oppilaat viihtyvät ja menestyvät. Tämäkin koulutyyppi tuli mahdolliseksi vasta peruskoululainsäädännön uudistusten myötä. Kirjassa kuvataan myös 1960 ja 1970 -lukujen koulunuudistustaistelua, jossa keinot olivat kovia. Myös presidentti

Kekkonen kanta yhtenäiskoulun vastustajasta peruskoulun kannattajaksi tuodaan esille. Vaikka Salmela oli ensimmäisiä yhtenäiskoulun kannattajia, hän kritisoi voimakkaasti toteutunutta peruskouluuudistusta. Kirjassa arvioidaan myös sitä, kuka oli oikeassa voimakkaasti politisoituneessa koulunuudistuskustelussa. Onko peruskoulu sittenkään paras mahdollinen koulujärjestelmä, vaikka Pisa-tulokset joidenkin mielestä sitä todistavat? Oppilaat viihtyvät suomalaisessa peruskoulussa huonosti, ja osa syrjäytyi. Olisiko ollut sittenkin mahdollista, että Salmelalla oli parempi koulujärjestelmä tekeillä, mutta kiirehtimällä uudistusta poliitikot estivät toisenlaisen koulun - sen paremman - toteutumisen?

30 €

Vanhuuden monet kasvat on toimittanut Taimi Tulva, Ilkka Uusitalo ja Kimmo Harra. Kirjassa käsitellään vanhuutta ja vanhenemisen kokemuksia, ikäihmisten ja senioriopettajien hyvinvoinnin kysymyksiä, gerontologista sosiaalityötä palvelutaloissa ja vanhainkodeissa, vanhusten käsityksiä elinikäisestä

oppimisesta, muistisairauksia sekä sosiokulttuurisen innostamisen ideaa vanhustyössä. Se toteutettiin Opetus-, kasvat- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-säätiön, Tallinnan yliopiston sosiaalityön laitoksen ja Suomen Viron-instituutin yhteistyönä. Kirjan artikkeleiden kirjoittajina ovat Raii Gothóni, Simo Koskinen, Tiina Kujala, Reet Velberg, Ilkka Uusitalo, Ülle Kasepalu, Taimi Tulva, Inge Paju, Taina Semi ja Sirpa Granö. Artikkeleiden kommentoijina olivat emeritaprofessori Marjatta Marin ja yliopettaja Raii Gothóni. Kirja on tarkoitettu oppikirjaksi alan oppilaitoksiin. Lisäksi sen tarkoituksena on lisätä vanhuuden ymmärtämistä ja vanhusten arvostamista yhteiskunnan arvokkaana voimavarana.

10 €

Raija Meriläinen (toim.)
Suomalaisen koulutuspolitiikan murros 1990-luvulla

Kirjan kantavana teemana on koulutuspolitiikka 1990-luvun Suomessa. Koulutuspoliittista todellisuutta tarkastellaan sekä järjestelmän että yksilön kautta.

Vuosikirjan kirjoittajina ovat Sirkka Ahonen, Jukka Rantala, Jouni Välijärvi, Minna Vuorio-Lehti, Janne Varjo ja Raija Meriläinen.

7 €

Opetus-, kasvat- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-säätiö on vuonna 1997 toimintansa aloittanut itsenäinen organisaatio, joka nimensä mukaisesti toimii opetus-, kasvat- ja koulutusalojen hyväksi varhaiskasvatuksesta korkeakoulutasolle. Säätiön taustayhteisönä on ammatillisia opettajajyhdistyksiä ja OAJ. OKKA-säätiö julkaisee myös alan kirjallisuutta, josta tässä joi-takin edustavia esimerkkejä.

Ossi Naukkarinen
Art of the Environment explores one of the most vital areas in contemporary art: environmental art and adjacent fields, something that escapes traditional categorisation, instead seeking new frontiers. It provides conceptual tools for making, teaching and receiving contemporary art.

12,50 €

Kristiina Huhtasen ja Soili Kes-kisen toimittaman **Rehtorius peliäkö?** -kirjan tarkoituksena on toimia rehtorin apuna ja tuoda erilaisia näkökulmia koulun kehittämiseen. Kirja on saanut alkunsa rehtoriksi kou-luttautuvien mielenkiintoisista pohdintatehtävistä ja tarpeista hahmottaa heille itselleen, mi-

tä kaikkea rehtorin työ voi olla.

Rehtorius pelin rakentajan postina on vaativa ja ar-votettu. Onhan rehtorius uralla etenemisen vaihtoehto opettajille varsinkin peruskoulussa. Peli rakentuu pait-si oppilaitoksen toiminnallisena ohjauksena myös ver-kostoitumisena oman johdettavan yksikön ulkopuolel-le.

Kirjan tavoitteena on pohtia oppilaitoksen johtamista monesta eri näkökulmasta, niin rehtorin roolin kautta kuin yhteisön kehittämisen, koulusta ulospäin tapahtu-van verkottumisen kuin laajemman koulutuspoliittisen näkökulmankin kannalta.

10 €

Tutkiva oppiminen ja pedagoginen

asiantuntijuus. Tutkivan oppimisen ajatte-lutapa opetuksen ja oppimisen lähtökohdana yhdessä ryhmädynaamisen ohjauksen kans-sa rakentaa tilan pedagogisen asiantuntijuu-den kehittymiselle.

Henna Heinilän, Pekka Kallin ja Kaarina Ranteen toimittama kirja syntyi ammatil-lisessa opettajankoulutuksessa toteutetun opetuksen kehittämishankkeen (TOPAKKA) tuloksena. Hankkeen aikana ja kirjan toimituksen pro-cessissa elettiin todeksi jaettu ja syvenevä pedagoginen asiantuntijuus. Tutkivan oppimisen ajattelutapa muotoutui toimivaksi ja käyttökelpoiseksi malliksi toteuttaa ammatil-lista opettajankoulutusta.

Artikkelin kirjoittajat ovat ammatillisen opettajankoulutuk-sen asiantuntijoita, hankkeen toteutuksen aikana peda-gogisia pintojaan suorittaneita opiskelijoita sekä muita opetuksen ja kasvatuksen asiantuntijoita.

12 €

Ammattikasvatuksen aikakauskirjan 2013 teemanumerojen kuvaukset

1. Ajankohtaista ammattikasvatuksessa / Petri Nokelainen (petri.nokelainen@uta.fi)

Vuoden ensimmäisessä numerossa käsitellään ammattikasvatuksen ajankohtaisia teemoja.

2. Koulutuksen talouden näkymät; haasteet ja mahdollisuudet koulutuksen tulevaisuudeksi / Timo Luopajarvi ja Vesa Saarikoski (timo.luopajarvi@arene.fi, vesa.saarikoski@jao.fi)

Teemaa toivotaan käsiteltävän mm. seuraavista näkökulmista:

- uudet resurssit - osaamisen viennin todellinen mahdollistaminen
- kuka maksaa, kenen pitäisi maksaa koulutus
- julkisen talouden niukkuuden kohdentaminen - juustohöylällä (kuten indeksijäädytys) vai strategisilla/rakenteellisilla ratkaisuilla
- rahoitusmallien kannustavuus, tehokkuus ja poliittikavastaavuus (tavoite koulutuksen tasa-arvosta saatavuudesta vs. aluepoliittiset painotukset)
- rahoitusmallien mittarit.

3. Verkko-oppiminen ja uudet oppimisympäristöt / Risto Sääntti ja Antti Kauppi (risto.sääntti@uwasa.fi, antti.kauppi@laurea.fi)

Teemanumeroon toivotaan artikkeleita, jotka käsittelevät lehden teemaa laajasti eri näkökulmista ammattikorkeakouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja työelämässä. Verkko-oppimista, uusia oppimisympäristöjä ja sosiaalista mediaa tarkastellaan oppijan, opettajan, verkostojen ja oppilaitosten näkökulmasta. Käyttäjäkokemuksiin painottuvat opetukselliset sekä verkkotekniikkaan suunnatut tekstit ovat tervetulleita. Eri ikäryhmiä edustavien käyttäjien osaaminen, odotukset ja valmiudet ovat kiinnostavia teemoja. Verkko-oppimisen taustalla oleva ajattelutapa ja siinä tapahtuvat muutokset ovat mahdollinen teema-alue. Teemanumerossa on myös tarkoitus valottaa verkko-oppimisen kehitystä historian valossa ja tunnistaa tulevan kehityksen nousevia suuntia ja painotuksia.

4. Työelämäosaamisen kehittäminen ja syventäminen / Katariina Raji ja Outi Kallioinen (katariina.raji@laurea.fi, outi.kallioinen@lamk.fi)

Teemanumeroon toivotaan kirjoituksia, jotka käsittelevät työelämäosaamisen kehittämistä ja syventämistä eri näkökulmista. Näitä näkökulmia avaavat esitetyt kysymykset. Niiden tarkoitus on innostaa pohtimaan erilaisia mahdollisuuksia käsitellä aiheita ja etsimään oma erityisen kiinnostuksen kohde. Työn merkitys ja luonne sekä työssä käymisen käsite elävät muutosvaihetta, mikä sisältää myös haasteen työelämän osaamisvaatimusten ennakoinnista.

Miten hyvin koulutus kykenee vastaamaan haasteisiin ja mitä ovat pedagogiset ratkaisut, joilla koulutus ja työelämän odotukset saadaan kohtaamaan? Miten työelämässä uudistetaan omaa osaamista muutosten edessä tai päivitetään osaaminen vastaamaan uudistuksia? Miten työelämässä hankittua osaamista voidaan arvioida ja miten se tunnustetaan ja tunnustetaan? Miten työelämässä kannustetaan oman osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen?

Korkeakouluissa pohditaan koulutusvastuuuudistuksen merkitystä, mitä mahdollisuuksia se antaa ja mihin suuntaa kehittämistyötä? Mitä mahdollisuuksia voisi toisen asteen koulutuksen ja korkeakoulutuksen välinen työelämäläheinen yhteistyö tarjota työelämäosaamisen kehittämiseksi ja syventämiseksi? Mitä ovat työelämäosaamisen kansainvälistymishaasteet tai miten kansainvälistyminen heijastuu osaamisen muutoshaasteisiin? Artikkeleissa voidaan myös tarkastella työelämäosaamisen kehittämisen ja syventämisen yhteiskunnallista merkitystä, sitä voidaan tarkastella työnantajan tai työnantajan näkökulmasta, taloudellisesta näkökulmasta, menetelmien ja työn merkityksen näkökulmasta.

OHJEITA KIRJOITTAJILLE

1. Artikkeleita, katsauksia ym.

Ammattikasvatuksen aikakauskirja julkaisee ammatikasvatuksen ja koulutuksen teoriaa ja käytäntöä käsitteleviä artikkeleita ja katsauksia, alan uutisia, puheenvuoroja, kirjallisuusarvioiteja ja ammatikasvatuksen kenttää koskevia ilmoituksia. Kirjoitukset ovat suomeksi ja ruotsiksi.

2. Aikataulu

Vuosittain ilmestyy neljä numeroa: **maalis-, kesä-, syys- ja joulukuussa**. Ensimmäistä numeroa lukuun ottamatta muut ovat teemanumeroita, mutta niissäkin voidaan julkaista muitakin kuin teemaan liittyviä kirjoituksia harkinnan mukaan.

Vuoden 2013 teemat ja toimittajat:

- 1) Ajankohtaista ammatikasvatuksessa/Petri Nokelainen
- 2) Koulutuksen talouden näkymät; haasteet ja mahdollisuudet koulutuksen tulevaisuuteen kehittämissi/Timo Luopajarvi & Vesa Saarikoski
- 3) Verkko-oppiminen ja uudet oppimisympäristöt/Risto Sääntti & Antti Kauppi
- 4) Työelämäosaamisen kehittäminen ja syventäminen/Katariina Raji & Outi Kallioinen

3. Aineiston toimitus

Kirjoitukset ja niihin liittyvät kuvat ja kuvat tulee lähettää **4 viikkoa ennen ilmestymiskuukauden alkua** sähköpostilla lehden vastaavalle toimittajalle. Kuviiin pitää kirjoittajalla olla kirjallisesti osoitettu julkaisulupa. Kirjoittajan/kirjoittajien tulee ilmoittaa yhteystietonsa (nimi, virkanimike, oppiarvo, toimipaikka, sähköposti, puhelin ja osoite). Kirjoittajan tulee huolehtia artikkelinsa kielenhuollosta ja tarvittaessa luottaa se kielenhuollon asiantuntijalle. Jos artikkelin kieli on heikkoa, niin se voidaan jättää julkaisematta.

4. Kirjoitusten pituus

Kirjoitusten pituus on korkeintaan **30000 merkkiä** eli noin 10 liuskaa, jotka on kirjoitettu **1,5-rivinvälillä, fonttikoolla 12 ja ilman asetuksia** (kappaleet tulee jakaa kahdella rivinvaihdolla). Jokaiseen artikkeliin on liitettävä suomenkielinen tiivistelmä (enintään 150 sanaa) ja 3-5 artikkelin sisältöä kuvaavaa avainsanaa (esim. toisen asteen ammatillinen oppilaitos, ammatillinen kasvu, motivaatio, henkilöstö). Referee-artikkeleissa tulee lisäksi olla vastaava englannin kielellä kirjoitettu tiivistelmä avainsanoineen. Muiden kuin artikkelien ja katsausten enimmäispituus on neljä liuskaa. On toivottavaa, että kirjoittajat kiinnittävät **huomiota tekstinsä luettavuuteen** niin,

että se olisi laajemmaltikin koko lukijakunnan ymmärrettävissä.

5. Lähdeviitteet

Tekstissä lähdeviitteet merkitään sulkuihin seuraavasti: (Ruohotie 1996, 15-21), (Nikkanen & Lyytinen 1996), (Kananaja ym. 1999).

Artikkelin loppuun sijoitetaan lähdeluettelo otsikon "Lähteet" alle seuraavien esimerkkien mukaisesti:

Kantola, J., Nikkanen, P., Kari, J. & Kananaja, T. 1999. Through education into the world of work. Uno Cygnaeus, the father of technology education. University of Jyväskylä. Institute for Educational Research.

Mutka, U. 2000. Ammatillinen opettajankoulutus Jyväskylässä - yhteistyötä ja jaettava asiantuntijuutta. Ammatikasvatuksen aikakauskirja 2 (4), 23-28.

Ruohotie, P. 1996. Oppimalla osaamiseen ja menestykseen. Helsinki: Edita.

Väljjarvi, J. 2000. Kohti avointa opettajuutta. Teoksessa J. Väljjarvi (toim.) Koulu maailmassa - maailma koulussa. Helsinki: Opetushallitus. Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen ennakoitihankkeen (OPEPRO) selvitys 9, 157-181.

APA -tyyli

Toivomme, että referee-artikkeleissa noudatetaan kirjoitustyyliin ja lähteisiin viittaamisen osalta APA -tyyliä, jonka on kehittänyt American Psychological Association (APA 2001). Tyyliin kotisivut ovat osoitteessa: <http://www.apastyle.org>. Lisäksi Internet tarjoaa yksityiskohtaista tietoa ja esimerkkejä APA -tyyliin soveltamisesta, esim. <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01>. Ns. normaalityylin käyttö ei estä julkaisemista.

APA -tyylin soveltaminen lähdeviittausten osalta on yksiselitteistä, seuraavassa on kuvattu joitakin yleisimpiä tapauksia.

Viittaus tiedelehtiartikkeliin (periodical)

Hypoteettiset dilemmat voidaan kokea liian abstrakteina, ne eivät enää liity ihmisten arkielämän kokemuksiin (Straughan, 1975).

Straughan, R. (1975). Hypothetical moral situations. *Journal of Moral Education*, 4(3), 183-189.

Suora lainaus tiedelehtiartikkelista (sivunumero mainitaan, samoin toimitaan kuvien ja taulukoiden kanssa)

"DIT -pisteet kuvaavat latenttia muuttujaa, joka poikkeaa verbaalisesta suorituskyvystä" (Thoma, Rest, Narváez & Derryberry, 1999, p. 325).

Thoma, S. J., Rest, J., Narváez, D., & Derryberry, P. (1999). Does moral judgment development reduce to political attitudes or verbal ability: Evidence using the Defining Issues Test. *Review of Educational Psychology*, 11(4), 325-342.

Viittaus kirjassa olevaan artikkeliin (book chapter): Boekaerts, M., & Niemivirta, M. (2000). Self-regulation in learning: finding a balance between learning and ego-protective goals. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of Self-regulation* (pp. 417-450). San Diego, CA: Academic Press.

Viittaus kirjaan (book) Wellington, J. (2003). *Getting published. A guide for lecturers and researchers*. London: RoutledgeFalmer.

Viittaus suulliseen konferenssiesitykseen (oral presentation) Nokelainen, P., & Ruohotie, P. (2009, April). *Characteristics that typify successful Finnish World Skills Competition participants*. Paper presented at the meeting of the American Educational Research Association, San Diego, CA.

Viittaus Internetissä julkaistuun artikkeliin (electronic media)

EQ Symposium (2004). *About Reuven BarOn's involvement in emotional intelligence*. Retrieved April 13, 2007, from http://www.cgrowth.com/rb_biolog.html.

APA -tyyli on myös artikkelien kirjoitustyyliille omat ohjeistuksensa, keskeisimpinä tutkimusaineiston ja sen analyysin luotettavuuden arviointiin liittyvät kohdat. Tutkimusaineisto on kuvattava kattavasti, raportista on käytävä ilmi osallistujien ikä- ja sukupuolijakaumat, tulosten yleistettävyyden populaatioon (kvantitatiiviset menetelmät) ja osallistujien edustavuus (kvalitatiiviset menetelmät). Tutkimusaineiston analysoinnissa käytettävät menetelmät ja itse menetelmän käyttöprosessi on kuvattava selkeästi ja valitun lähestymistavan soveltavuus

tutkittavan ilmiön tarkasteluun on perusteltava. Keskiarvon yhteydessä on ilmoitettava keskihajonta ja laadullisen aineiston yhteenvedossa luokkien frekvenssit on ilmoitettava prosenttien lisäksi. APA -tyyli kiinnittää erityistä huomiota myös tutkimuseetiikkaan. Kaikkien tutkimusprosessiin merkittävällä tavalla osallistuneiden henkilöiden nimet on mainittava joko kirjoittajina tai tekstissä. Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden anonymiteetin suojaaminen on myös tärkeää, yksittäistä vastaajaa ei pidä kyetä tunnistamaan raportista. Tekstin on oltava sukupuolta, vähemmistöryhmää tai kansallisuutta loukkaamatonta.

Lähteet

APA 2001. *Publication Manual of the American Psychological Association*. Viides painos. Washington, DC: American Psychological Association.

6. Taulukot ja kuvat

Taulukot, kuvat ja kuvat numeroidaan juoksevasti. Niiden paikka osoitetaan tekstin lomaan selvästi (esim. "Kuvio 1 tähän"). **Taulukoiden, kuvioiden ja kuvien tulee olla painovalmiita.** Taulukon otsikko tulee taulukon yläpuolelle ja kuvion otsikko kuvion alapuolelle.

7. Artikkeleiden ja katsausten arviointi

Arvioidessaan kirjallisia tuotoksia toimituskunta käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Kirjoitus lähetetään arviointisijoille nimettömänä. Refereerointien jälkeen kirjoittajalla on mahdollisuus viimeistellä kirjoituksensa saamiensa kommentteja avuksi käyttäen. Viimeistely versio lähetetään sähköpostilla takaisin toimittajalle. **Jos kirjoittaja haluaa artikkelilleen referee-menettelyn, hänen on pyydettävä sitä kirjallisesti samalla, kun hän jättää artikkelinsa.** Referee-menettelyä tarvitseva artikkeli tulee lähettää vastaavalle toimittajalle **8 viikkoa ennen ilmestymiskauden alkua.**

8. Ehdot

Artikkelien ja katsausten kirjoittajille lähetetään 5 vapaakappaletta ao. lehden numeroa. Muiden osastojen kirjoittajat saavat yhden vapaakappaleen. **Eripainoksia ei toimiteta eikä kirjoituspalkkioita makseta.** Vuosittain jaetaan Vuoden artikkeli -palkinto. Artikkeli valitaan edellisen vuoden vuosikerrasta.

